

T.C.
AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ORTAOKUL SOSYAL BİLGİLER KİTAPLARINDAKİ
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YÖNTEMLERİNİN
İÇERİK ANALİZİ

Esra GÜLFIRAT KIBRIZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

KIRŞEHİR
HAZİRAN 2015

T.C.
AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ORTAOKUL SOSYAL BİLGİLER KİTAPLARINDAKİ
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YÖNTEMLERİNİN
İÇERİK ANALİZİ

SECONDARY CONTENT ANALYSIS OF ASSESSMENT
METHOD in SOCIAL STUDIES BOOKS

Esra GÜLFIRAT KIBRIZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

DANIŞMAN

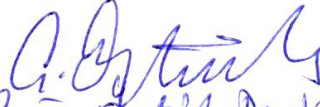
Yrd. Doç. Dr. Tekin ÇELİKKAYA

KIRŞEHİR

HAZİRAN 2015

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE,

Bu çalışma jürimiz tarafından Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan
Doç. Dr. Çağrı Öztürk Demirel (İmza)
Akademik Unvanı, Adı-Soyadı

Üye
Yrd. Doç. Dr. Hacı Coşkun (İmza)
Akademik Unvanı, Adı-Soyadı

Üye
Yrd. Doç. Dr. Tekin Çelik (İmza)
(Danışman)
Akademik Unvanı, Adı-Soyadı

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../20..

(İmza Yeri)
Akademik Unvan, Adı-Soyadı
Enstitü Müdürü

ÖZET

Yapılan bu araştırmanın amacı; 2013 yılında hazırlanan ortaokul Sosyal Bilgiler kitaplarındaki ölçme ve değerlendirme anlayışı çerçevesinde ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin MEB yayınevi ve Özel yayınevi tarafından hazırlanan öğretmen kılavuz kitaplarındaki (ders ve çalışma kitapları dahil) ölçme ve değerlendirme yöntemlere ne düzeyde yer verilip verilmediğini belirlemek, mevcut hataları ortaya koymaktır. Yazım hataları araştırılırken üniteler incelenmiştir.

Bu çalışmada ortaokul 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler programındaki ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin hem MEB yayınevi hem de Özel yayınevi son baskıları incelenmek üzere ele alınmıştır. Araştırma verileri nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır.

Araştırma sonucunda MEB yayınevi ve Özel yayınevi tarafından hazırlanan 5., 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler kitaplarındaki ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin öğrenme alanlarında kullanılma sıklığına bakıldığında geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin ağırlıklı olarak kullanıldığı görülmektedir. Geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerinden de özellikle açık uçlu sorulara, kısa cevaplı testlere ve çoktan seçmeli testlere ağırlık verilmiştir. Doğru-yanlış testler ve eşleştirmeli sorular kullanılmakla birlikte diğer geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerine kıyasla daha az rastlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerinde ise kavram bulmacası, proje, portfolyonun yetersiz, kavram ağı ve balık kılçığının ise yok denecek kadar az, yapılandırılmış grid, tanılayıcı dallanmış ağaç ve kelime ilişkilendirme testi yöntemlerine hiç yer verilmediği gözlenmiştir. Ölçme formlarından öz değerlendirme, grup değerlendirme ve tutum ölçeği sayısının

yetersiz olduğu, akran değerlendirme, kontrol listesi ve gözlem formuna ise hiç yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Ortaokul sosyal bilgiler kitaplarındaki ölçme değerlendirme yöntemleriyle ilgili açıklamalara yer verilme durumuna bakıldığında MEB yayınevinde geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemleriyle ilgili açıklamalara 5. ve 7. sınıflarda yer verilirken 6. sınıfta bu yöntemlerle ilgili herhangi bir açıklamaya değinilmemiştir. Özel yayınevinde ise geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemleriyle ilgili açıklamalara sadece 6. sınıfta yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerinden yapılandırılmış grid, tanılayıcı dallanmış ağaç ve kelime ilişkilendirme testi ile ilgili gerek MEB yayınevinde gerekse Özel yayınevinde herhangi bir açıklamaya yer verilmemiştir. Kavram bulmacasının ise her iki yayınevinde bu yöntemle ilgili soru bulunmasına rağmen kitapların başındaki açıklamalar kısmında herhangi bir bilgiye rastlanılmamıştır. MEB ve Özel yayınevinde kontrol listesiyle ilgili herhangi bir açıklama bulunmamakla birlikte grup değerlendirme, akran değerlendirme, tutum ölçeği ve gözlemlle ilgili çok az da olsa açıklamalar bulunmasına rağmen bu yayınevleri tarafından hazırlanan kitaplarda bu formlarla ilgili herhangi bir etkinliğe yer verilmemiştir. Bu durum kitapların bu konudaki eksiklikleri olarak göze çarpmaktadır.

MEB yayınevinde hatalara bakıldığında genel itibariyle geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerinden çoktan seçmeli testlerde yer alan hatalı soru sayılarının çoğunlukta olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Özel yayınevinde ise geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerinden çoktan seçmeli testler ve doğru-yanlış testler de yer alan hatalı soru sayılarının çoğunlukta olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerinde ise her iki yayınevinde de hatalar olduğu gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Ölçme ve Değerlendirme, Geleneksel ve Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri, Öğretmen Kılavuz Kitabı

ABSTRACT

The aim of this research carried out; Prepared in 2013 secondary schools in the measurement and evaluation methods within the framework of measurement and evaluation approach in social studies books Ministry publishers and teacher manuals prepared by private publishers (including courses and workbooks) to determine whether the ground nor the measurement and evaluation method level is to determine the current error. Typos investigating unit were examined.

In this study, secondary 5th, 6th and 7th grade and Ministry of Education as well as a private publishing house publishing the last edition of the Social Studies program assessment and evaluation methods are considered for review. Data were collected through document review of qualitative research methods.

In conclusion prepared by the Ministry of Education and private publishing house publishing 5th, 6th and 7th grade when the measurement and evaluation methods in social studies book looking at the frequency used in areas of learning are being used mainly traditional assessment methods. Also the traditional assessment methods, especially the open-ended questions, short-answer tests and were given weight to the multiple-choice test. True-false questions and matching tests used to have been reached with the other traditional assessment methods compared to the conclusion that less common. In alternative assessment methods concept puzzle, project, portfolio inadequate, concept little to nothing while the network, and fishbone, structured grid, the diagnostic tree and word association test method is observed that no place ever. Measuring form of self evaluation, group evaluation and that the inadequate number of attitude scales, peer review, and the checklist and observation forms were concluded not given any space.

When middle school social studies book looking at the description to place given state on assessment methods in the Ministry of Education publishing house is traditional assessment statement to the 5th and 7th grades on methods of place given to the 6th grade addressed in any discussion with these methods. In a special statement on the publisher to traditional assessment methods it reached the conclusion that only included in the 6th grade. Structured grid of alternative assessment methods, diagnostic tree and publishing related word association test in both Ministry of Education should not provide any explanation in private publishing houses. The description of the concept of the puzzle on each publishing house in the early part of this method, although there are questions about the book did not reveal any information. Ministry of Education and private publishers in the checklist of any description not only with group assessment of the peer evaluation, attitude scales and observations about very slight description Despite being the book prepared by the publishers are not included in any activity associated with this form. This book stands out as the shortcomings of the state in this regard.

Considering the failure of the Ministry of publishing in general as traditional assessment methods have already concluded that a majority of the number of questions included in the optional tests incorrectly. In the private publishing house of traditional assessment methods multiple choice and true-false tests have also concluded that a majority of the number of questions contained incorrect. In alternative assessment method has been observed that the errors in both publishing houses.

Keywords: Social Studies, Measurement and Evaluation, Traditional and Alternative Assessment and Evaluation Methods, Teacher's Guide Book

ÖNSÖZ

Ölçme ve değerlendirme, insanın doğaya gelişle başlayan ve belki de hayatını idame etmesinde vazgeçilmez bir unsur olarak nitelenebilir. Bu çalışmada yaşamın vazgeçilmez unsurları olan ölçme ve değerlendirme, eğitim yaşantımız açısından ele alınmaya çalışılmıştır.

Eğitimde, ölçme ve değerlendirmeyle kazanımların tespiti yapılmaktadır. Bu tespit sadece öğrencinin başarısını ve yeterliliğini belirlemek için yapılmamaktadır. Programın, eğitim durumlarının, öğretmenin de yeterli olup olmadığını belirlemede kullanılmaktadır. Bu çalışmada, programda tercih edilen ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin yeterli olup olmadığı, eksikliklerin neler olduğu ortaya konulmaya çalışıldı. Araştırmanın birinci bölümünü araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, sınırlılıkları ve diğer çalışmalar; ikinci bölümünü kavramsal açıklamalar ve ilgili literatür; üçüncü bölümünü araştırmanın modeli, evreni ve örnekleme; dördüncü bölümünü bulgular; beşinci bölümünü ise, araştırmanın sonuçları, tartışma ve bunlara bağlı olarak geliştirilen öneriler oluşturmaktadır.

Tez çalışmam boyunca sabırla, manevi destekleriyle ve akademik katkılarıyla bu süreçte hep yanımda olarak akademik hayatımda önemli bir yer edinen değerli danışman hocam Yrd. Doç. Tekin ÇELİKKAYA'ya sonsuz teşekkürler. Yüksek lisans sürecimde ve özellikle ders döneminde akademik olarak gelişmemdeki katkılarından dolayı Prof. Dr. Hayriye SAYHAN, Doç. Dr. Çağrı ÖZTÜRK DEMİRBAŞ, Yrd. Doç. Dr. Bengül BOLAT'a teşekkür ederim. Ayrıca tez çalışmalarım sırasında manevi desteğine devamlı başvurduğum Yrd. Doç. Dr. Hacı ÇOBAN'a şükranlarımı bir borç bilirim. Son olarak araştırmam süresince manevi desteklerini esirgemeyen sevgili eşim İbrahim Evren KIBRIZ'a ve hayatım boyunca

varlıklarıyla bana güç veren merhum canım babam Doğan GÜLFİRAT ve canım annem Ayşe GÜLFİRAT'a en içten saygı, sevgi ve minnetlerimi sunarım.

Esra GÜLFİRAT KIBRIZ

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xv
GRAFİK LİSTESİ	xvii
SİMGELER VE KISALTMALAR	xviii
BÖLÜM I.....	1
1.GİRİŞ	1
1.1. PROBLEM DURUMU	1
1.2. PROBLEM CÜMLESİ.....	3
1.3. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ	3
1.3.1. Alt Problemler.....	3
1.4. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	4
1.5. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	5
1.6. VARSAYIMLAR	5
1.7. TANIMLAR	5
BÖLÜM II	7

2. KAVRAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ LİTERATÜR.....	7
2.1. SOSYAL BİLGİLER PROGRAMI	7
2.2. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRMENİN SOSYAL BİLGİLER PROGRAMINDAKİ YERİ VE ÖNEMİ	9
2.3. ÖLÇME.....	10
2.4. ÖLÇME ARAÇLARINDA BULUNMASI GEREKEN NİTELİKLER..	11
2.4.1. Güvenirlik	11
2.4.2. Geçerlik.....	11
2.4.3. Kullanışlılık.....	12
2.5. DEĞERLENDİRME	12
2.6. EĞİTİMDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRMENİN YERİ.....	13
2.7. İLKÖĞRETİMDE SOSYAL BİLGİLER PROGRAMI.....	14
2.8. İLKÖĞRETİMDE SOSYAL BİLGİLER PROGRAMINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	15
2.9. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMLARI.....	16
2.9.1. Geleneksel Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri	16
2.9.1.1. Yazılı Yoklamalar (Açık Uçlu Sorular)	17
2.9.1.2. Kısa Cevaplı Testler	19
2.9.1.3. Doğru-Yanlış Testler.....	21
2.9.1.4. Eşleştirmeli Sorular	24

2.9.1.5. Çoktan Seçmeli Testler	26
2.9.2. Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri.....	32
2.9.2.1. Kavram Bulmacası	34
2.9.2.2. Kavram Haritaları.....	35
2.9.2.3. Kavram Ağı	38
2.9.2.4. Anlam Çözümleme Tablosu.....	39
2.9.2.5. Performans Değerlendirme (Ev ödevleri)	40
2.9.2.6. Proje	41
2.9.2.7. Portfolyo (Öğrenci Gelişim Dosyası).....	44
2.9.2.8. Balık Kılçığı	46
2.9.2.9. Yapılandırılmış Grid (YG).....	47
2.9.2.10. Tanılayıcı Dallanmış Ağaç (TDA).....	49
2.9.2.11. Kelime İlişkilendirme Testleri (KİT)	52
2.9.2.12. V-Diyagramı (Vee Diagramı)	54
2.9.3. Alternatif Ölçme ve Değerlendirmede Kullanılan Ölçme Formları	55
2.9.3.1. Dereceli Puanlama Anahtarı (Rubric).....	55
2.9.3.2. Öz Değerlendirme	59
2.9.3.3. Kontrol Listesi.....	61

2.9.3.4. Grup Değerlendirme.....	62
2.9.3.5. Akran Değerlendirme.....	63
2.9.3.6. Tutum Ölçeği	63
2.9.3.7. Gözlem.....	65
2.10. KONU İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	66
2.10.1. Konuyla İlgili Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar	66
BÖLÜM III.....	69
3. YÖNTEM.....	69
3.1. ARAŞTIRMA MODELİ	69
3.2. ARAŞTIRMA EVREN VE ÖRNEKLEMİ	69
3.3. VERİ TOPLAMA ARACI	70
3.4. VERİLERİN ANALİZİ.....	72
BÖLÜM IV	73
4. BULGULAR.....	73
4.1. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YÖNTEMLERİNİN SINIF VE ÜNİTELERDE KULLANIM SIKLIĞINA İLİŞKİN BULGULAR.....	80
4.2. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YÖNTEMLERİNDE TESPİT EDİLEN HATALARA İLİŞKİN BULGULAR	102
BÖLÜM V.....	121
5. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER.....	121

5.1. SONUÇ VE TARTIŞMA.....	121
5.2. ÖNERİLER	128
KAYNAKÇA	130

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Öğrenme Alanlarına Göre Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerinin Dağılımı	71
Tablo 2: Ünitelere Göre Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerinin Dağılımı.....	72
Tablo 3: MEB Yayınevi Tarafından Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Kitaplarındaki Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerinin Öğrenme Alanlarında Kullanım Sıklığına İlişkin Bulgular	73
Tablo 4: Özel Yayınevi Tarafından Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Kitaplarındaki Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerinin Öğrenme Alanlarında Kullanım Sıklığına İlişkin Bulgular	76
Tablo 5: Ölçme ve Değerlendirme Gruplarının Öğrenme Alanlarına Göre Kullanım Sıklığı ve Yüzde Dağılımı	79
Tablo 6: MEB ve Özel Yayınevi Tarafından Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Kitaplarındaki Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerinin Birinci Üniteye Kullanım Sıklığı.....	80
Tablo 7: MEB ve Özel Yayınevi Tarafından Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Kitaplarındaki Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerinin İkinci Üniteye Kullanım Sıklığı.....	82
Tablo 8: MEB ve Özel Yayınevi Tarafından Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Kitaplarındaki Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerinin Üçüncü Üniteye Kullanım Sıklığı.....	84
Tablo 9: MEB ve Özel Yayınevi Tarafından Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Kitaplarındaki Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerinin Dördüncü Üniteye Kullanım Sıklığı	86

Tablo 10: MEB ve Özel Yayınevi Tarafından Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Kitaplarındaki Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerinin Beşinci Ünite Kullanım Sıklığı.....	88
Tablo 11: MEB ve Özel Yayınevi Tarafından Hazırlanan 5.,6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Kitaplarındaki Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerinin Altıncı Ünite Kullanım Sıklığı.....	90
Tablo 12: MEB ve Özel Yayınevi Tarafından Hazırlanan 5.,6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Kitaplarındaki Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerinin Yedinci Ünite Kullanım Sıklığı.....	92
Tablo 13: MEB ve Özel Yayınevi Tarafından Hazırlanan 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Kitaplarındaki Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerinin Sekizinci Ünite Kullanım Sıklığı.....	94
Tablo 14: Ortaokul Sosyal Bilgiler Kitaplarında Ölçme Değerlendirme Yöntemleriyle İlgili Açıklamalara Yer Verilme Durumuna İlişkin Bulgular	96
Tablo 15: MEB Yayınevinde Hatalara İlişkin Bulgulara Ait Soru Sayıları.....	98
Tablo 16: Özel Yayınevinde Hatalara İlişkin Bulgulara Ait Soru Sayıları.....	100

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 Kısa Cevaplı Testlerin Türleri	20
Şekil 2 Doğru-Yanlış Testlerin Türleri	22
Şekil 3 Eşleştirmeli Sorunun Yapısal Şekli	25
Şekil 4 Eşleştirmeli Sorunun Düzeltilmiş Hali	26
Şekil 5 Çoktan Seçmeli Soru Türleri	28
Şekil 6 Kavram Bulmacası Örneği	35
Şekil 7 Kavram Haritası Genel Hatları	36
Şekil 8 Örümcek Haritası Genel Hatları	36
Şekil 9 Sınıflama Haritası Örneği	37
Şekil 10 Olaylar Zinciri Haritası Örneği	38
Şekil 11 Kavram Ağı Örneği	38
Şekil 12 Anlam Çözümleme Tablosu Örneği	40
Şekil 13 Performans Ödevi Örneği	41
Şekil 14 Proje Ödevi Örneği	43
Şekil 15 Portfolyo dosyasında bulunması gereken evraklardan bir örnek	45
Şekil 16 Balık Kılçığı Örneği	46
Şekil 17 9, 12 ve 16'lı Yapılandırılmış Gridin Temel Yapısı	48
Şekil 18 Tanılayıcı Dallanmış Ağacın Temel Yapısı	50
Şekil 19 Sadece Kavrama Dayalı Kelime İlişkilendirme Testi Örneği	53
Şekil 20 Mantıksal Cümleye Dayalı Kelime İlişkilendirme Testi Örneği	53
Şekil 21 V-Diyagramı ve Bölümleri	55
Şekil 22 Dereceli Puanlama Anahtarı	56

Şekil 23 Holistik (Bütüncül) Puanlama Anahtarı Örneği	57
Şekil 24 Dereceli Puanlama Anahtarı Örneği	59
Şekil 25 Öz Değerlendirme Formu Örneği	60
Şekil 26 Kontrol Listesi Örneği	61
Şekil 27 Grup Değerlendirme Formu Örneği	62
Şekil 28 Akran Değerlendirme Formu Örneği	63
Şekil 29 Tutum Ölçeği Örneği	64
Şekil 30 Gözlem Formu Örneği	66

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1: Öğrenme Alanlarına Göre MEB ve Özel Yayınevi Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerinin Dağılımı	79
---	----

SİMGELER VE KISALTMALAR

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

TDA: Tanılayıcı Dallanmış Ağaç

YG: Yapılandırılmış Grid

KİT: Kelime İlişkilendirme Testi

AÇT: Anlam Çözümleme Tablosu

Akt: Aktaran

BÖLÜM I

1.GİRİŞ

1.1. PROBLEM DURUMU

Eğitim, insanoğlunun bütün yaşamını içeren, yani doğumundan ölümüne kadar iç içe olduğu bir süreçtir.

Değişen dünyamız ve teknolojik atılımlar sayesinde dünya medeniyetleri büyük bir gelişim göstermiştir. Bu gelişmiş medeniyetlerin seviyesine ulaşmak ülkemiz açısından çok önemlidir. İnsanlık tarihine ve gelişimine her millet kendi ölçüsünde katkılar yapmaktadır. Bunu yaparken de kendi milletlerinin refahını düşünmektedirler. Bizim de millet olarak üstümüze düşen öncelikle bu gelişimleri ülkemize kazandırmak ve gelişen dünyaya katkıda bulunmaktır. Bunu başarabilmek için de en etkili yöntem, genç, zeki, girişken, planlı çalışan ve en önemlisi de etik sahibi insanlar yetiştirmektir. Bu amaca ulaşmanın yolu da iyi bir eğitimden geçmektedir (Erk, 2009: 7). Dolayısıyla eğitim, bireylerde varolan istenilen davranışları geliştirmeyi, istenmeyen davranışları ortadan kaldırmayı ya da en aza indirmeyi amaçlar. Bu amacı gerçekleştirmek için de öğretim şüphesiz çok önemlidir.

Öğretimin olduğu her dönemde kuşkusuz ölçme ve değerlendirmeye ihtiyaç duyulmuş; kurul kararları, öğretmen görüşleri, sınavlar, portfolyolar ve daha adını sayamayacağımız pek çok ölçme ve değerlendirme yöntemi ile öğrenci başarısı ortaya konmaya çalışılmıştır. Ölçme ve değerlendirme öğretimin vazgeçilmez bir

parçasıdır. Öyle ki ölçme ve değerlendirmesiz bir öğretim neredeyse düşünülemez (Başol, 2013: 3).

Öğretimin eğitimden en önemli farkı her aşamasıyla planlı bir süreç olup bunu da öğretim programı doğrultusunda gerçekleştirmesidir. Öğretim programını ise öğrencilere bir plan dahilinde kazandırılması istenilen öğrenim yaşantılarının tümü olarak adlandırabiliriz. Eğitimde öğretim programları, hedef/kazanımlar, öğrenme durumları, içerik ve ölçme-değerlendirme olmak üzere dört öğeden oluşur. Eğitimin ne kadar etkili olduğunu görmek, istenilen hedeflerin gerçekleşip gerçekleşmediğini tespit etmek de ölçme ve değerlendirme ile mümkün olmaktadır.

Öğretim programlarının dünyanın sürekli gelişen eğitim ihtiyaçları doğrultusunda değişime uğramaması imkansız görülmektedir. Bu doğrultuda 2005 yılında ülkemizde yeni bir program değişikliğine gidilmiş ve bu program beraberinde geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin yanı sıra öğrencilerin bireysel özelliklerini merkeze alan, ilgi ve yeteneklerine değer veren, öğrencide mevcut olan bilgi ve becerilerin gerçek hayata uyumunu sağlayan alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerini getirmiştir. Yeni programa bağlı olarak ders kitabı anlayışında da köklü değişikliğe gidilmiş ders kitapları yanında öğrenci çalışma kitaplarına da eğitim ve öğretimde yer verilmiştir. Öğretmen kılavuz kitaplarıyla ise sorunlar en aza indirilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda yeniden düzenlenen Sosyal bilgiler programı belirtilen geleneksel ve alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine ve bu yöntemler dahilinde çeşitli sorulara yer verilmeye çalışılmıştır. Yeni programa bağlı hazırlanan kitaplarda içerikte geleneksel ve alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine ve ölçme formlarına ne ölçüde yer verilip verilmediğini belirlemek ve bunların ne ölçüde doğru verildiğini tespit etmek kaçınılmazdır.

Ortaya çıkan bu durumdan hareketle Ortaokul 5., 6. ve 7. sınıf MEB ve Özel yayınevi tarafından hazırlanan öğretmen kılavuz kitaplarında (Kılavuzun içinde ayrıca ders ve çalışma kitabı da dahil) sürece ne denli uyum sağlandığı, öğrenme alanlarında ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin türleri ve kullanım sıklığının düzeyi, içerikte bulunan hatalı soruları tespit edip ortaya çıkarma ve bu hataların giderilmesine ilişkin düzenlemelerin yapılmasına yardımcı olması açısından bu araştırma önem arz etmektedir.

1.2. PROBLEM CÜMLESİ

- Ortaokul Sosyal Bilgiler kitaplarında ölçme ve değerlendirme yöntemlerine yer verilme düzeyleri ve içeriğindeki sorulara ilişkin hatalar ne düzeydedir?

1.3. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

1.3.1. Alt Problemler

2013-2014 eğitim-öğretim yılında hazırlanan Sosyal Bilgiler öğretim programı kapsamında ve ölçme ve değerlendirme anlayışı çerçevesinde 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal bilgiler kitaplarındaki ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin;

1. Öğrenme alanları bazında MEB yayınevi ve Özel yayınevi tarafından hazırlanan kitaplardaki kullanım sıklığı ne düzeydedir?
2. Sınıf seviyeleri bazında MEB yayınevi ve Özel yayınevi tarafından hazırlanan kitaplardaki kullanım sıklığı ne düzeydedir?
3. Üniteler bazında MEB yayınevi ve Özel yayınevi tarafından hazırlanan kitaplardaki kullanım sıklığı ne düzeydedir?

4. MEB yayınevi ve Özel yayınevi tarafından hazırlanan kitaplardaki hata miktarı ne düzeydedir?

5. Belirlenen hataların giderilmesine ilişkin neler yapılmalıdır?

1.4. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Ölçme ve değerlendirme eğitim ve öğretimin ayrılmaz bir parçasıdır. Eğitim-öğretimin olduğu her dönemde ölçme ve değerlendirme kullanılmış olup; öğrencilerden beklenen bilgi, beceri ve tutumların gelişip gelişmediği ölçme ve değerlendirme yöntemleriyle anlaşılmaya çalışılmıştır.

Yeni programda ölçme ve değerlendirmenin amacı, “öğrencinin eksik yönlerini tamamlaması ve becerilerini geliştirmesine yardımcı olmak” olarak belirtilmiştir. Bunun için öğrencinin Sosyal Bilgiler programının tüm boyutlarında sağladığı gelişme ve başarı ölçülmeye çalışılır. Öğrenci merkezli öğretme ve öğrenme stratejilerinin benimsendiği öğretim programlarında, ölçme ve değerlendirmede öğrencilerin bilgi, beceri ve tutumlarını sergilemeleri için çoklu değerlendirme araçları kullanılmalıdır (Koca ve Yazıcı, 2011: 34). **Turgut'un (2011)** yapmış olduğu çalışmada Sosyal Bilgiler 6. ve 7. sınıf ders kitapları, içerdikleri sorular açısından incelenmiş olup ders kitaplarındaki soru sayılarına değinilmiş fakat 5. sınıf düzeyine, soru türlerine ve sorulardaki mevcut hatalara değinilmemiştir. Dolayısıyla yapılan bu çalışmada sadece soru sayısından ziyade soru türlerine, mevcut hatalar ve hataların tespitinin alana katkı sağlayacağı düşüncesinden yola çıkarak böyle bir çalışmaya ihtiyaç duyulmuştur.

Yapılan bu araştırmanın amacı; 2013 yılında hazırlanan ortaokul Sosyal Bilgiler kitaplarındaki ölçme ve değerlendirme anlayışı çerçevesinde ölçme ve değerlendirme

yöntemlerinin MEB yayınevi ve Özel yayınevi tarafından hazırlanan öğretmen kılavuz kitaplarındaki (ders ve çalışma kitapları dahil) ölçme ve değerlendirme yöntemlere ne düzeyde yer verilip verilmediğini belirlemek, mevcut hataları ortaya koymaktır. Yazım hataları araştırılırken üniteler incelenmiştir.

1.5. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırma sonuçları 2013-2014 Eğitim – Öğretim yılı Türkiye genelinde çeşitli özel ve devlet okullarında kullanılan MEB ve Özel yayınevlerinin hazırladığı 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler öğretmen kılavuz kitaplarının içerik ve doküman analizi sonucunda elde edilen veriler, hatalı soruların tespiti ve araştırma konusu ile ilgili olarak yapılan literatür taramasındaki kaynaklarla sınırlıdır.

1.6. VARSAYIMLAR

Veri toplama aracının araştırmanın amacını gerçekleştirmeyi sağlayacak yeterlilikte olduğu düşünülmektedir.

1.7. TANIMLAR

Ölçme: Değişkenin belirlenmesi, gözlemlenmesi ve sayı ya da sembolle ifade edilmesini içeren bir süreçtir (Tüysüz, 2014: 4).

Değerlendirme: Elde edilen ölçme sonuçlarından bir anlam çıkarmak için, ölçme sonuçlarının bir ölçütle karşılaştırılmasıdır (Atılğan, 2011: 350).

Ders Kitabı: Ders kitabı, eğitim programında yer alan hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme boyutlarına uygun olarak hazırlanmış ve öğrenme amaçlı kullanılan basılı öğretim materyalidir (Demirel ve Kıröğlu, 2006: 58).

Öğrenci Çalışma Kitabı: Öğrenciye ait, öğrencinin kullanacağı, kendini sınavacağı ve değerlendirebileceği bir etkinlik kitabıdır (Ersöz, 2012: 26).

Öğretmen Kılavuz Kitabı: Öğretim programında yer alan amaç ve çalışmalar doğrultusunda öğrencilere kazandırılacak davranışları gerçekleştirmede öğretmenlere yardımcı olması amacıyla hazırlanan basılı materyallerdir (Kılıç ve Seven, 2006: 181).

Sosyal Bilgiler: “Bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimlere ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersi.” (Ersöz, 2012: 10)

BÖLÜM II

2. KAVRAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ LİTERATÜR

Araştırmanın bu bölümünde; Sosyal Bilgiler programı, ölçme ve değerlendirmenin sosyal bilgiler programındaki yeri ve önemi başlıklı konular açıklanmıştır.

2.1. SOSYAL BİLGİLER PROGRAMI

Amerika Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS: 1993) Sosyal Bilgileri şu şekilde tanımlamaktadır: Vatandaşlık yeterlilikleri kazandırmak için sanat, edebiyat ve Sosyal Bilimlerin disiplinler arası bir yaklaşımla birleştirilmesinden oluşan bir çalışma alanıdır. Okul programı içerisinde Sosyal Bilgiler antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, hukuk, felsefe, siyasal bilimler, psikoloji, din, sosyoloji, sanat, edebiyat, doğa bilimlerinde uygun ve ilgili içeriklerden süzülen sistematik ve eşgüdümlü bir çalışma alanı sağlar. Sosyal Bilgilerin temel amacı, birbirine bağımlı, global bir dünyada, kültürel farklılıkları olan demokratik bir toplumun vatandaşları olarak, kamu yararına bilgiye dayalı, mantıklı kararlar verebilme yeteneği geliştirmek için genç insanlara yardımcı olmaktır (Akt: Doğanay, 2002: 16).

Sosyal bilgiler programına bakıldığında, programın vizyonu şöyle ifade edilmektedir (MEB, 2005: 14):

“21. yüzyılın çağdaş, Atatürk ilkeleri ve inkılâplarını benimsemiş, Türk tarihini ve kültürünü kavramış, temel demokratik değerlerle donanmış ve insan haklarına saygılı, yaşadığı çevreye duyarlı, bilgiyi deneyimlerine göre yorumlayıp sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturan, kullanan ve düzenleyen (eleştirel düşünen, yaratıcı, doğru karar veren), sosyal katılım becerileri gelişmiş, Sosyal Bilimcilerin bilimsel

bilgiyi üretirken kullandıkları yöntemleri kazanmış, sosyal yaşamda etkin, üretken, haklarını ve sorumluluklarını bilen Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını yetiştirmektedir.”

Sosyal Bilgiler programının vizyonundan anlaşıldığı gibi, bireyin hayata hazırlanması sürecindeki en önemli araç olan eğitim sistemimizde, sosyal bilgiler dersinin önemi oldukça büyüktür. Bunun yanı sıra günümüz eğitim anlayışı çerçevesinde temel hedef, bireyin sadece bilgiyi edinen konumda değil, aynı zamanda bilgi üreten ve bilgiye ulaşma yollarını araştıran, yaşadığı topluma ve dünyaya karşı duyarlı, çevresinde meydana gelen olay ve durumların farkında olan, ortaya çıkan problemlerin çözümünde yer alan, karşılaştığı durumları eleştirel bakış açısı ile irdeleyen, haklarını bilen ve kullanan, başkalarının haklarına karşı saygılı olan bireyler yetiştirmektedir (Duman, 2011: 4).

Yeniden tanımlanan Sosyal Bilgiler dersi; İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6.-7.Sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu'nda (2005) şu şekilde ifade edilmektedir:

“Bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir.”

Sosyal Bilgiler dersinin öncelikli amacı, iyi bir vatandaş yetiştirmektir. İyi vatandaş kavramının altında, öncelikle kişilik sahibi insanların yetiştirilmesi yatmaktadır. Eğitimin de yegâne emeli bu kavram üzerine şekillenmelidir. Bu bağlamda Sosyal

Bilgiler dersleri, bireyin içinde yer aldığı yönetim rejiminin istekleri doğrultusunda, demokratik, totaliter veya sosyalist bir yönetim sisteminin izlerini taşıyabilir. Dolayısıyla bireylere verilecek sosyal bilgi, toplumun değer ve kurallarına göre şekillenir (Erk, 2009: 1; Safran, 2011: 11).

Dünyamız geçmişten bugüne olduğu gibi, bugünden de geleceğe sürekli gelişim ve değişim halindedir. Yaşanan bu değişimlerde en önemli nokta, dünya üzerindeki insanların olumlu ya da olumsuz bu değişikliklere uyum sağlamasıdır. Sosyal bilgiler alanının dünya üzerinde sosyal anlamda meydana gelen tüm değişimleri kapsadığı düşünülürse, sosyal bilgiler eğitimi ile yeni nesillerin meydana gelen bu değişime uyum sağlamaları ve bu değişimi kontrol edebilmeleri amacına hizmet edecek bilgilerin aktarıldığı sonucuna varmak mümkündür. Sosyal bilgiler eğitiminin tarihsel sürecine bakıldığında hem dünyada, hem de Türkiye’de önemli gelişim sürecinden geçtiği görülmektedir (Duman, 2011: 12).

2.2. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRMENİN SOSYAL BİLGİLER PROGRAMINDAKİ YERİ VE ÖNEMİ

Sosyal Bilgiler dersi için yapılacak değerlendirme etkinliklerinde öğrencilerin Sosyal Bilgiler Programı’nın tüm boyutlarında sağladığı gelişme ve başarı ölçülmeye ve kaydedilmeye çalışılır. Sosyal Bilgiler Programı, yaratıcı ve eleştirel düşünme, problem çözme, karar verme, araştırma, girişimcilik gibi genel becerilerin yanında, zaman ve kronolojiyi algılama, değişim ve sürekliliği algılama, kanıt kullanma gibi tarihsel becerilerle mekanı algılama, gözlem yapma gibi coğrafi becerileri geliştirmesi ve bu konudaki önemli yaklaşımları kavratması bakımından öğrencinin eğitimine önemli katkılar sağlayacaktır. Bu program, bireysel farklılıkları dikkate alan öğrenci merkezli öğretme ve öğrenme stratejileri benimsenmiş olduğu için

ölçme ve değerlendirmede de öğrencilerin bilgi, beceri ve tutumlarını sergilemeleri için çoklu değerlendirmeyi gerektirir. Bu nedenle sadece yazılı ve sözlü sınavlarla öğrenci başarısının ölçülmesi ve değerlendirmesi uygun değildir. Değerlendirme teknikleri öğrencinin tüm yeteneklerini değerlendirilmesini sağlamalıdır (Ersöz, 2012: 20).

2.3. ÖLÇME

Ölçme basit olarak, ölçülen niteliklerin aralarındaki ilişkileri (büyüklük küçüklük gibi) koruyacak şekilde bu niteliklere sayı veya sembollerin atanması işlemleri olarak tanımlanabilir (Bahar, Nartgün, Durmuş ve Bıçak, 2012: 1; Tan, 2009: 32; Yılmaz, 2012: 12).

Nesnelerin gözlemlenip nitelik ve niceliklerinin uygun bir birim cinsinden dengini bulma işidir (Uysal, Öztürk ve Döş, 2013: 2).

Bu tanımlara göre, aşağıdakilerin hepsi birer ölçmedir (Kan, 2011: 3).

1. Sınıf içindeki hava sıcaklığının ölçülerek, 38 °C bulunması
2. Ali'nin boy uzunluğunun ölçülerek, 75 cm. bulunması
3. Bir sınıftaki öğrencilerin ağırlıklarına göre, sıraya dizilerek, bu sıraya göre öğrencilere numara verilmesi

Yukarıdaki, ölçme işlemlerinin hepsinde bir özellik gözlenmiş ve gözlem sonuçları sayı ya da sembollerle ifade edilmiştir. Her biri farklı düzeylerde ve çeşitte ölçme işlemini tanımlamaktadır. İkinci örneği, ölçmenin tanımına göre analiz edecek olursak; ölçülen özellik: boy uzunluğu, ölçme aracı: metre ve ölçme sonucu: 75 cm' dir. Boy uzunluğu bir araç vasıtasıyla gözlenmiş ve sonuç sayı ve tanımlı bir birimle ifade edilmiştir.

2.4. ÖLÇME ARAÇLARINDA BULUNMASI GEREKEN NİTELİKLER

Belirli bir amacı gerçekleştirmek için yapılan ölçme işlemlerinin sonucunda verilecek kararların doğruluğu, büyük oranda ölçme işlemi kullanılan ölçme araçlarıyla yakından ilgilidir. Elde edilen ölçme sonuçlarının mümkün olduğu kadar az hatalı olması için ölçme işlemlerinde kullanılan araçların bazı özelliklere sahip olması gerekir. Ölçme araçlarının sahip olması istenen bu özellikler; geçerlik, güvenilirlik ve kullanılabilirlik. Bu özellikleri taşımayan ölçme araçlarından elde edilen sonuçların ve bu sonuçlara dayalı alınan kararların yerinde ve isabetli olması mümkün değildir (Çalışkan ve Yiğittir, 2011: 226).

2.4.1. Güvenirlik

Ölçme aracı neyi ölçüyorsa onu, kararlı bir şekilde ölçmelidir. Buna ölçme aracının güvenilirliği denir (Özçelik, 2013: 148). Bir ölçme sonucu, içindeki tesadüfi hataların azlığı oranında güvenilir sayılır. Güvenirlik, bir bakıma, ölçme sonuçlarının tesadüfi hatalardan arınıklık derecesini ifade eden bir kavramdır (Çalışkan ve Yiğittir, 2011: 223; Özbek, 2008: 44). Diğer bir anlamda güvenilirlik, ölçmelerin duyarlılık derecesini ifade eden bir kavramdır (Demiralp, 2009: 9; Kan, 2011: 34; Tan, 2009: 111; Turgut, 1983: 31). “Ölçme aracının özellikleri değişmemek koşuluyla birden fazla ölçümlerde aynı ya da yaklaşık sonuçlar vermesi güvenilirliğin göstergesidir” (Bahar vd., 2012: 14).

2.4.2. Geçerlik

Ölçme aracının, ölçülecek özelliği tam ve doğru olarak ölçülmesi söz konusu olmayan başka özelliklerle karıştırmadan ölçebilmesine **geçerlik** denir. Geçerlik, bir ölçme aracının, kullanılış maksadına hizmet etme derecesini belirtir (Bahar vd., 2012: 16; Baykul, Gelbal ve Kelecioğlu, 2011: 39; Çalışkan ve Yiğittir, 2008: 221;

Demiralp, 2009: 14; Güneş, 2007: 16; Özçelik, 2013: 151; Tan, 2009: 153; Yılmaz ve Sünbül, 2003: 322).

2.4.3. Kullanışlılık

Bir ölçme aracının kullanılabilirliği; o aracı kullanan ve o aracı değerlendiren kişi için kolaylığıdır. Kullanışlılık bir testin kullanılmasındaki kolaylıktır. Kullanışlılık özelliğini, ölçme aracının kullanılmasını gerektirecek durumlara ilişkin gereksinimleri tatmin edici bir şekilde hizmet etme derecesi olarak tanımlanabilir (Baykul, vd, 2011: 41; Küçükahmet, 2006: 216).

Tüysüz'e (2014: 7) göre ise kullanılabilirlik; ölçülen özelliğin büyüklük ya da miktarına göre uygun birimle gösterilmesidir.

Ölçme araçlarının kullanılabilirlik özelliği şu hususlarla ilgilidir; (Özçelik, 2013: 155).

1. Uygulama sırasında güçlükle karşılaşmaması.
2. Testi puanlamanın kolay olması.
3. Testin baskı yönünden de kullanılabilir olması.
4. Cevaplama yönünden kullanılabilir olması.
5. Testin ucuza mal olması da kullanılabilirliğin bir başka yönüdür.

2.5. DEĞERLENDİRME

Değerlendirme, ölçme ile sıklıkla aynı anlamda kullanılarak karıştırılan bir kavramdır. Değerlendirme ile ölçme kavramlarının karıştırılmasının temel nedenlerinden birisi, ölçme ve değerlendirmenin uygulamada eş zamanlı yapılması olabilir. Bir diğer neden ise, aşağıda verilen değerlendirme tanımında da anlaşılacağı gibi, değerlendirmenin ölçme sonuçlarına dayanıyor olmasıdır (Atılğan, 2011: 350; Başol, 2013: 10; Özçelik, 2013: 1; Yaşar, 2008: 29).

Değerlendirme eğitimde öğrencinin başarı düzeyini belirlemek için kullanılan bir terimdir. Başka bir deyişle, değerlendirme öğrencinin öğrenme seviyesinin öğretmen veya başka uzman kişilerce belirlenmesi sürecidir. Değerlendirme aynı zamanda ölçme sonuçlarının bir yorumudur, ölçme sonuçlarına dayanıyor olmasıdır. Bu yorum öğrencileri başarılı veya başarısız diye sınıflandırma yanında öğretmenin performansının da bir göstergesidir (Karahana, 2007: 6; Yılmaz, 2012: 21).

Baykul vd.'ne (2011: 3) göre ise değerlendirme, eğitim sisteminde istenmeyen ve yetersiz ürünlerin (davranışların) neler olduğunu ve bunların kaynaklarını ortaya çıkaran öğedir.

Daha geniş anlamı ile değerlendirme, ölçme sonuçlarının bir ölçüt ya da ölçütler takımı ile karşılaştırılarak birey ya da objelerin ölçülen özellikleri hakkında bir karar verme süreci olarak tanımlanabilir (Baykul, 2000: 89; Özçelik, 2013: 191; Turgut, 1983: 224).

Tüysüz'e (2014: 12) göre ise değerlendirme; belirlenen sınır değere göre ölçme sonuçlarının yeterli olup olmadığıyla ilgili bir yargıya varma işidir.

2.6. EĞİTİMDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRMENİN YERİ

Ölçme ve değerlendirme, eğitim sisteminin en önemli öğesidir. Çünkü eğitimde neyi, ne kadar öğrenciye kazandırdığımızın cevabı ölçme ve değerlendirme süreçlerinden geçmektedir. İşte bu nedenle, hedeflenen kazanımların öğrencilere ne düzeyde kazandırıldığı sorusunun cevabını bulmak, amacımıza cevap verecek nitelikli ölçme araçları ile yapılan ölçme ve değerlendirme süreçleri ile gerçekleştirilir. Ölçme ve değerlendirme süreçleri, eğitim ve öğretimin sürekli izlenmesine ve sürecin her aşamasında ortaya çıkan eksikliklerin tespitini sağlayıp düzeltme ve düzenleme imkanını verir. Nitelikli bir ölçme ve değerlendirme sistemi; öğrencilerimizin ne

bildiklerini, ne hissettiklerini ve ne yapabildiklerini keşfetmelerine yardımcı olur. Değerlendirme işlemleri ile öğrencilerin öğrenme süreçleri izlenerek sınıf içi etkinliklerinin verimliliği artırılır. Birden fazla ölçme aracı ve birden fazla zaman aralığında kullanılan değerlendirme araçları ile öğrencilerin başarıları izlenmelidir. Böylece, öğrenme esnasında her bir öğrencinin hangi öğrenme ünitesinde öğrenme güçlüğü yaşadığı daha kolay tespit edilecektir (Kaya, 2013: 12).

2.7. İLKÖĞRETİMDE SOSYAL BİLGİLER PROGRAMI

Millî Eğitim Şûrası ve benzeri platformlarda sıklıkla öğretim programlarının, öğrencilerin bilgiye ulaşma yollarını öğrenmelerine, sorun çözme ve karar verme becerilerini geliştirmelerine olanak sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmesine ihtiyaç olduğu dile getirilmektedir. Tüm bu ihtiyaçlar doğrultusunda dünyada yaşanan gelişmelere paralel olarak öğretim programlarında yeni yaklaşımlar dikkat çeker duruma gelmiştir. Buna göre “Sosyal Bilgiler Ders Programı” tümüyle davranışçı yaklaşımlardan öte, bilginin taşıdığı değeri ve bireyin var olan deneyimlerini dikkate alarak yaşama etkin katılımını, doğru karar vermesini, sorun çözmesini destekleyici ve geliştirici bir yaklaşım doğrultusunda yapılandırmayı önemseyen bir gelişim göstermektedir. Bu yaklaşımla öğrenci merkezli, dolayısıyla etkinlik merkezli, sosyal bilgiler açısından, bilgi ve beceriyi dengeleyen, öğrencinin kendi yaşantılarını ve bireysel farklılıklarını dikkate alarak çevreyle etkileşimine olanak sağlayan yeni bir anlayış yaşama geçirilmeye çalışılmaktadır (Ersöz, 2012: 10).

2.8. İLKÖĞRETİMDE SOSYAL BİLGİLER PROGRAMINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Yenilenen Sosyal Bilgiler dersi yapılandırmacı eğitim anlayışına göre düzenlenmiştir. Programda kazanımlar, beceriler ve değerler, ara disiplinler ve etkinlikler öğrencilerin ihtiyaçlarına ve bireysel farklılıklarına göre ele alınmıştır. Ölçme ve değerlendirme boyutu 2005 programında sürece yayılmıştır. Sadece sonucu değil, süreci de değerlendirmeye dönük ölçme ve değerlendirme işlemi yapılmaktadır. Sosyal Bilgiler Programı önceki programlarda var olan üniteler yeniden düzenlenmiştir. Her ünite için öğrenme alanı belirlenmiştir (Yılmaz, 2011: 12).

Sosyal bilgiler dersi için yapılacak değerlendirme etkinliklerinde öğrencilerin “Sosyal Bilgiler Programı”nın tüm boyutlarında sağladığı gelişme ve başarı ölçülmeye ve kaydedilmeye çalışılır. Sosyal Bilgiler Programı, yaratıcı ve eleştirel düşünme, problem çözme, karar verme, araştırma, girişimcilik gibi genel becerilerin yanında, zaman ve kronolojiyi algılama, değişim ve sürekliliği algılama, kanıt kullanma gibi tarihsel becerilerle mekanı algılama, gözlem yapma gibi coğrafi becerileri geliştirmesi ve bu konudaki önemli yaklaşımları kavratması bakımından öğrencinin eğitimine önemli katkılar sağlayacaktır. Bu program bireysel farklılıkları dikkate alan, öğrenci merkezli öğretme ve öğrenme stratejileri benimsenmiş olduğu için ölçme ve değerlendirmede de öğrencilerin bilgi, beceri ve tutumlarını sergilemeleri için çoklu değerlendirmeyi gerektirir. Değerlendirme teknikleri öğrencinin tüm yeteneklerini değerlendirilmesini sağlamalıdır. Aynı şekilde, bazı değerlendirme teknikleri de belli konular için daha uygundur. Örneğin bir ilköğretim öğrencisinin geçmişteki insanların, olayların ve nesnelerin tartışıldığı sırada, sınıf içi

etkinliklere katılımı, bilgi ve becerilerini paylaşması genellikle gözlemlerle saptanabilir (Ersöz, 2012: 17).

2.9. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMLARI

Kazanımların bireyde gerçekleşme düzeyini belirlemek için birçok ölçme ve değerlendirme yöntemi kullanılmaktadır. Bu yöntemler özelliklerine göre üç başlık altında toplanabilir. Bunlardan ilki geçmişten günümüze kadar eğitim ortamlarında sıklıkla kullanılan geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemleri, diğerleri ise son yıllarda kullanılmaya başlayan alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemleri ile ölçme formlarıdır.

2.9.1. Geleneksel Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri

Geleneksel değerlendirme; süreç talimatları, ölçme aracı ve puanlaması hazırlayanlar tarafından sabitlenmiş ve bu suretle sınavı uygulayan farklı kişilerce ve farklı oturumlarda sınava girenlerin tümünde kıyaslanabilir sonuçlara ulaşmak için hep aynı şekilde uygulanan ve puanlanan (özdeş) testlerdir (Enger ve Yager, 1998: Akt: Orhan, 2007: 44).

Geleneksel ölçme ve değerlendirme anlayışına göre yapılan değerlendirmede ürün önemlidir. Yani ürünün ne kadar iyi olup olmadığını belirlenmesi gerekir. Bu değerlendirme yaklaşımını kapsayan ölçme ve değerlendirme araçları daha çok öğrencinin bilgi düzeylerini belirlemeye yönelik araçlardır.

Bu bölümde önceki sosyal bilgiler programında ve 2005 sosyal bilgiler programında da yer alan geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemleri 5 başlıkta ele alınabilir.

Bunlar:

1. Yazılı yoklamalar (Açık uçlu sorular),

2. Kısa cevaplı testler,
3. Doğru-yanlış testler,
4. Eşleştirmeli sorular,
5. Çoktan seçmeli testler.

2.9.1.1. Yazılı Yoklamalar (Açık Uçlu Sorular)

Yazılı yoklama yönteminin birçok tanımı vardır. Bunları literatürden hareketle aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür:

Başol (2013: 36), yazılı yoklamayı; Sorunun genellikle yazılı olarak sorulduğu veya cevabın da yazılı olarak istendiği sınav şekli; Çalışkan ve Yiğittir (2011: 232), yazılı yoklamanın öğrencilere birkaç soru yazdırılıp veya yazılı verilip bunlara belli bir sürede yazılı cevap istenmesi, bir sınav türü olarak her öğretmenin başvurduğu bir yöntem olduğunu belirtirken; Tan (2009: 242), öğrencilerin soruların cevaplarını belirli bir süre içinde bağımsız olarak düşünmeleri ve yazmaları; Çakan (2008: 114), halk arasında klasik ya da klasik sınav olarak anılmakla beraber Türk eğitim literatüründe İngilizcesi Constructed Response Exams olan, yazmaya dayanan sınavların karşılığı; Küçükahmet (2006: 224), öğrenciden soruların cevaplarını düşünmek, yazmak ve yazdıklarını kontrol ederek tanınan sürenin sonunda öğretmene teslim edilmesi istenilen, öğretmenden sınavdan önce soruları hazırlamak, sınav yönetmek ve sınavdan sonra öğrencilerin cevaplarını okuyarak puanlanması beklenen sınav türü olarak vurgularken; Yılmaz ve Sünbül (2004: 336) ve Turgut (1983: 47) ise yazılı yoklamayı cevaplayıcının cevabı hatırlaması, organize etmesi ve yazmasını gerektiren madde türü olarak ifade etmişlerdir.

Yazılı yoklama sorularını hazırlarken dikkat edilecek hususlar şöyledir: (Bahar vd., 2012: 28; Başol, 2013: 39; Çakan, 2008: 115; Çalışkan ve Yiğittir, 2011: 232; Doğan, 2011: 154; Özçelik, 2013: 46; Tan, 2009: 249)

- Öncelikle bir sınav (test) planı hazırlanmalıdır.
- Bloom'un Bilişsel Alan Taksonomisinde *Hatırlama* düzeyinde soru yazmak kolay olduğundan çoğu zaman sınavda bu seviyedeki sorular ağırlıklı olabilir. *Anlama, Uygulama, Analiz, Değerlendirme ve Yaratma* düzeyinde sorular yazmaya gayret etmelidir.
- Soruya ve sorunun alt maddelerine kaçır puan verileceği yazılı kağıdında belirtilmeli, sınavdan sonra kağıtların durumuna göre puanlama takdiri yapılmamalıdır.
- Sorulardan herhangi biri ders kitabından veya bilinen bir kaynaktan olduğu gibi alınmamalıdır.
- Düşünme ve yazma için yeterli zaman verilmelidir. Yeteri kadar zaman tanımada amaç, öğrencinin sadece cevapları hızlı şekilde vermesi değil, vereceği cevaplar üzerinde düşünmesine ve planlama yapmasına fırsat vermektir.
- Sorular öğrencilerin, istenileni çok net olarak anlayabileceği şekilde yazılmalıdır.
- Sorular birbirinden bağımsız olarak cevaplanabilecek şekilde hazırlanmalıdır.
- Yazılı yoklamalar performans görevleri ve projelerle desteklenerek öğrencinin bu sınavlarla ilgili kaygıları hafifletilebilir.

- Sınav sonrası öğrencilerden sınavdan bekledikleri puanı kağıdın sonuna not almaları istenebilir. Doğru yapılırsa, böyle bir uygulama öğrencilerin başarılarına ilişkin gerçekçi bir algı geliştirmelerine yardımcı olacaktır.

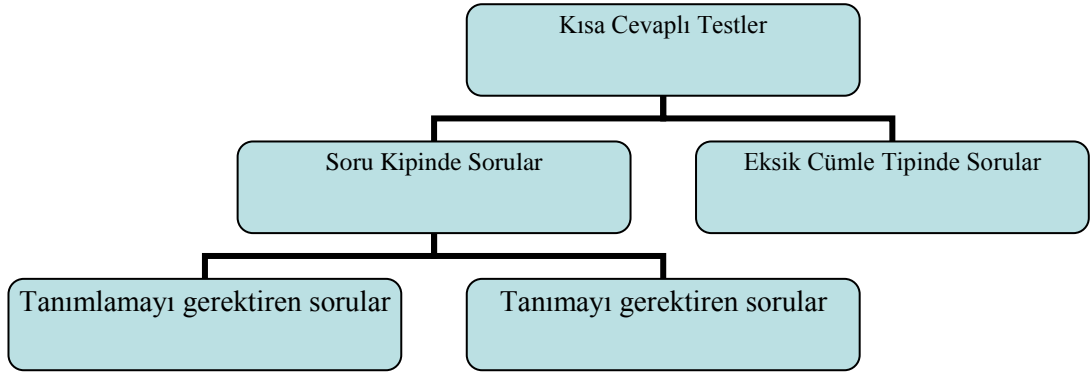
2.9.1.2. Kısa Cevaplı Testler

Kısa cevaplı testler cevabı bir kelime, bir harf, bir işlem ya da en fazla bir cümle uzunluğunda olan maddelerdir (Baykul vd., 2011: 51; Çakan, 2008: 110; Çalışkan ve Yiğittir, 2011: 233; Doğan, 2011: 190; Özçelik, 2013: 49; Tan, 2009: 264; Tekin, 1993: 125; Yılmaz, 2012: 92).

Kısa cevaplı testler ile ilgili yanlışlardan birisi sadece boşluk doldurma maddelerinden oluştuğunun zannedilmesidir. Oysa boşluk doldurma maddeleri kısa cevaplı testlerde kullanılacak madde tiplerinden sadece birisidir. Çünkü kısa cevaplı testlerde çok çeşitli madde tipleri kullanılabilir. Sadece boşluk doldurma sorularından oluşturulan bir kısa cevaplı testte ölçülen davranışların hepsi bilgi düzeyinde kalacak ve böylece öğrencilerin ezber gücü ölçülecektir. Yani genel kanının aksine öğrencileri ezbere yöneltecek boşluk doldurma soruları az sayıda olmalıdır (Doğan, 2011: 190).

Şekil 1’ de Baykul vd.,’nin (2011: 52).kaynağında bulunan kısa cevaplı testlerin türlerine yer verilmiştir.

Şekil 1 Kısa Cevaplı Testlerin Türleri

1-Soru Kipinde Sorular: Bir kısa cevaplı test sorusu, “Kim, nasıl, niçin, nerede vb.” soru kelimeleri ile bitiyorsa bu tür maddelere soru kipinde madde denir. Kısa cevaplı testlerde en çok kullanılan madde türüdür.

Örnek 1: Okulunuzda hangi kulübe üyesiniz? (Başol, Ünal, Azer, Yıldız ve Evirgen, 2013: 83)

Cevap: .....

Örnek 2: Türkiye, Ekvator ve başlangıç meridyenine göre hangi yarım kürelerde bulunmaktadır? (Komisyon, 2013a: 72)

Cevap: Kuzey yarımküre

Soru kipinde sorular da yanıtın kısalığı veya soruda istenilenin ne olduğuna göre, kendi içinde iki başlık altında incelenebilir.

A. Tanımlamayı Gerektiren Sorular: Bu tip sorularda bir kavramın tanımı, bir tanımı belirten kavram, bir ilkenin anlamı, bir olgunun belirgin özelliklerinin yorumu vb. yazılması istenebilir.

Örnek 1: Doğal ürünler ne demektir? (Kaya, 2013: 79)

Örnek 2: Kayıtdışı ne demektir? (Kaya, 2013: 231)

B. Tanımayı Gerektiren Sorular: Bu tip sorularda bir bilginin, kavramın, tanımın, özelliklerin veya işlem basamaklarının tanınması istenebilir. Açıklaması verilen ifadenin ne olduğunu isteyen soru tipidir.

Örnek 1: Bulduğunuz yerleşim yerindeki en yetkili kişi kimdir? (Başol vd., 2013: 220)

Örnek 2: Nüfus sayımı nedir? (Arslan, 2013: 66)

2- Eksik Cümle Tipinde (Boşluk Doldurmalı) Sorular: Öğrencilerden ifadelerde, cümlelerde veya paragraflarda bırakılan boşluk ya da boşluklara uyan kelimeyi veya cümleyi (kelimeler veya cümleleri, sayıları vb.) yazması beklenen soru türüdür.

Örnek: Ahilik Teşkilatı Osmanlı Devleti Döneminde yerini ..... teşkilatına bırakmıştır. (Komisyon, 2013b: 200)

Cevap: Lonca

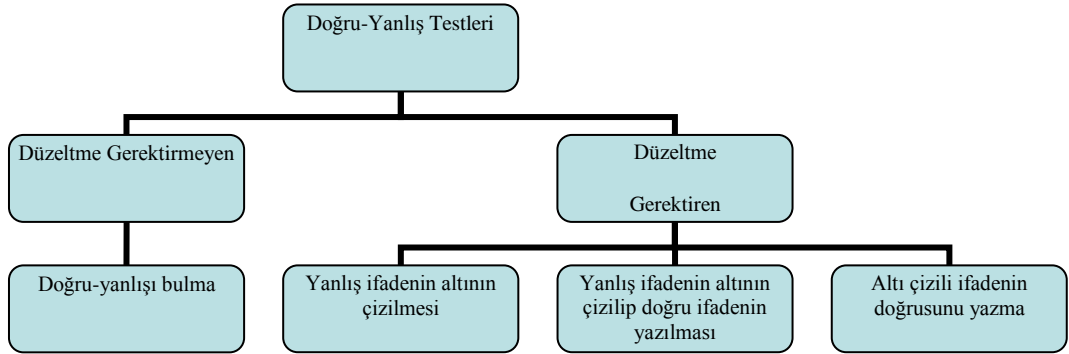
Örnek: ..... yurdumuzun en uzun akarsuyudur. (Ersöz, 2013: 137)

Cevap: Kızılırmak

2.9.1.3. Doğru-Yanlış Testler

Öğrencilerin belli konulardaki yanlış veya doğruları ayırt edebilme gücünü ölçmek amacıyla, bir kısmı doğru, bir kısmı yanlış önermelerden oluşan objektif testlerdir (Baykul vd., 2011: 71; Uysal vd., 79; Yılmaz, 2012: 133). Objektif denmesinin sebebi farklı kişiler tarafından puanlama yapılsa da sonucun değişmemesidir. Prensiplerin ve genellemelerin iyi anlaşılıp anlaşılmadığının yoklanacağı durumlarda

ve yalnız iki ihtimalin olduğu durumlarda kullanılır. Şekil 2’ de doğru-yanlış testlerin türlerine yer verilmiştir.

Şekil 2 Doğru-Yanlış Testlerin Türleri

Doğru-yanlış testlerinin çeşitli türleri vardır. Bunları aşağıdaki gibi ele almak mümkündür:

1. Düzeltilme Gerektirmeyen Doğru-Yanlış Testler

A. Doğru-yanlış bulma: Öğrenci verilen ifadeyi okur, doğru ya da yanlışlığına karar verdikten sonra ifadenin doğru ya da yanlış olduğunu belirtir (Çakan, 2008: 108).

Örnek: Aşağıdaki cümlelerden doğru olanların başına “D”, yanlış olanların başına “Y” yazınız.

(D) Kurumlar, varlıklarını uzun süre devam ettiren gruplardır.

(Y) Toplumun en küçük grubu bireydir (Ersöz, 2012: 72).

2. Düzeltilme Gerektiren Doğru-Yanlış Testler

A. Yanlış İfadenin Altının Çizilmesi: Madde ile ölçülen özelliğe sahip bir öğrencinin, yanlış olan doğru-yanlış maddesinde yanlışlığın nereden kaynaklandığını

bilmesi gerekir. Bu nedenle anahtarı yanlış olan bir doğru-yanlış bir doğru-yanlış maddesinin, şansla yanlış olarak işaretlenmediğinden emin olmanın bir yolu, öğrencinin yanlışlığa neden olan kelimeyi cümle içinde belirleyebilmesi ile olanaklıdır (Atılğan, 2011: 216).

Örnek: Aşağıdaki ifadeleri doğru ise (D), yanlış ise (Y) olarak cevaplayınız. Yanlış olan ifadelerde ise yanlış ifadenin altını çiziniz.

Soru: ( ) Bilimsel araştırma yaparken kitaplardan yararlanmak yeterlidir.

Cevap: (Y) Bilimsel araştırma yaparken kitaplardan yararlanmak yeterlidir.

B. Yanlış İfadenin Altının Çizilip Doğru İfadenin Yazılması: Öğrencilere cümle yanlış ise doğrusunun yazdırılması durumunda, cevap anahtarı “doğru” olan maddeler için şans başarısını gidermeye yönelik bir düzeltme olmaz. Bir önceki yöntemde olduğu gibi, bu yöntemde de cevap anahtarı “Y” olan madde sayısı daha çok olur. Bu şekilde bir tedbir, testin bir doğru-yanlış testi olmaktan çıkmasına sebep olur. Cevap anahtarı yanlış olan maddeler için öğrencilerin doğru cevabı yazmaları, o maddenin doğru-yanlış test türü bir madde olmaktan ziyade kısa cevaplı bir test maddesi olmasına neden olur (Tan, 2009: 274).

Örnek: Aşağıdaki ifadeleri doğru ise (D), yanlış ise (Y) olarak cevaplayınız. Eğer cümle yanlış ise yanlış ifadenin altını çizip cümlenin doğrusunu altta boşluğa yazınız.

Soru: ( ) Kavimler Göçü sonrasında Bizans İmparatorluğu Doğu ve Batı olarak ikiye ayrıldı. (.....)

Cevap: (Y) Kavimler Göçü sonrasında Bizans İmparatorluğu Doğu ve Batı olarak ikiye ayrıldı. (Roma)

C. Altı Çizili İfadenin Doğrusunu Yazma: Bu soru tipinde verilen cümlede öğrencinin doğruluğuna ya da yanlışlığına odaklanması istenen kelimenin altı çizilir. Öğrenci altı çizili ifade yanlış ise doğru ifadeyi cümlenin sonundaki paranteze yazar.

Örnek: Aşağıdaki ifadeleri doğru ise D, yanlış ise Y olarak belirtiniz. Eğer altı çizili ifade yanlış ise doğrusunu cümlenin sonundaki paranteze yazınız (Komisyon, 2013a: 132).

Soru: ( ) İlk Türk devletlerinde, devlet işlerinin görüşüldüğü “kut” isimli bir meclis toplanırdı. (.....)

Cevap: (Y) İlk Türk devletlerinde, devlet işlerinin görüşüldüğü “kut” isimli bir meclis toplanırdı. (kurultay)

2.9.1.4. Eşleştirmeli Sorular

Eşleştirme maddelerinden oluşan testlere eşleştirmeli sorular denir. Eşleştirmeli sorularda iki sütun halinde bilgiler verilerek bunların birbiriyle eşleştirilmesi istenir. Son eşleştirmenin öncekilerden sonra kendiliğinden belli olmasından doğan dezavantajı ortadan kaldırmak için bu sorularda, sütunların farklı sayıda maddeden oluşturulması veya bir sütundaki bazı maddelerin diğer sütunda birden fazla madde ile eşlenmesi gibi yollara başvurulabilir (Özçelik, 2013: 70; Yavuz ve Kepçeoğlu, 2014:111).

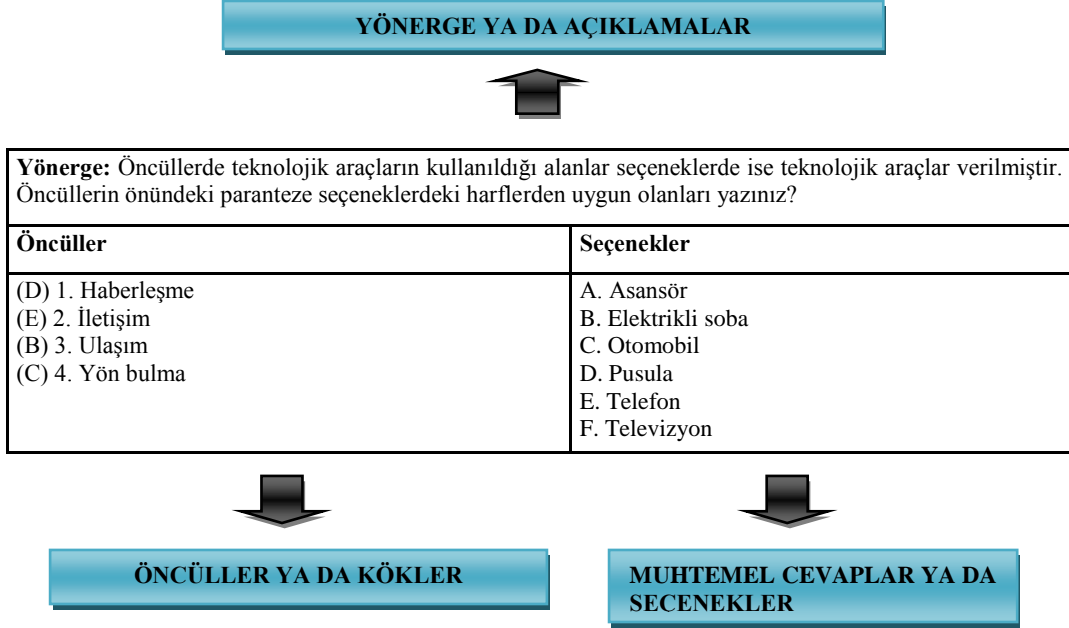
Eşleştirmeli testlerin grupları üç gruptan oluşur. Bunlar:

1)Eşleştirme yönergesi: Sorunun nasıl cevaplanacağı hakkında bilgi veren gruptur.

2)Öncüller ya da kökler: Eşleştirmeli testlerde soruların sorulduğu gruba denir.

3)Muhtemel cevaplar veya seçenekler: Cevapların bulunduğu gruba denir.

Şekil 3' de eşleştirmeli sorunun yapısal şekline yer verilmiştir.

Şekil 3 Eşleştirmeli Sorunun Yapısal Şekli

Eşleştirmeli sorular hazırlanırken dikkat edilmesi gereken hususlar şunlardır (Bahar vd., 2012: 48; Çalışkan ve Yiğittir, 2011: 239-240; Tan, 2009: 296-297; Yavuz ve Kepçeoğlu, 2014: 112-115).

- ❖ Test yönergesi eşleştirmenin nasıl olacağını net ve anlaşılır bir şekilde ifade etmelidir.
- ❖ Seçenekler öncüllerden çok olmalıdır.
- ❖ Seçenekler belli bir sıraya veya düzene (alfabetik, kronolojik, küçükten-büyüğe, büyükten küçüğe) göre verilmelidir.
- ❖ Öncüller ve seçenekler iki sütunda sunulmalıdır.

- ❖ Sütunların içeriği homojen yapıda olmalıdır.
- ❖ Öncüller ve seçenekler aynı sayfada verilmeli, bir parçası diğer bir sayfaya taşmamalıdır.
- ❖ Öncüllerin önüne cevap şikkını yazmak için parantez ya da belli bir boşluk (üç nokta gibi) konulmalıdır.
- ❖ Seçenekler öncüllerden en az 2 fazla olmalıdır.
- ❖ Öncül sayısı 4-7 arasında olmalıdır.

Aşağıda Komisyon'un (2013b: 172) kaynağında hatalı olarak verilen sorunun düzeltilmiş hali şekil 4' de verilmiştir.

Yönerge: Aşağıda öncüllerde yenilik alanları seçeneklerde ise kurum adları verilmiştir. Öncüllerin önündeki paranteze seçeneklerdeki harflerden uygun olanları yazınız?	
Öncüller	Seçenekler
( ) 1. Eğitim ( ) 2. Ekonomi ( ) 3. Haberleşme ( ) 4. Sağlık ( ) 5. Ulaşım	A. Demiryolu B. Galatasaray Lisesi C. Nur-u Osmaniye Cami D. Posta Nezareti E. Şirketi Hayriye F. Telgraf Müdürlüğü G. Ziraat Bankası

Şekil 4 Eşleştirmeli Sorunun Düzeltilmiş Hali

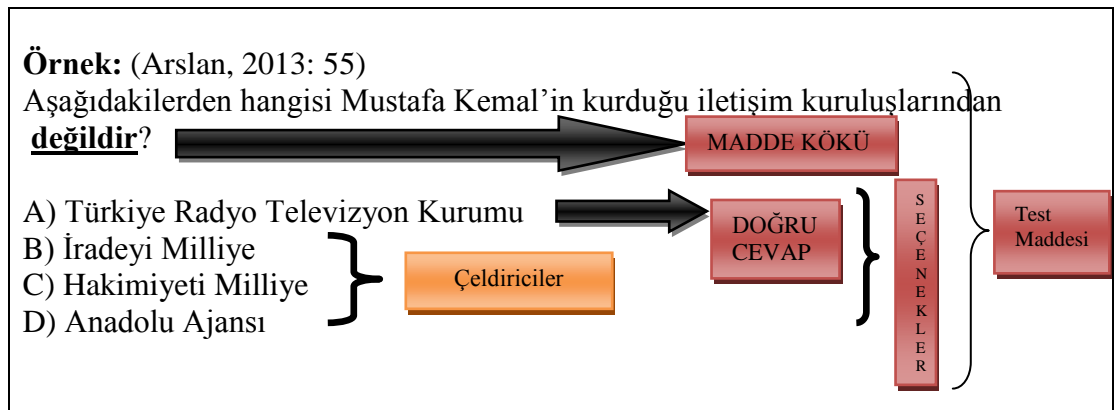
2.9.1.5. Çoktan Seçmeli Testler

Çoktan seçmeli bir test maddesinde soruyla birlikte, sorunun cevabı olabilecek seçenekler de sunulur. Öğrencilerin sunulan seçeneklerden doğru olanı bulup işaretlemeleri beklenir. Anlaşılacağı üzere, çoktan seçmeli testler; sorulan bir sorunun doğru cevabının, verilen seçeneklerden işaretlendiği bir sınav türüdür. Çoktan seçmeli testlerde (yazılı yoklamalarda, kısa cevaplı testlerde ve sözlü yoklamalarda olduğu gibi) cevaplayıcı dilediği gibi cevap veremez. Öğrencinin vereceği cevap sunulan seçeneklere bağlıdır. Çoktan seçmeli testlerde, öğrenciler

verilen seçeneklerden doğru cevabı veya verilen seçenekler arasından en doğru olanı bulup işaretlemektedirler (Baştürk, 2014: 122; Tan, 2009: 282; Yılmaz, 2012: 106).

Çoktan seçmeli testler günümüzde en sık kullanılan test türü olma özelliğine sahiptir. Eğitimde ve pek çok alanda sıklıkla kullanılmaktadırlar. Bunun çeşitli nedenleri bulunmaktadır. Çoktan seçmeli testler objektif madde türlerinden birisidir. Çoktan seçmeli testlerin objektif olarak puanlanabilmesi bu maddelerin tercih edilmesinin en önemli gerekçelerinden birisidir. Özellikle de önemli sınavların çoğunda, bu nedenle sıklıkla kullanılmaktadırlar. ÖSS ve KPSS sınavları buna örnektirler. Bireylerin yaşamıyla ilgili önemli kararların alınacağı sınavlarda puanlama hatasını sıfıra indirmek önemli bir gereksinimdir. Çoktan seçmeli testler, bu ve diğer özelliklerinden dolayı, benzer durumlarda sıklıkla tercih edilmektedirler (Çakan, 2008: 95).

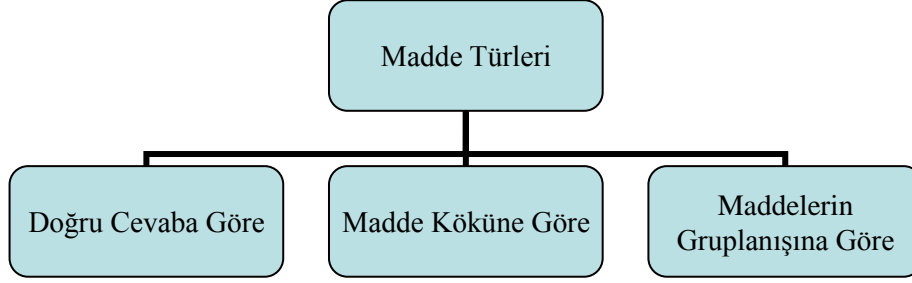
Öğrenciden verilen seçenekler içinde doğru cevabı bulması beklenir. Aşağıdaki örnek üzerinde bu türden test sorularının yapısı tanıtılmıştır.

Çoktan seçmeli testlerde yapısal olarak madde türleri çok ve çeşitlidir. Şekil 5' de Baştürk'ün (2014: 132) kaynağında görüldüğü gibi, bunları, doğru cevaba, madde

köküne ve maddelerin gruplanışına göre olmak üzere, üç gruba ayırarak sınıflamak mümkündür.

Şekil 5 Çoktan Seçmeli Soru Türleri

1) DOĞRU CEVABA GÖRE:

a. Kesin ve biricik doğru yanıtı olan sorular: En sık kullanılan madde türlerinden biridir. Bu tür maddelerde, seçeneklerden sadece biri doğru, diğerleri kesinlikle yanlıştır (Baştürk, 2014: 132; Baykul, vd, 2011: 55).

Örnek: Aşağıdakilerden hangisi geçici göçlerden biridir? (Arslan, 2013: 78)

- A) Dış göç
- B) İç göç
- C) İkamet etme
- D) Mevsimlik göç

b. En doğru yanıtı olan maddeler: Bu tür maddelerde çeldiriciler doğru cevaba yakındır. Maddede yer alan seçeneklerin tümü sorulan soru için kısmen doğru cevaptır, ancak bunlardan biri diğerlerine oranla daha doğru, başka bir ifadeyle en doğrudur. Bunlarla ileri düzey davranışların ölçülmesi daha kolay olmaktadır (Baştürk, 2014: 133; Çakan, 2008: 99; Özçelik, 2013: 63).

Örnek: Aşağıdakilerden hangisi **en çok** ihracat yaptığımız ülkedir? (Başol vd., 2013: 249)

- A) Almanya
- B) Azerbaycan
- C) Şili
- D) Tanzanya

c. Bileşik yanıt vermeyi gerektiren sorular: Bu tür maddelerde genellikle kökteki sorunun birden fazla yanıtı vardır. Çoğunlukla soru kökünden önce maddeler halinde verilen açıklamalar bulunur. Bu açıklamalardan bazıları doğru yanıttır. Doğru yanıtı bulabilmek birden fazla davranışa sahip olmayı, karşılaştırmalar yapıp karar vermeyi gerektirdiğinden üst düzey davranışları yoklayabilen maddelerdir (Baykul vd., 2011: 56; Doğan, 2011: 228).

Örnek: (Kaya, 2013: 133)

I. Balıkçılık

II. Sulama

III. Taşımacılık

IV. Tuz elde etme

Ülkemizde yukarıda verilenlerden hangisinde akarsulardan **yararlanılmaz?**

A. I ve II

B. I ve III

C. II ve III

D. III ve IV

d. Doğru yanıtı gizlenen sorular: Öğrencinin doğru cevabı bilmediği halde verilen seçenekler arasında onu gördüğünde tanınmasına imkan vermeleri ve bu nedenle doğru yanıtı olasıyla artırılmaları bakımından eleştirilmektedir. Bazı hatırlamaların bilgiyi akla getirmemesi ya da kazanımın gerektirdiği işlem ve düşünceden farklı bir yolla doğru cevabın bulunamaması için maddenin doğru cevabı çeşitli yöntemlerle gizlenmeye çalışılır (Baştürk, 2014: 134; Doğan, 2011: 229).

Örnek: “Geçimimizi çeltik tarımından sağlamaktayız. Çeltik bol su ister. Yağışın az olduğu yıllarda üretimimiz düşer. O yıl, ne kadar çok çeltik üretirsek kazancımız da o kadar çok olur.”

Yukarıdaki ifadelerle çeltik üretiminin hangi iklim bölgesinde yoğun olarak yapılması beklenir?

A) A. İ.

B) Ç. İ.

C) K. İ.

D) M. İ.

2) MADDE KÖKÜNE GÖRE:

a. Kökü soru kipinde olan sorular: Madde kökünün tam bir soru cümlesi halinde olması, sorunun anlaşılmasını kolaylaştırır. Bu tür maddelerin, madde kökleri soru kelimeleri ile ifade edilmektedir. Madde kökünün açık ve net bir şekilde soru sorması anlaşılabilirliğini kolaylaştırıcı bir unsurdur (Baştürk, 2014: 136; Yılmaz, 2012: 110).

Örnek: (Ersöz, 2012: 168)

Aşağıdakilerden hangisi Karadeniz Bölgesi'nde yetiştirilen tarım ürünlerindedir?

A) Fındık B) Karpuz C) Pamuk D) Yer fıstığı

b. Kökü eksik cümle tipinde olan sorular: Eksik cümle tipindeki soruların kökünde bırakılan boşluğa uygun düşecek bir harf, kelime, sembol, sayı, cümle vb. seçilip işaretlenmesi istenen sorulardır. Bu tür sorularda, soru kökü ile sorunun ne istediği açıkça anlatılabilmelidir. Okuyucu seçenekleri okumadan soru ile ne istendiğini anlayabilmelidir (Doğan, 2011: 231; Tekindal, 2004: 415).

Örnek:

Ülkemizde sanayi kuruluşlarının en fazla olduğu bölgemiz

.....

Yukarıdaki cümlede bırakılan boşluğa aşağıdaki seçeneklerden hangisi getirilmelidir?

- A) Akdeniz Bölgesi
- B) Ege Bölgesi
- C) İç Anadolu Bölgesi
- D) Marmara Bölgesi

c. Olumsuz köklü sorular: Bunlar, madde kökünün olumsuz olarak ifade edildiği maddelerdir. Genellikle, bir sorunun birden çok doğru cevabının söz konusu olduğu durumlarda kullanılırlar. Olumsuz ifadelerin olumluymuş gibi algılanabilme riski

olduğundan olumsuz ifadenin **koyu, altı çizili** vb. gibi yazılması tavsiye edilmektedir (Baştürk, 2014: 135).

Örnek: (Komisyon, 2013b: 181)

Aşağıda verilen ürünlerin hangisinde ülkemiz dışı bağımlı **değildir?**

- A) Dokuma ve giyim
- B) Hava taşıtları
- C) Kimyasal ürünler
- D) Petrol-doğalgaz

3) MADDELERİN GRUPLANIŞINA GÖRE:

a. Ortak köklü sorular: Bu tür maddelerde cevaplayıcılara ortak bir materyal verilir. Bu bir grafik, bir paragraf, bir harita ya da bir tablo olabilir. Daha sonra bu materyale dayalı olarak cevaplandırılması için birden fazla sayıda madde sorulur (Çakan, 2008: 100).

Örnek: (Komisyon, 2013b: 133)

Aşağıdaki tabloyu inceleyerek 5 ve 6. Soruları tabloya göre cevaplayınız.

Tarih	Orta Asya	Orta Doğu
VI. yüzyıl	552 yılında Kök Türk Devleti kuruldu.	571 yılında Hz. Muhammed doğdu.
VII. yüzyıl	630 yılında Kök Türkler Çin hakimiyetine girdi.	632 yılında Hz. Muhammed'in vefatından sonra Dört Halife Dönemi başladı.
	682 yılında Kök Türkler tekrar bağımsızlıklarını elde etti.	661 yılında Dört Halife Dönemi sona erdi. Emevi ailesi İslam Devleti'ni yönetmeye başladı.
VIII. yüzyıl	745 yılında Kök Türk Devleti'nin yıkılmasından sonra Uygur Devleti kuruldu.	Emeviler, Türklerin yaşadığı Horasan bölgesindeki şehirlerin fethine başladı.
	750 yılında Abbasi ailesi İslam Devleti'nin hakimiyetini ele geçirdi.	751 yılında Abbasiler ile Çin arasında yapılan Talas Savaşı'nda Türkler, Abbasiler'in yanında yer aldı.
IX. yüzyıl	840 yılında Uygurların yıkılmasından sonra Karahanlı Devleti kuruldu.	847 yılından itibaren siyasi güçlerini yitirmeye başlayan Abbasiler parçalanmaya başladı.

5. Türklerin İslamiyet'i geniş kitleler şeklinde kabul etmeye başladıkları yüzyıl aşağıdakilerden hangisidir?

A) VI

B) VII

C) VIII

D) IX

6. Tabloya göre aynı dönemde yaşayan devlet eşleştirmelerinden hangisi doğrudur?
- A) Karahanlı- Emevi
  - B) Kök Türk- Abbasi
  - C) Kök Türk- Uygur
  - D) Uygur- Abbasi

b. Ortak seçenekli sorular: Madde kökü ortak olabildiği gibi, seçeneklerin değişmeyip ortak olduğu, madde kökünün değiştiği durumlarda olabilmektedir. Bazen birden çok kazanımın yoklanmasında aynı seçeneklerin kullanılması gerekebilmektedir. Bu gibi durumlarda, seçenekler başa yazılır ve madde köklerindeki sorular bu seçeneklere göre cevaplandırılır (Baştürk, 2014: 138).

Örnek:

Aşağıdaki soruları (14.-16. sorular) şu seçenekleri dikkate alarak cevaplandırınız.

- A) Dandanakan Savaşı
- B) Katvan Savaşı
- C) Malazgirt Savaşı
- D) Miryokefalon Savaşı

14. Anadolu'nun Türk yurdu olduğunun kesinleştiği savaş hangisidir?

15. Hangi savaşla Anadolu'nun kapıları Türklere açılmıştır?

16. Hangi savaş 1040 yılında yapılmıştır?

2.9.2. Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri

2005 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından kabul edilen sosyal bilgiler dersi öğretim programı 2005-2006 eğitim-öğretim yılından itibaren tüm ülkede ilköğretimin birinci kademesinde (1-5. sınıflar) uygulamaya geçilmiştir. 2005 programıyla birlikte gelen yeni programda öğrenme-öğretme ortamı öğretmen merkezli, ezberle bilgiyi merkeze alarak değil, öğrenci merkezli, öğrencinin bilgiyi keşfettiği, aktif olduğu etkinlikler yolu ile gerçekleştirilmektedir. Böylece program, öğrencinin bilişsel, duyuşsal ve devinimsel yaş özelliklerine uygun hale getirilmiştir. Ayrıca yeni programda, ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin çeşitliliği artırılarak, ölçme ve değerlendirme ürün değerlendirmeden çıkarılarak, süreç değerlendirmeye dönüştürülmektedir. Bu yeni sosyal bilgiler programı ve bu programın en önemli

halkasını oluşturan ölçme ve değerlendirme boyutu alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine dayanmaktadır.

Alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemleri, öğrenci merkezli bir eğitim temelinde öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alan, daha derin ve anlamlı bilgiyi ölçen, gerçek yaşamla ilişkili, öğrenme ürünü kadar öğrenme sürecine odaklanan, öğrenmeyi motive eden çeşitli ölçme ve değerlendirme yöntemlerini içeren bir yaklaşımdır.

Adanalı' ya (2008: 28) göre ise alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemleri; tek bir doğru cevabı olan çoktan seçmeli testlerin de içinde bulunduğu geleneksel değerlendirme dairesinin dışında kalan tüm değerlendirmeleri kapsar. Gerçek hayatla ilişkili yani otantik ve öğrenci merkezlidir.

Alternatif ölçme ve değerlendirme kapsamında çok sayıda ölçme ve değerlendirme yöntemi kullanılmaktadır. Bunlar:

1. Kavram Bulmacası
2. Kavram Haritası
3. Kavram Ağı
4. Anlam Çözümleme Tablosu (AÇT)
5. Performans (Ev ödevleri)
6. Proje
7. Portfolyo (Öğrenci Gelişim Dosyası)
8. Balık Kılıcı
9. Yapılandırılmış Grid (YG)
10. Tanılayıcı Dallanmış Ağaç (TDA)

11. Kelime İlişkilendirme Testleri (KİT)

12. V-Diyagramı (Vee Diagramı)

Öğretim programları hedefler (öğrenci kazanımları), öğrenme durumları, içerik ve ölçme değerlendirme öğelerinden oluşur. Ölçme ve değerlendirme diğer öğeleri de yakından etkiler. Değişen eğitim anlayışı ve yenilenen öğretim programları beraberinde ölçme ve değerlendirme yöntemlerini de etkilemiştir (Orhan, 2007: 49-50)

Bu bağlamda aşağıda 2005 yılında ilköğretim 1. kademedede, 2006 yılında da ilköğretim ikinci kademedede uygulanmaya başlanan sosyal bilgiler programı içerisinde yer alan alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemleri tanıtılmıştır.

2.9.2.1. Kavram Bulmacası

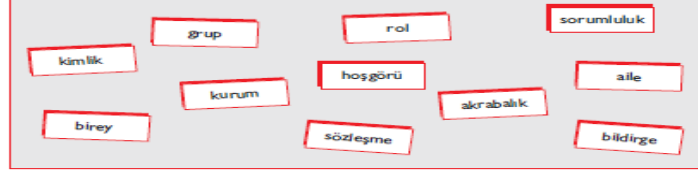
Kavram bulmacaları, öğrencilerin aktif öğrenmelerine zemin hazırlamaktadır. Kavram bulmacalarında, öğrenciler: (Bahçeci, Altun ve Kaya, 2011: 59)

- Bulmacadaki kavramları bulur.
- Tanımlarını araştırır.
- Kavrama ait belirleyici örnekleri yazar.
- Kavrama ait belirleyici olmayan özellikleri yazar.
- Kavrama ait somut bir örnek yazar.
- Grupta yer alan tüm üyeler bulgularını paylaşarak eksiklerini tamamlar.
- Gruplar arası iletişim sağlanarak bilgi paylaşımı sağlanır.

Şekil 6'da Ersöz 'ün (2012: 71) kaynağında yer alan kavram bulmacası örneğine yer verilmiştir.

8. ETKİNLİK: ÜNİTE KAVRAMLARI

Aşağıda, ünitemiz süresince karşılaştığımız kavramlardan bazıları yer almaktadır. Bu kavramlar, bulmaca içinde sağdan sola, soldan sağa, yukarıdan aşağıya ve aşağıdan yukarıya yerleştirilmiştir. Sözcükleri bularak çizgiyle belirtiniz.

K	I	M	L	I	K	U	D	S	Ü	K	N	S
U	E	I	K	M	G	I	O	Ö	Ç	T	I	O
R	G	U	C	I	K	I	P	Z	I	B	T	R
U	R	A	K	R	A	B	A	L	I	K	K	U
M	I	U	F	O	G	Ğ	D	E	N	A	M	M
A	D	Ö	E	L	I	A	Z	Ş	H	A	F	L
J	L	Ç	A	L	D	C	P	M	I	G	U	U
Ö	İ	U	İ	K	B	İ	R	E	Y	R	I	L
S	B	H	P	İ	U	D	M	O	K	U	D	U
O	T	Ü	R	Ö	G	Ş	O	H	A	P	R	K

Şekil 6 Kavram Bulmacası Örneği

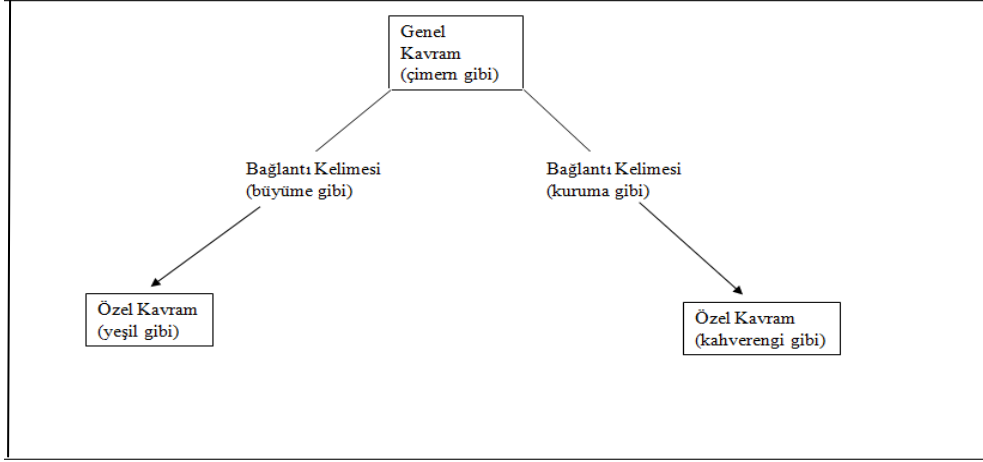
2.9.2.2. Kavram Haritaları

Kavram haritaları tekniğinin birçok tanımı yapılmıştır. Bunları literatürden hareketle aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür:

Başol (2013: 77), kavram haritalarını, tek bir kavramın aynı kategorideki diğer kavramlarla ilişkisini belirten somut grafikler olup bu haritalar öğrencilerin öğrenmeleri gereken kavramların neler olduğu ve bu kavramlar arasında nasıl bir bağ kurulacağını gösteren planlama düzenekleri şeklinde tanımlarken; Uysal vd. (2013: 101) ise kavram haritasını bir konu ya da ünitedeki kavramlar arası ilişkileri şema üzerinden somut biçimde gösteren araç olarak açıklamıştır. Algan (2008: 33), kavram haritalarını; “Bir konunun öğretiminde, öğrenmeyi kolaylaştırmada, öğrenme sürecini kontrol etmek ve kavram yanlışlarını ortaya çıkarmada ve değerlendirme yapma amaçlı kullanılan tekniklerdendir.” şeklinde ifade ederken; Kılınç (2007: 45)

ise kavram haritasını, kavramları ve onların nasıl bir hiyerarşide yer aldığını gösteren bir araç olarak tanımlamıştır. Şekil 7’de görüldüğü gibi kavram haritası genel hatlarına yer verilmiştir.

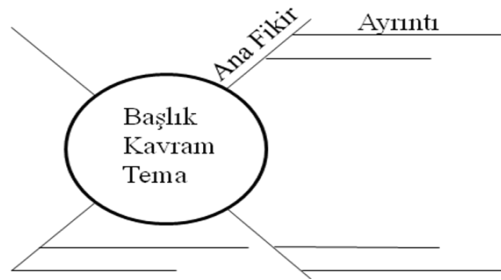

Şekil 7 Kavram Haritası Genel Hatları

Kavram Haritası Türleri:

Kavram haritaları farklı şekillerde, görsel olarak ortaya çıkmıştır. Bunlardan en yaygın kullanılanları için örnekler verilmiştir.

Örümcek Haritası: Kavramlar arası ilişkiler adlandırılır ve bu ilişkiler kavramlar arasında kurulan bağlantının üzerine yazılır veya sembolize edilirse örümcek haritaya bir örnek oluşturabilir (Ekmekçioğlu, 2007: 40). Şekil 8’de örümcek haritası genel hatlarına yer verilmiştir.

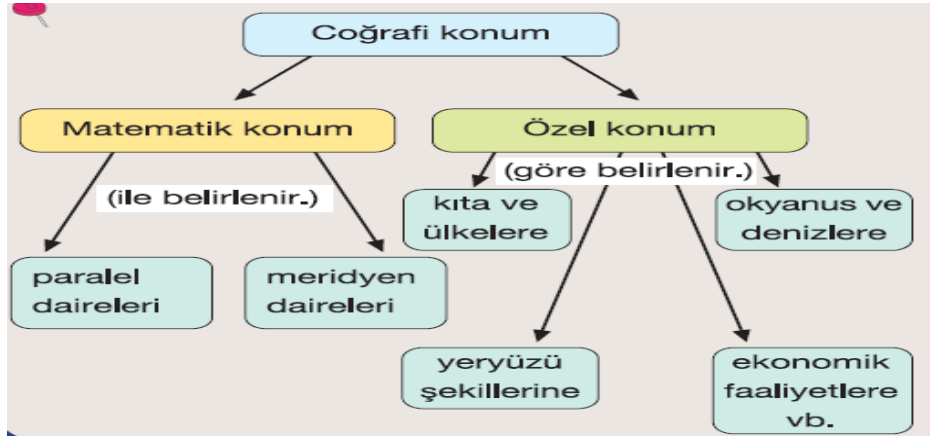
Şekil 8 Örümcek Haritası Genel Hatları

Örnek Örümcek Haritası: (Başol vd., 2013: 92)

A. Aşağıda verilen şekilde, boş bırakılan yerlere içinde olduğunuz grup ve kurumların isimlerini yazınız.

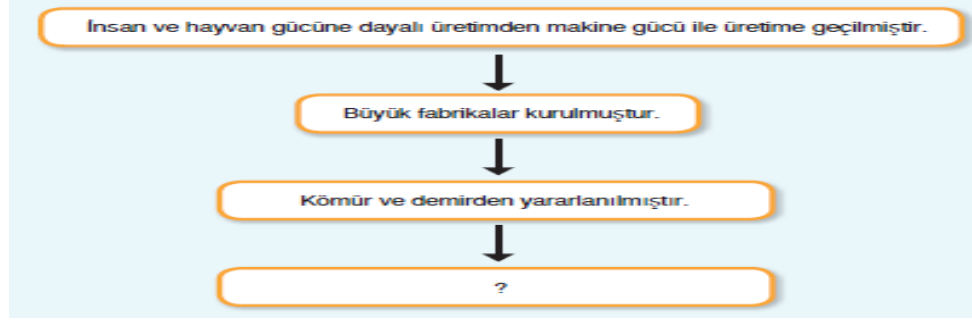

2. Sınıflama (Hiyerarşik) Haritası: Öğrenilen bilgilerin zihinde somut ve görsel olarak kalıcı olmasını sağlamak dolayısıyla hiyerarşik düzen içerisinde genelden özele doğru aşamalı sınıflamayı amaçlar. Şekil 9'da Komisyon'un (2013a: 72) kaynağında bulunan sınıflama haritası örneğine yer verilmiştir.

Şekil 9 Sınıflama Haritası Örneği

1. Olaylar Zinciri Dizinleri: Kavramlar arasında bir hiyerarşi yok, bütün kavramlar eşit derecede önemli ve ilişkileri ardı ardına okuduğumuzda anlamlı cümleler oluşur (Ekmekçioğlu, 2007: 39). Şekil 10'da görüldüğü gibi olaylar zinciri haritası örneğine yer verilmiştir.

Şekil 10 Olaylar Zinciri Haritası Örneği

2.9.2.3. Kavram Ağı

Kavram ağı öğrencilerin izlenimlerini, düşüncelerini yazılı öğretim araçlarındaki (ders kitabı, ansiklopedi, vb.) kavram ve ilkelerle uyumlu bir biçimde sergileyen bir grafik araçtır (Komisyon, 2013a: 27; Komisyon, 2013b: 23).

1. Kavram ağları bir üniteye hazırlık basamağında kullanılabileceği gibi, ünite işlenirken ve ünite sonunda da kullanılabilir. Bu araç özellikle kavramları gruplamada ve bu yolla çocuğun zihin yapılanmasını düzenleyerek daha üst kavrama ve düşünme düzeyine erişmesine yardım eder (Bahçeci vd., 2011: 86; Komisyon, 2013b: 23). Şekil 11’de görüldüğü gibi kavram ağı örneğine yer verilmiştir.

Şekil 11 Kavram Ağı Örneği

2.9.2.4. Anlam Çözümleme Tablosu

Anlam çözümleme tablosu, öğrencilerin kavramları tanımlayıcı ve ayırt edici özelliklerini öğrenebilmesinde etkili olarak kullanılmaktadır. Anlam çözümleme tablosu sayesinde öğrenciler bilgilerini organize edebilmekte, kavramlar, özellikleri ve konu başlıkları arasındaki ilişkileri kurabilmektedirler. Öğrenciler bu çalışmalarını yaparken öğrendikleri kelimeleri dağarcıklarında yer alan sözcüklerle birleştirerek yeniden anlamlandırır ve ilgili kavramı daha geliştirmiş olurlar. Konular işlendikten sonra, öğrencilere, önceden hazırlanmış olan anlam çözümleme tabloları verilerek bu tabloları tamamlamaları istenir. Böylece öğrencilerin konuyla ilgili eksiklikleri veya anlamlandıramadıkları özellikler çıkarılır. Anlam çözümleme tablosu öğrencilerle etkinlik olarak işlenir. İki boyutlu bir tablodur. Belli başlı basamakları şu şekildedir (Bahçeci vd., 2011: 94):

- Ders kitabından konu seçilir ve konu tahtaya yazılır.
- Tablonun ilk sütununa öğretilmek istenen varlıklar veya kavramlar yazılır.
- İlk satıra ise özellikler sıralanır.
- Kavramlar ve özelliklerin uyumlu olduğu satır ve sütun koordinatına ‘X’ işareti konur.

Şekil 12’de Ersöz’ün (2013: 85) kaynağında bulunan anlam çözümleme tablosu örneğine yer verilmiştir.

2. ETKİNLİK: HALK OYUNLARIMIZ

Aşağıdaki görsellerin ait oldukları oyun türü ve bölgesini "X" işareti kullanarak eşleştiriniz.

	ÜLKEMİN OYUNLARI														
	Oyunun Türü					Oyunun Bölgesi									
	Karışım	Heron	Hay	Zıtlık	Sığın	Kalk	Bir	Kıdas	Konaklı Bölgesi	Konaklı Bölgesi	Değer Anadol Bölgesi	Genel Çöl Anadolu Bölgesi	Çöl Bölgesi	Mıma Bölgesi	Aldan Bölgesi
															
															
															
															
															
															
															

Şekil 12 Anlam Çözümleme Tablosu Örneği

2.9.2.5. Performans Değerlendirme (Ev ödevleri)

Performans genel olarak öğrencilerin bilgi ve becerilerini günlük hayatla ilişkilendirebilme düzeylerini belli bir süreç içerisinde gözlemlemek amacıyla kullanılır. Bu değerlendirmeye birlikte öğrenciler sınav stresinden uzak kalırlar. Performans değerlendirme tek bir doğru cevabın puanlanmasına dayalı bir değerlendirme şekli olmayıp tanımlanmış belli ölçütlerle öğrenci davranışının ölçülmesi hedeflenmektedir. Bu yüzden performans ödevlerinin puanlanmasında, ölçütleri tam olarak belirlenmiş dereceli puanlama anahtarlarının kullanılması gerekmektedir (Şenel, 2008: 12)

Performans ödevi ile proje ödevi arasındaki farklar;

- ❖ Performans' da (ev ödevleri) ürün ve sürecin ölçülmesi önemlidir. Değerlendirme yapılmaktadır. Projede ise araştırma yapılır. Araştırmaların yapılması için süre verilir. Araştırmanın nasıl yapılacağı yönergeyle belirtilir.

Araştırma sonuçlarını öğrenciler rapor halinde sunarlar(Başaran, 2014: 159; Tekindal, 2008: 131).

- ❖ Performans ödevleri kısa süreli çalışmalar olmasına rağmen projeler uzun süreli çalışmalardır. Şekil 13’de Başol vd.,’nin (2013: 66) kaynağında bulunan performans ödevi örneğine yer verilmiştir.

PERFORMANS GÖREVİ: ARAŞTIRIYORUM				
SINIF	İÇERİK	BEKLENEN PERFORMANS	SÜRE	DEĞERLENDİRME
5	Bilim İnsanları ve Buluş Yapanlar	<ul style="list-style-type: none"> • Araştırma yapma • Basılı ve görsel kaynakları kullanma • Poster hazırlama • Grup çalışması • Rapor yazma	4 hafta	Puanlama Anahtarı
Ünite Adı Gerçekleşen Düşler		Kazanım 3. Buluş yapanların ve bilim insanlarının ortak özelliklerinin farkına varır. 6. Yaptığı çalışmalarda yararlandığı kaynakları gösterir.		

Sevgili öğrenciler,

Bu görevde sizlerden buluş yapan en az beş bilim insanı ve bu insanların buluşları hakkında araştırma yapmanız, araştırmanız sırasında topladığınız bilgi ve görselleri kullanarak bir poster hazırlamanız beklenmektedir. Posterinizde bu insanların ortak özelliklerini vurgulamayı unutmamalısınız.

Bu görevi yerine getirirken aşağıdaki yönergeleri takip etmeniz size kolaylık sağlayacaktır:

1. Çalışma planı oluşturunuz. Çalışma planınızı bir dosya kâğıdına yazınız.

2. Araç gereçlerinizi temin ediniz.

3. Bilim insanları ve bu insanların buluşları hakkında araştırma yapınız:

- Araştırmanızı yaparken en az üç ve farklı türde (ansiklopedi, internet, gazete vb.) kaynaktan yararlanınız.
- Topladığınız bilgileri bir araya getirerek düzenleyiniz.

Bu bilgileri özetleyerek bir dosya kâğıdına yazınız.

• Bilim insanları ve buluşları hakkında görseller toplayınız.

• Araştırmanız sırasında kullandığınız kaynakları uygun şekilde listeleyiniz.

4. Topladığınız bilgi, görsel ve yazılan bir araya getirerek bir poster hazırlayınız.

5. Çalışmanızı hazırlarken puanlama anahtarındaki ölçütleri incelemeniz bu görevde sizden beklenenleri tam olarak yerine getirmenizde yardımcı olacaktır.

6. Görev sırasında yaptığınız çalışmaları aşama aşama anlatan, topladığınız bilgileri, kullandığınız kaynakları, bu çalışma sırasında neler öğrendiğinizi ve çalışmada göstermiş olduğunuz performansı değerlendiren kısa bir yazıyı da içeren bir çalışma raporu hazırlayınız.

7. Çalışma raporunuzu ve posterinizi belirtilen tarihte öğretmenimize teslim ediniz.

Araç ve Gereçler

- Süreli yayınlar
- İnternet
- Görsel kaynaklar
- Karton
- Fotoğraf, resim vb. görseller
- Yapıştırıcı ve boya

Şekil 13 Performans Ödevi Örneği

2.9.2.6. Proje

Projeler, öğrencilerin bireysel veya grup olarak istedikleri bir konuda öğretmen rehberliğinde yapmış oldukları ayrıntılı çalışmalardır. Proje çalışmaları, öğrencilerin inceleme, araştırma ve yorum yapma, görüş geliştirme, yeni bilgilere ulaşma, özgün

düşünce üretme ve çıkarımlarda bulunma gibi becerileri geliştirmesi açısından oldukça önemlidir (Bahar vd., 2012: 82; Çalışkan ve Yiğittir, 2011: 255). Bir başka deyişle projeler, öğrencilerin araştırma becerilerini geliştirmeleri ve yeni bilgiler edinmeleri amacıyla verilen görevlerdir (Başol vd., 2013: 58; Komisyon, 2013a: 43). Proje konuları, genellikle, öğretmenlerin sunmuş oldukları alternatifler arasından bireysel veya grup olarak seçilir. Proje konuları verilirken, projenin öğrenci seviyesine ve yerel imkanlara uygun olmasına dikkat edilmelidir. Ayrıca grup olarak verilen projelerde, grupların heterojen olmasına, grup üyeleri arasında görev dağılımının yapılmış olmasına ve her öğrencinin aktif bir şekilde çalışmalara katılmasına dikkat edilmelidir (Çalışkan ve Yiğittir, 2011: 255).

Projeler, birkaç hafta hatta birkaç ayda tamamlanabilen genişletilmiş performans görevleri olarak düşünülebilir. Proje çalışmalarında, öğrenciler problemi ortaya koyar, seçenekler üzerinde düşünür, çözümleri planlar ve kendi çözümlerini gösterir (Alıcı, 2008: 141). Şekil 14'de Komisyon'un (2013b: 64) kaynağında bulunan proje ödevi örneği yer verilmiştir.

PROJE: ŞEHİRDEKİ AYAK İZLERİ

Sınıf	İçerik	Beklenen Performans	Süre	Değerlendirme
7. sınıf	Türk Tarihinde Yolculuk	Araştırma, karar verme, zaman ve kronolojiyi algılama, eleştirel düşünme	2 ay	Dereceli puanlama anahtarı Grup Öz Değerlendirme Formu

Sevgili öğrenciler, Osmanlı Devleti'ne başkentlik yapan aşağıdaki şehirlerden birini ya da yaşadığınız şehri seçerek şehrin tarih, kültür, sanat ve coğrafyasını tanıtıcı, Türk turizmine katkı sağlayacak bir broşür hazırlayınız. Broşürünüzde şehrin krokisine de yer veriniz.

1. Bursa
2. Edirne
3. İstanbul

Uygulama

1. 3-4 kişilik proje grupları oluşturunuz.
  - Grubunuza bir isim bulunuz.
  - Çalışma planı hazırlayınız.
  - İş bölümü yapınız. İş bölümünü yaparken işleri dengeli bir şekilde paylaşmaya özen gösteriniz.
  - Grubunuzun ismini, çalışma planınızı ve iş bölümünü bir dosya kâğıdına yazarak bir hafta içinde öğretmenimize teslim ediniz.
2. Seçtiğiniz şehrin Osmanlı Devleti'nden günümüze tarihi, kültürü, sanatı ve coğrafyası hakkında araştırma yapınız.
  - Araştırmanızı yaparken yeterli (en az üç) ve farklı türdeki (ansiklopedi, internet, gazete vb.) kaynaklardan yararlanınız.
  - Topladığınız bilgileri bir araya getirerek düzenleyiniz. Bu bilgileri özetleyerek bir dosya kâğıdına yazıp 4 hafta içinde öğretmenimize teslim ediniz.
3. Araştırma konunuzla ilgili farklı ve çeşitli kaynaklardan seçtiğiniz tanıtım yazıları, makaleler ve görseller bulunuz. Grup üyesi arkadaşlarınızla bir araya gelerek bunlardan broşürünüzde kullanacaklarınızı belirleyiniz.
4. Topladığınız bilgi, görsel ve yazıları bir araya getirerek bir broşür hazırlayınız.
5. Görev sırasında yaptığınız çalışmaları aşama aşama anlatan, topladığınız bilgileri, kullandığınız kaynakları, bu çalışma sırasında neler öğrendiğinizi içeren kısa bir çalışma raporu hazırlayınız.
6. Çalışma raporunuzu ve broşürünüzü belirtilen tarihte öğretmenimize teslim ediniz.
7. Broşürünüzü tanıtan ve topladığınız bilgileri özetleyen kısa bir sunum hazırlayınız.

Şekil 14 Proje Ödevi Örneği

2.9.2.7. Portfolyo (Öğrenci Gelişim Dosyası)

2005 yılında uygulamaya başlanan ilköğretim programı ile birlikte yaygın olarak kullanılan ve öğrencinin öğrenme sürecinde bireysel ve grup olarak göstermiş olduğu performansını değerlendirmede kullanılan alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerinden biri de portfolyodur.

Portfolyo, öğrencilerin yıl boyunca yaptığı tüm etkinliklerinin içinden seçtiği örnek çalışmalardan oluşur. Bu çalışmaların klasörlerde tutulması, öğrencilerin birbirleriyle işbirliği geliştirmelerine olanak sağlamaktadır. Öğrenciler bu çalışmalarını kendileri yönettiğinden sorumluluk duygularının gelişimini de sağlamaktadır. Ayrıca bu dosyalar öğrencilerin geçmiş öğrenmelerine de ışık tutar ve gelişimlerinin gözlenmesini de sağlar. Yazılı bir sınav sadece belli bir anda ne öğrenildiğini ölçerken portfolyolar uzun bir süreçteki öğrenmelerin değerlendirilmesini sağlar (Gözde, 2013: 15).

Portfolyoların yapısı öğrenciler tarafından oluşturulan bazı belgelerden oluşmaktadır. Bu tür belgelerin bulundurulması, oluşturulacak portfolyoların daha düzenli olmasını, süreç içindeki gelişimin daha net takip edilebilmesini, portfolyonun içeriği hakkında fikri olmayan birisinin portfolyoyu eline aldığı anda ne yapıldığını, neden ve nasıl yapıldığını kolaylıkla görebilmesini sağlayabilmektedir. Portfolyonun tanıtımı sırasında bu belgelerin bulundurulacağı ve bulundurulma nedenleri öğrencilere bildirilmeli, böylece yapılan çalışmanın eksiksiz ve amaca uygun tamamlanması sağlanmalıdır (Turan, 2013: 41-42). Şekil 15’de Ersöz’ün (2012: 38) kaynağında bulunan portfolyo dosyasında bulunması gereken evraklardan bir örneğe yer verilmiştir.

Öğrencinin;
Adı ve soyadı:

Tarih .....

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRENCİ ÜRÜN DOSYASI

Başlık

.....

Neden bu çalışmayı sakladım?

.....
.....
.....
.....

Bu çalışmayı neden arkadaşlarımla paylaştım?

.....
.....
.....
.....

Öğrendiklerim hakkında gösterebileceklerim nelerdir?

.....
.....
.....
.....

Eğer bu çalışmayı tekrar yapsaydım, şu şekilde yapardım:

.....
.....
.....
.....

Çalışmamı yaparken beklemediğim nelerle karşılaştım?

.....
.....
.....
.....

Benim için bu çalışmanın anlamı

.....
.....
.....
.....

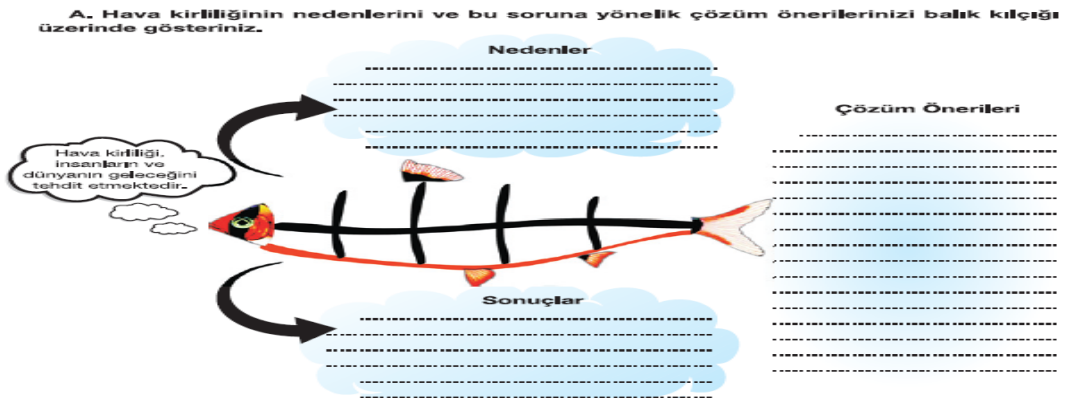
Şekil 15 Portfolyo dosyasında bulunması gereken evraklardan bir örnek

2.9.2.8. Balık Kılıcı

Bir sonuç ve buna neden olabilecek değişik etkenler arasındaki grafik açıklamasıdır. Detaylı bir neden-sonuç grafiği balık kılıcı şeklinde olduğunda balık kılıcı tekniği adını almaktadır. Karmaşık bir olayın nedenlerini ve sonuçlarını görsel olarak şemalaştırarak ortaya çıkarmaya yarayan bir tekniktir. Problem çözme tekniklerinden biri olan uygulama, öğrencilerin düşüncelerini organize etmeye yardım eder (Arslan, 2013: 15; Komisyon, 2013a: 39).

Bu teknikte izlenecek aşamalar şöyle sıralanabilir (Komisyon, 2013a: 39):

Araştırılacak sorun yani belirlenen problem balık kılıcının baş tarafına yazılır. Problemin oluşmasına yol açan nedenler diğer analiz yöntemleri kullanılarak belirlenir. Bunlar önem sırasına göre teker teker gövdenin yan kılıçlarına yazılır. Yazılan temel nedenlerin her birinin altına olası alt nedenler sıralanır. Alt nedenler tek tek incelenerek probleme katkıları belirlenmeye çalışılır. Nedenler ve alt nedenler sıralanırken “Bu niçin oldu?” veya “Buna sebep olan nedir?” gibi sorular sorulabilir. Şekil 16’da Komisyon’un (2013a: 57) kaynağında bulunan balık kılıcı örneğine yer verilmiştir.

Şekil 16 Balık Kılıcı Örneği

2.9.2.9. Yapılandırılmış Grid (YG)

Yapılan literatür taramasında kavramın ortak ve kesin bir tanımının olmadığı görülmektedir. Çeşitli kaynaklarda kavramın farklı tanımlarına rastlamak mümkündür:

Bahçeci vd., (2011: 87), yapılandırılmış gridi; öğrencilerin bilgi seviyesini, eksiklerini ve kavram yanlışlarını tespit eden bir teknik; Çalışkan ve Yiğittir (2011: 278), ise yapılandırılmış gridi öğrenci seviyelerine göre bir konuda hazırlanan sorulara verilecek cevapların numaralandırılmış 9-12 ya da 16-20 kutucuktan oluşan bir tabloya dağıtmasıyla oluşan bir ölçme değerlendirme yöntemi ve birbiri ile ilişkili bilgi ağına yönelik olarak, öğrencilerin her yeni konuyu mevcut bilgilerle ilişkilendirmelerini ve bu şekilde düşüncelerini teşvik eden öğrencilerin bilişsel yapısına ışık tutarak, bu yapıdaki yanlış kavramları ve aksaklıkları ortaya koyan ve anlamlı öğrenmeyi sağlayan bir teknik olarak ifade etmektedir. Egan, (1972) (Akt: Eroğlu ve Kelecioğlu, 2011: 211), yapılandırılmış grid yöntemini öğrencilerin kendilerine rastgele verilen bilgileri yeniden düzenlerken, bilgileri ve öğrendiklerini kullanarak öğretici ile iletişime geçmesi olarak belirtmektedir.

Yaşa ve seviyeye bağlı olarak şekil 17'de görüldüğü gibi 9 veya 12 veya 16 kutucuktan oluşan bir tablo hazırlanır ve tablodaki her bir kutucuk sırası ile numaralandırılır.

1	2	3		1	2	3	4
4	5	6		5	6	7	8
7	8	9		9	10	11	12
1	2	3	4				
5	6	7	8				
9	10	11	12				
13	14	15	16				

Şekil 17 9, 12 ve 16'lı Yapılandırılmış Gridin Temel Yapısı

Aşağıda Sosyal Bilgiler dersi için hazırlanmış bir yapılandırılmış grid örnekleri sunulmuştur:

Örnek Soru:

Yapılandırılmış grid sorusu hazırlanırken aşağıdaki adımlar izlenir (Çelikkaya, 2014: 200):

- Yönerge yazma
- Tablo hazırlama
- Soru hazırlama

Yönerge: Aşağıda verilen kutucuklarda “Türk Tarihine Yolculuk” ünitesi ile ilgili kavramlar bulunmaktadır. Kutucuklardaki numaralar ile size yöneltilen soruları cevaplayınız. Aynı kutucuğu birden fazla soru için kullanabilirsiniz.

1 Sadrazam	2 Tımarlı Sipahi	3 Yeniçeri Ocağı
4 Defterdar	5 Padişah	6 Kazasker
7 Vezir	8 Cebeci Ocağı	9 Akıncılar

Soru 1: Yukarıdaki kutucuklardan hangileri Osmanlı Devletinde Divan-ı Hümayun’a katılan üyelerdendir? Uygun kutucukları seçiniz.

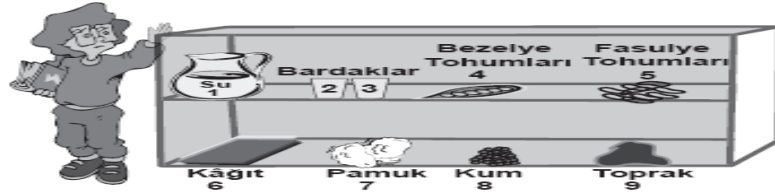
Doğru cevap: (1, 4, 5, 6, 7)

Soru 2: Divan-ı Hümayun'a katılan ilk üç üyeyi makamlarına göre en yüksekten en düşüğe doğru sıralayınız?

Doğru cevap: (5, 1, 7)

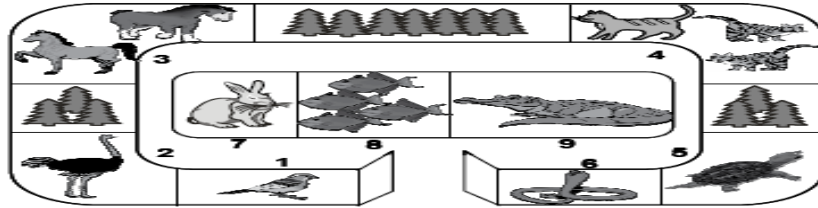
Örnek Soru 1 : (2009 yılı 6. sınıf SBS sorusu)

Bir öğrenci nemli topraktaki fasulye tohumlarının, nemli pamuk arasındaki fasulye tohumlarından daha önce çimleneceğini düşünüyor.
Bu durumu deneyle gözlemek için aşağıdaki dolaptan kaç numaralı araç ve gereçleri seçmelidir?

- A) 2, 4, 8
B) 3, 5, 6, 9
C) 1, 4, 5, 6, 7
D) 1, 2, 3, 5, 7, 9

Örnek Soru 2: (2008 yılı 6. sınıf SBS sorusu)

Şekildeki gibi bir hayvanat bahçesine gezi yapan öğrenciler, sadece "yavrusunu sütle besleyen hayvanlar"ı görmek istiyor.

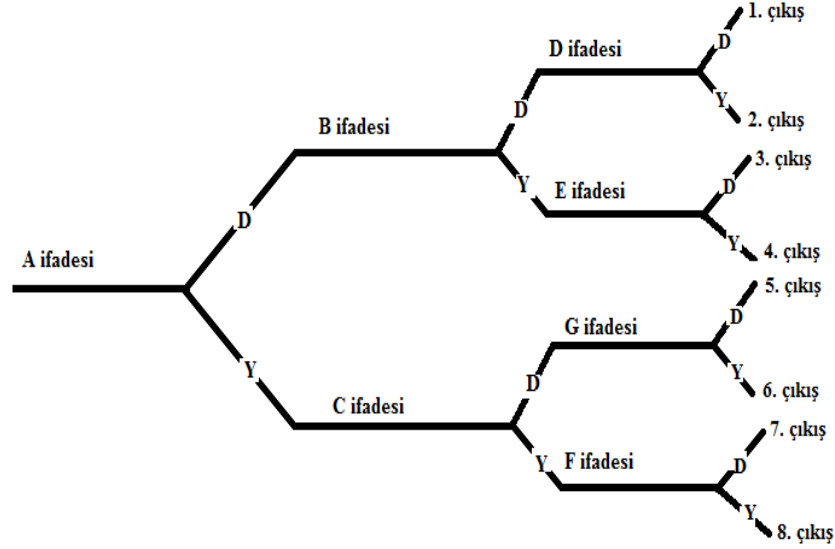
Buna göre öğrenciler kaç numaralı bölümleri ziyaret etmelidir?

- A) 2, 7, 9
B) 3, 4, 7
C) 1, 5, 6, 8
D) 2, 4, 5, 9

2.9.2.10. Tanılayıcı Dallanmış Ağaç (TDA)

TDA yöntemi, etkili bir öğretme ve öğrenme sürecinde önemli rol oynayan, öğrencilerin bir konuda neler öğrendiklerini veya öğrenmediklerini belirlemeyi sağlayan ve bu sayede öğrencilerin zihin yapılarındaki bilgi örüntüleri ile kavram yanlışlarını tespit etmeyi amaçlayan ölçme ve değerlendirme araçlarından birisidir. Bu yöntemle öğrencinin kafasındaki bilgi ağındaki yanlış bağlantılar, yanlış

stratejiler ve sonuçta yanlış olan bilgi ortaya çıkarılmaya çalışılır (Bahar vd., 2012: 61; Çalışkan ve Yiğittir, 2011: 281; Karahan, 2007: 16; Kocaarslan, 2012: 272).

Şekil 18 Tanılayıcı Dallanmış Ağacın Temel Yapısı

Şekil 18’ de görüldüğü üzere, her öğrenciye bir A ifadesi sunulur ve bu ifadenin doğru mu yoksa yanlış mı olduğunu belirtmesi istenir. Öğrencinin kararı “doğru” olduğu yönünde ise, verdiği bu cevapla bir şekilde ilintili bir B ifadesi kendisine sunulur. Fakat, A ifadesi için öğrenci “yanlış” kararını vermişse, verdiği bu cevapla bir şekilde ilintili başka bir C ifadesine yönelir. Bu süreç B ifadesinden, ya D ya da E ifadesine doğru veya C ifadesinden F veya G ifadesine doğru devam eder. Esasında her öğrenci burada, her biri daha önceki kararlarıyla ilintili üç tane ifade konusunda karar verir (Bahar vd., 2012: 58).

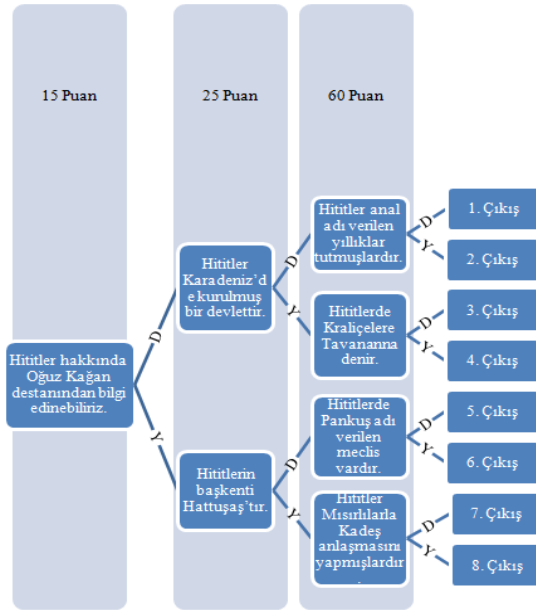
Tanılayıcı dallanmış ağaç sorusu hazırlanırken aşağıdaki adımlar izlenir (Çelikkaya, 2014: 178):

- a. Yönerge yazılır.
- b. TDA diyagramı çizilir.
- c. Sorular hazırlanır.

d. Cevap anahtarı oluşturulur.

Örnek Soru: Sosyal Bilgiler Dersi Uygarlıkların Beşiği Konusu (Komisyon, 2013a: 89)

Yönerge: Yeryüzünde yaşam ünitesi Uygarlıkların Beşiği konusu ile ilgili aşağıda verilen tanılayıcı dallanmış ağaçtaki ifadelerin bazıları doğru bazıları yanlıştır. İlk sorudan başlayarak soruların doğru ya da yanlış olduğuna karar vererek yönlendirici okları takip ediniz. Son olarak ulaştığınız çıkışı işaretleyiniz. Unutmayınız, sadece bir çıkıştan çıkabilirsiniz.

Örnek TDA Cevap Anahtarı:

Örnek Uygarlıkların Beşiği Puanlama				
Çıkışlar	15	25	60	Toplam
1.Çıkış	-	-	+	60
2.Çıkış	-	-	-	0
3.Çıkış	-	+	+	85
4.Çıkış	-	+	-	25
5.Çıkış	+	+	+	100
6.Çıkış	+	+	-	40
7.Çıkış	+	-	+	75
8.Çıkış	+	-	-	15

2.9.2.11. Kelime İlişkilendirme Testleri (KİT)

Kelime ilişkilendirme; bir kişinin kavram gruplarını anlamasıyla doğrudan bağlantılı bir tekniktir. Diğer bir deyişle, kelime ilişkilendirme öğrencilere bireysel beyin fırtınası yaptırmak ve kavramlar arasında yapmış olduğu ilişkilendirmeyi ortaya çıkarmak için uygundur (Bahçeci vd., 2011: 52).

Kelime ilişkilendirme testini uygulamak amacı ile öğretmen herhangi bir konu ile ilgili 5 ile 10 arasında değişen anahtar kavram seçer (Çalışkan ve Yiğittir, 2011: 283).

10 kavram verilirse sadece ilişkili kavram yazmaları istenir Şekil 19’da sadece kavrama dayalı kelime ilişkilendirme testi örneğine yer verilmiştir. 5 kavram verilirse ilişkili kavramın yanında ayrıca bu iki kavramın bir cümle içinde kullanılması istenir. Şekil 20’de Arslan’ın (2013: 81) kaynağında bulunan kavramlardan oluşturulmuş mantıksal cümleye dayalı kelime ilişkilendirme testi örneğine yer verilmiştir.

Adı/Soyadı:

Sınıf/No:

GERÇEKLEŞEN DÜŞLER YÖNERGE: Bu çalışmanın amacı, Gerçekleşen Düşler konusunda yer alan bazı anahtar kelimelerin sizde çalıştırdığı anahtar kavramları belirlemektir İlk sayfada verilen örneği inceleyiniz, sonraki sayfalarda verilen anahtar kelimelerin sizin için ne ifade ettiğini yanındaki boşluklara yazınız. Kesin bir doğru cevap olmadığından aklınıza gelen kelimeler konusunda seçme yapmayın. Her anahtar kavram için sadece 30 saniye süreniz vardır. Bu nedenle cevaplarınızı mümkün olduğu kadar hızlı yazmaya çalışın.	ÖRNEK: İstanbul.....Hz. Muhammed..... İstanbul.....Ayasofya..... İstanbul.....Haliç..... İstanbul.....Marmaray..... İstanbul.....Boğaz..... İstanbul.....Ortaköy..... İstanbul.....Sultanahmet..... İstanbul.....Fatih Sultan Mehmet..... İstanbul.....Topkapı Sarayı..... İstanbul.....Güzel.....
Keşif:..... Keşif:..... Keşif:..... Keşif:..... Keşif:..... Keşif:..... Keşif:..... Keşif:..... Keşif:..... Keşif:.....	Bilim:..... Bilim:..... Bilim:..... Bilim:..... Bilim:..... Bilim:..... Bilim:..... Bilim:..... Bilim:..... Bilim:.....

Kaynak:.....	Teknoloji:.....
Kaynak:.....	Teknoloji:.....
Kaynak:.....	Teknoloji:.....
Kaynak:.....	Teknoloji:.....
Kaynak:.....	Teknoloji:.....
Kaynak:.....	Teknoloji:.....
Kaynak:.....	Teknoloji:.....
Kaynak:.....	Teknoloji:.....
Kaynak:.....	Teknoloji:.....
Kaynak:.....	Teknoloji:.....

Şekil 19 Sadece Kavrama Dayalı Kelime İlişkilendirme Testi Örneği

Bir A4 kağıdı 4, 6, 8 veya 10 eşit parçaya bölünür. Bu parçalardan soldaki ilk üst köşeye yönerge yazılır. Sağdaki üst köşeye ise örnek çalışma yapılır. Diğer kutucuklara ise bir kavram 10 defa alt alta yazılır, karşısına boşluk bırakılır.

Adı/Soyadı:

Sınıf/No:

Türk Tarihinde Yolculuk

Yönerge: Bu çalışmanın amacı, "Türk Tarihine Yolculuk" konusunda yer alan bazı anahtar kelimelerin sizde çağrıştırdığı anlamları belirlemektir. İlk sayfada verilen örneği inceleyiniz, sonraki sayfalarda verilen anahtar kavramların sizin için ne ifade ettiğini yanındaki boşluklara yazarak kavram ve ilişkilendirdiğiniz kelimeyi kullanarak mantıklı bir cümle kurunuz. Kelimelerin kesin cevabı yoktur, bu yüzden ifadelerinizi rahatça yazabilirsiniz. Her kavram için bir buçuk dakika süreniz vardır. Bu nedenle cevaplarınızı mümkün olduğunca hızlı yazınız.

KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Devlet	Yönetim	<u>Devletimizin yönetim şekli cumhuriyettir.</u>
Devlet	İktidar	<u>Devleti iktidar partisi yönetir</u>
Devlet	Para	<u>Devlet parayı kullanır</u>
Devlet	Seçim	<u>Devleti yönetenler seçimle işbaşına gelir.</u>
Devlet	Vatan	<u>Devletin üzerinde yaşadığı toprak parçası vatandır.</u>

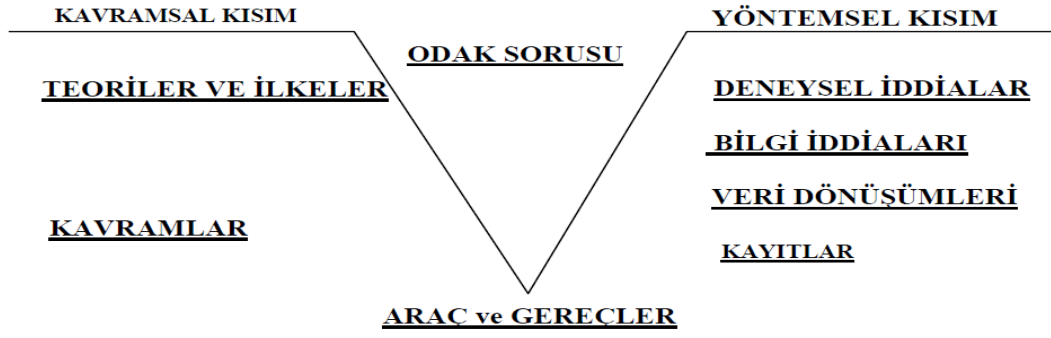
KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Fetih		
Fetih		
Fetih		
Fetih		
Fetih		

Şekil 20 Mantıksal Cümleye Dayalı Kelime İlişkilendirme Testi Örneği

Bir A4 kağıdı 4, 5 veya 6 kısma ayrılır. En üst bölüme yönerge ve bir örnek yapılır. Sonraki kısımlara ise aynı kelimelerin tekrar edildiği kutucuklar yapılır. Öğrencinin burada kavramla ilişki kurması sağlanır.

2.9.2.12. V-Diyagramı (Vee Diagramı)

Öğrenme-öğretme sürecinin başında, süreç esnasında ve süreç sonunda, bazı kritik soruları cevaplandırarak, bilişsel düzeyde, daha anlamlı, derin ve kalıcı öğrenmenin gerçekleşeceği varsayımına dayanan bir tekniktir. V-diyagramı, kendi başına bir etkinli olmayıp sınıf içi veya sınıf dışı bir etkinliğin daha iyi özümsemesi ve anlamlandırılması için yardımcı bir araç gibi düşünülmelidir (Uysal vd., 2013: 103). V-diyagramı açıklanmaya çalışılan bir durumu anlamak veya çözmeye yardımcı olmak için kullanılır. Anlama aracı olarak V-diyagramları doğayı açıklamak ve bilim içerisinde V-diyagramları öğrencilere ve eğiticilere yardım etmek için geliştirilmiştir. V-diyagramı; Kavramsal kısım-Odak sorusu-Yöntemsel (uygulama) kısım olmak üzere 3 ana parçadan oluşmaktadır. Büyük bir V harfi çizimi ile başlayan diyagramın ortasında odak sorusu yer alır. Odak sorusu, sol tarafta yer alan kavramsal kısım ile sağ taraftaki yöntemsel kısmı ile bağlantılıdır ve bir geçiş sağlar. Genellikle sol tarafı ve merkezi; laboratuvar öncesi etkinlik olarak ve sağ tarafı ise deneyden sonra doldurulur. İşbirlikçi Öğrenme Yöntemine göre öğrenciler tarafından grup çalışması yapılarak doldurulan diyagram, anlamlı öğrenme yolunda ilk adımı atmalarını sağlar. Bunun yanında, odak sorusu veya sorularını oluştururken, bilgilerini tekrar kullanmalarını sağlayarak, öğrenmeyi pekiştirir. (Bahçeci vd., 2011: 61). Şekil 21’de V-diyagramı ve bölümlerine yer verilmiştir.

Şekil 21 V-Diyagramı ve Bölümleri

2.9.3. Alternatif Ölçme ve Değerlendirmede Kullanılan Ölçme Formları

2005 Sosyal Bilgiler Programı; öğrenci merkezli dolayısıyla etkinlik merkezli, öğretmeye değil öğrenmeye önem veren, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını dikkate alan, öğrencileri soru sormaya ve düşündürmeye yönlendiren, gözlem ve araştırma yapan, günlük hayatta karşılaşılan problemleri çözebilen, öğrendikleri ile gerçek yaşam arasında ilişki kurabilen, bireysel ve grupla çalışmaya önem veren bir yaklaşım düşünülerek hazırlanmıştır. Bu yüzden program alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin yanında hem bunların değerlendirilmesini sağlayan hem de ölçme amaçlı kullanılan formlar bulunmaktadır.

2.9.3.1. Dereceli Puanlama Anahtarı (Rubric)

Dereceli puanlama anahtarı, öğrencinin bir kavrama, duruma veya olaya ilişkin bilgisini ortaya koyması veya bir ödevi yapmasına ilişkin olarak öğrencinin yeterli düzeyini belirlemeye yönelik bir puanlama sistemidir. (Bahar vd., 2012: 50). Aktürk'e (2012: 32) göre ise dereceli puanlama anahtarı, yapılan bir etkinliğin nasıl puanlanacağını ayrıntılarıyla gösteren bir puanlama aracıdır.

Dereceli puanlama anahtarı, performansı tanımlayan ölçütleri içeren puanlama rehberidir. Herhangi bir çalışmanın puanlanması için geliştirilmiş ölçütleri içeren bir araçtır. En faydalı dereceli puanlama anahtarı, kendi yaptıklarınızdır (Ersöz, 2012:

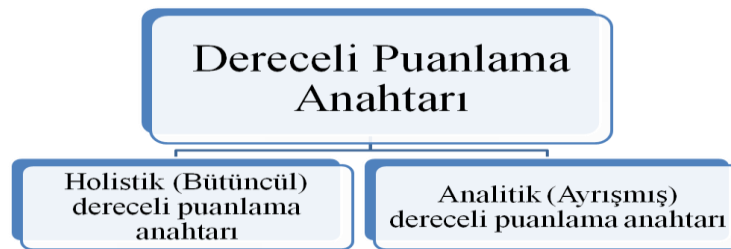
21). Dereceli puanlama anahtarı, değerlendirme ölçütleri, ölçüt tanımlamaları ve puanlama stratejisi olmak üzere üç bölümden oluşur. Bunlar (Popham, 1997 Akt: Kasap, 2008: 19-20):

1. Değerlendirme ölçütleri: Performanslardaki kabul edilen ve edilemeyen unsurları ayırmak için kullanılır. Örneğin, öğretmenler yazılı kompozisyonları değerlendirirken, organizasyon, yapısal içerik, sözcük seçimi vb. gibi değerlendirilebilir ölçütler kullanırlar.

2. Ölçüt tanımlamaları: Öğrencilerden ürün ve davranışlardaki istenen niteliksel farklılıkları tanımlamayı ifade eder. Örneğin, bir kompozisyon çalışmasında en yüksek puanı alan öğrencinin ortaya koyduğu ürünün hiç hata içermemesi gerekir.

3. Puanlama stratejisi: Puanlama bütüncül ya da analitik biçimde olabilir. Dereceli puanlama anahtarlarından hangisinin kullanılacağı değerlendirmenin amacına bağlıdır.

Şekil 22’de dereceli puanlama anahtarı holistik (bütüncül) ve analitik olmak üzere iki türde oluşturulmaktadır.

Şekil 22 Dereceli Puanlama Anahtarı

Holistik (Bütüncül) dereceli puanlama anahtarı: Değerlendirmenin genel olarak yapıldığı durumlarda, öğrencinin yanıtına veya yaptığı işin sonucuna göre puan verilmek istendiğinde holistik dereceli puanlama anahtarı kullanılır. Öğrenci

çalışmalarını bir bütün olarak ele alıp değerlendirdiğinden dolayı performansın oluşumunda etkili olan süreçten çok, ortaya çıkan ürüne, ürünün niteliklerine ve sonuca odaklanılır (Kan, 2011: 282). Bu çalışmada açık uçlu soruların puanlanmasında kullanılan bütünsel puanlama anahtarında öğrencilerin verebileceği “doğru yanıtlar, yanlış yanıtlar, boş ve diğer -anlamsız, ilişkisiz- yanıtlar” ayrıntısıyla belirlenmiştir. Bu sayede öğrencilerin “doğru, yanlış ve anlamsız yanıtlarda” ne derece toplandıkları bilinmek istenmiş ve bu yolla yürütülen öğretimle ilgili durum belirlenerek önlemler alınmak istenmiştir. Eğer öğretmen, değerlendirme yapılacak ölçütleri ayrıştırma ve bunları dereceleme yoluna gidecekse analitik puanlama anahtarını tercih etmelidir (Aydın, 2011: 21). Şekil 23’de Yaşar’ın (2014: 166) kaynağında bulunan holistik (bütüncül) puanlama anahtarı örneğine yer verilmiştir.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet (1)	Kısmen (0,5)	Hayır (0)
1- Çalışmayla ilgili güvenilirlik önlemleri yeterli düzeyde alınmış ve anlatılmış			
2- Çalışmayla ilgili geçerlik önlemleri yeterli düzeyde alınmış ve anlatılmış			
3- Çalışmada kullanılan veri toplama aracıyla ilgili güvenilirlik önlemleri yeterli düzeyde alınmış ve anlatılmış			
4- Çalışmada kullanılan veri toplama aracıyla ilgili geçerlik önlemleri yeterli düzeyde alınmış ve anlatılmış			
Toplam			

Şekil 23 Holistik (Bütüncül) Puanlama Anahtarı Örneği

Şekil 23’de değerlendirme ölçütleri ayrı ayrı kendi içerisinde alt derecelemelere ayrılmadan bir bütün olarak puanlanmaktadır.

Analitik (Ayrılmış) dereceli puanlama anahtarı: Performansın değişik ölçütlere bölünmüş şeklindedir. Burada önce performans veya ürünün parçalarının ayrı ayrı puanlanmasını, sonra da bu puanları toplayarak toplam puanın hesaplanmasını

gerektirir. Bu ölçekler, çalışmanın ya da ürünün farklı boyutlarına farklı notlar vermek amacıyla oluşturulur (Ersöz, 2012: 21; Komisyon, 2013b: 61).

Analitik puanlama anahtarında, öğrencinin çalışmayı yaparken göstereceği performansın kritik noktaları belirlenerek, ölçüt tanımlamaları yapılır. Öğrenciden göstermesi gereken performansa uygun olarak ölçütler her bir düzey için ayrıntılı olarak tanımlanır ve bu düzeyler puanlanır. Performans düzeyleri sınıf seviyesine ya da ölçülmek istenen davranışın özelliğine göre değişebilir (Güler, 2011: 91; Parlak, 2010: 15).

Dereceli puanlama anahtarlarının avantajları ve dezavantajları şöyledir:

Dereceli puanlama anahtarlarını hazırlamak ve puanlama yapmak zaman alabilir ve özellikle performans düzeylerinin belirlenmesi kolay olmayabilir. Ancak, geliştirilen dereceli puanlama anahtarı ile birçok performansın değerlendirmesi yapılabilir. Dereceli puanlama anahtarlarının kullanımında göz önünde bulundurulması gereken önemli noktalardan biri de, dereceli puanlama anahtarının öğrencilere herhangi bir görevi yapmaya başlamadan önce verilmesidir. Bu sayede, öğrenciler çabalarını yapacakları beceriye yoğunlaştırabilirler (Parlak, 2010: 16).

Öğrenci başarısının notla değerlendirilmesinin yanı sıra her öğrencinin bireysel özelliklerinin öğrenme-öğretme sürecindeki gelişiminin izlenerek öğrenci ve velilerinin bilgilendirilmesi ve öğrencilerin değerlendirme sürecine aktif katılımlarının sağlanması ön plana çıkmıştır. Böylece öğrencinin akademik başarısının belirlenmesinde rubrik gibi araçlarının kullanılması bir gereklilik haline gelmiştir (Korkmaz, 2009: 21). Şekil 24'de Komisyon'un (2013b: 66) kaynağında bulunan dereceli puanlama anahtarı örneğine yer verilmiştir.

**DOĞDUĞUMUZ YERDEN DOYDUĞUMUZ YERLERE PERFORMANS GÖREVİ
DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI**

Ölçütler	Başarı Düzeyi			Başarı puanı
	(1)	(2)	(3)	
Araştırma yapma	Kapsamlı bir araştırma yapılmamış.	Kısmen kapsamlı bir araştırma yapılmış.	Kapsamlı bir araştırma yapılmış. Çalışmanın içeriği yeterli.	
Tablo ve grafiklerin çizimi	Tablo ve grafikler uygun çizilmemiş. Grafik ve tabloların içerikle ilgisi yetersiz.	Eldedilen verilere göre oluşturulan tablo ve grafiklerin çiziminde birkaç hata yapılmış. Tablo ve grafikler içerikle ilgili.	Eldedilen verilere uygun tablo ve grafikler çizilmiş. Tablo ve grafikler içerikle ilgili.	
Harita çizimi	Harita, içeriğe uygun çizilmemiş. Göç dalgaları doğru şekilde gösterilmemiş.	Harita içeriğe uygun şekilde çizilmiş ve göç dalgalarının harita üzerinde gösterilmesinde birkaç hata yapılmış.	Harita içeriğe uygun çizilmiş. Göç dalgaları harita üzerinde uygun şekilde gösterilmiş.	
Görüşme yapma	Görüşmede sorulan sorular konuyla ilgili değil ve konuya uygun biçimde hazırlanmamış. Görüşmeden elde edilen veriler uygun şekilde kaydedilmemiş.	Görüşmede sorulan sorular konuyla ilgili ve konuya uygun biçimde hazırlanmış. Görüşmeden elde edilen verilerin kaydedilmesinde birkaç hata yapılmış.	Görüşmede sorulan sorular konuyla ilgili hazırlanmış. Görüşmeden elde edilen veriler uygun şekilde kaydedilmiş.	
Görünüm	Yazı özenle yazılmamış. Kompozisyon yazım kurallarına dikkat edilmemiş. Rapor özensiz, kirli ve düzensiz görünüyor.	Kompozisyon yazım kurallarına dikkat edilmiş. Rapor daha özenli, temiz ve düzenli olabirdi.	Yazı özenle yazılmış. Kompozisyon yazım kurallarına dikkat edilmiş. Rapor çok özenli, temiz ve düzenli görünüyor.	
Yazım ve Noktalama Kuralları / Anlatım	Yazım ve noktalama kurallarına dikkat edilmiş. Cümle yapısı düzgün, anlatım akıcı ve anlaşılır.	Yazım ve noktalama kurallarına dikkat edilmemiş, cümlelerde anlatım bozukluğu var.	Yazım ve noktalama kurallarına dikkat edilmiş olmakla birlikte bazı cümlelerde anlatım bozukluğu görülmektedir.	
Sunum	Çalışma açık, anlaşılır ve yalın bir anlatımla sunuldu ve genel hatlarıyla anlaşıldı.	Çalışma düzgün ve yalın bir anlatımla sunuldu ve tümü anlaşıldı.	Çalışma, karmaşık ve düzensiz bir şekilde sunuldu. Çok az anlaşıldı.	
Toplam puan				
Öğretmenin yorumu				

66

Şekil 24 Dereceli Puanlama Anahtarı Örneği

2.9.3.2. Öz Değerlendirme

Öz değerlendirme öğrencinin kendi kendini değerlendirmesidir. Öz değerlendirme birey kendinin üstün ve zayıf olduğu özellikleri keşfetmesine destek sağlar. Bireyin kendini daha iyi tanımasına yardımcı olur. Öğrencinin kendi çaba ve çalışmalarının

yeterliği ve niteliği hakkında yorum yapmaları onlarda öğrenme ve değerlendirme sorumluluğu ve bilincini de geliştirebilir. Öz değerlendirmede önemli bir sorun insanların kendisini değerlendirirken yanlı olmalarıdır. İnsanların kendisini değerlendirirken yanlı olmamaları çok zor sağlanır. İnsanların kendisine yönelik olarak objektif olması çoğu zaman çok zordur. Objektiflik sağlanamadığında öz değerlendirmenin güvenilir ve geğerli sonuçlar vermeyeceği gerçeği karşımıza çıkar. Öğrencilere değerlendirmedeki temel amacın kendilerinin gelişmesi olduğu ve dürüst olmaları istendiğinde, objektiflik için gerekli motivasyon sağlandığında öğrencilerden objektif bilgiler sağlanabilir. Öğrencilerin öğrenme sürecindeki güçlü ve zayıf yanlarını fark etmeleri sağlanır. Ayrıca, öğrencinin değerlendirme sürecinin bir parçası olması sağlanmış olur (Bahar vd., 2012: 136; Çalışkan ve Yiğittir, 2008: 263; Demiralp, 2009: 59; Sefer, 2006: 4; Tan, 2009: 341; Uysal vd., 2013: 106). Şekil 25’de Kaya’nın (2013: 31) kaynağında bulunan öz değerlendirme formu örneğine yer verilmiştir.

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Bu form, kendinizi değerlendirmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Kendinizi en doğru yansıtan seçeneğe (x) işareti koyunuz.

Adım ve soyadım :
Sınıfım :
Numaram :

KENDİMİ DEĞERLENDİRECEĞİM DAVRANIşLAR	DERECELER		
	Her zaman	Bazen	Hiçbir zaman
1. Planlı çalışmaya özen gösterdim.			
2. Ödevim sırasında planıma uygun hareket ettim.			
3. Araştırmalarımda çeşitli kaynaklardan yararlandım.			
4. Öğretmenimin önerilerini dinledim.			
5. Çalışmalarım sırasında zamanımı verimli biçimde kullandım.			
6. Çalışmalarım sırasında değişik materyallerden yararlandım.			
7. Sorumluluklarımı tam anlamıyla yerine getirdim.			
8. Çalışmalarımı sunarken görsel materyaller kullanmaya çalıştım.			

Bu etkinlik sırasında en iyi yaptığım şeyler ve diğer yorumlarım

.....

.....

.....

Değerlendirme : Eğer “Bazen” ya da “Hiçbir zaman” seçeneklerinden işaretlediğiniz ifade/ifadeler var ise bu davranışları her zaman uygulamaya özen göstermelisiniz.

Şekil 25 Öz Değerlendirme Formu Örneği

2.9.3.3. Kontrol Listesi

Kontrol listeleri, istenen davranış değişikliğinin öğrencide gerçekleşip gerçekleşmediğini (var/yok, evet/hayır vb.) ortaya koymak amacıyla kullanılan ölçme araçlarıdır. Kontrol listeleri, sadece ilgili davranışın öğrencide bulunup bulunmadığı ile ilgili bilgi sunarlar; davranışın hangi sıklıkta ve hangi düzeyde gösterildiğine ilişkin herhangi bir bilgi vermezler. Bu nedenle kontrol listeleri, öğretmenlerin bir grup öğrenci hakkında genel bilgilere ihtiyaç duyduklarında daha yararlıdır (Alıcı, 2008: 155).

Kontrol listeleri, ayrıntılı ve karmaşık davranışları ölçmek için uygundur. Ehliyet sınavında bir sürücü adayının direksiyon becerisini ölçmek, bir deney yapmak gibi işlerde ölçülecek davranışlar kontrol listesinde açıkça belirtilip sıralanabilir. Bu ölçüm esnasında, sorulara verilecek “evet” ya da “hayır”, “var” ya da “yok” şeklinde olacaktır (Çalışkan ve Yiğittir, 2011: 262). Şekil 26’da Alıcı’nın (2008: 156) kaynağında bulunan kontrol listesi örneğine yer verilmiştir.

Araştırma Projesi Değerlendirme Formu

Öğrencinin Adı Soyadı:.....

Projenin Adı:.....

Tarih:.....

Ölçütler:	Evet	Hayır
1. Projenin amacı belirtilmiştir.		
2. Projenin konusu belirtilmiştir.		
3. Projenin amaçları açık olarak yazılmıştır.		
4. Projenin aşamaları sırasıyla gerçekleştirilmiştir.		
5. Projenin her aşaması ayrıntılı olarak açıklanmıştır.		
6. Projede gerçekleştirilen çalışmalar rapor halinde düzenlenmiştir.		
7. Projede yararlanılan araç- gereç ve materyaller hakkında bilgi verilmiştir.		

Şekil 26 Kontrol Listesi Örneği

2.9.3.4. Grup Değerlendirme

Grup değerlendirme, grup çalışmalarının yapıldığı durumlarda, grup üyelerinin hem kendilerini hem de grubun diğer üyelerini değerlendirmesidir (Alıcı, 2008:154).

Grup çalışmalarının en temel amaçlarından biri, öğretmenin bireysel olarak performansı değerlendirmedeki yükünü azaltmaktır. Bir başka deyişle öğretmenin tek başına tüm öğrencileri değerlendirme sorumluluğunu öğrencileri ile paylaşmasına olanak tanınmaktadır. Bireysel değerlendirmelerin temel ilkeleri grup çalışmalarının değerlendirilmesinde de kullanılabilir (Anagün, 2014: 298). Şekil 27’de Ersöz’ün (2012: 29) kaynağında bulunan grup değerlendirme formu örneğine yer verilmiştir.

GRUP DEĞERLENDİRME FORMU

Grubun Adı :
Sınıfı :
Yönerge: Aşağıdaki her bir ölçütün ne düzeyde yeterli olduğunu göz önüne alarak grubu değerlendiriniz.

BECERİLER	DERECELER				
	1. Hiçbir zaman	2. Nadiren	3. Bazen	4. Sıklıkla	5. Her zaman
Grup üyeleri, birbirleriyle yardımlaşır.					
Grup üyeleri, birbirlerinin düşüncelerini dinlerler.					
Grup üyelerinin her biri çalışmalarda rol alır.					
Grup üyeleri, birbirlerinin düşüncelerine ve çabalarına saygı gösterirler.					
Grubun her üyesi birbirleriyle etkileşim içerisinde tartışır.					
Grup üyeleri, ulaştıkları sonucu birbirlerine iletirler.					
Grup üyeleri, bireysel sorumluluklarını yerine getirirler.					
Grup üyeleri, bilgilerini diğerleriyle tartışır.					
Grup üyeleri, birbirlerine güvenirler.					
Grup üyeleri, birbirlerini cesaretlendirirler.					
Grup üyeleri, söz hakkının adil bir biçimde paylaşılmasına özen gösterirler.					
Grupta, birbiriyle çatışan görüşler olduğunda, gruptakiler bunları tartışmaya açarlar.					
Çalıştıkları konuda, grup üyeleri ortak bir görüş oluştururlar.					
Grup üyeleri, birlikte çalışmaktan hoşlanırlar.					
Toplam					

YORUMLAR :
.....
.....
.....

Şekil 27 Grup Değerlendirme Formu Örneği

2.9.3.5. Akran Değerlendirme

Öğrencilerin birbirlerinin yaptıkları çalışmalarını değerlendirmelerini ifade eder. Akran değerlendirme çoğunlukla hem ürünün hem de sürecin değerlendirildiği durumlarda ve grup çalışmaları söz konusu olduğunda gerçekleştirilmektedir (Alicı, 2008:152; Demiralp, 2009: 60; Özgürol, 2012: 117). Burada amaç, öğrencinin öz değerlendirmesi değil, bir başka öğrencinin çalışmasını değerlendirmesidir (Bahar, vd., 2012: 138; Alicı, 2008: 152). Şekil 28’de Anagün’ün (2014: 296)kaynağında bulunan akran değerlendirme formu örneğine yer verilmiştir.

AKRAN DEĞERLENDİRME FORMU

Değerlendiren öğrencinin;
Grup numarası:.....
Adı Soyadı:.....
Sınıfı:.....

1.Arkaadaşının adı soyadı:.....
2. Arkaadaşının adı soyadı:.....

Grubumuzdaki Öğrenciler	Zayıf		Kabul edilebilir		Orta		İyi		Çok iyi	
	1.Arkaadaşım	2.Arkaadaşım	1.Arkaadaşım	2.Arkaadaşım	1.Arkaadaşım	2.Arkaadaşım	1.Arkaadaşım	2.Arkaadaşım	1.Arkaadaşım	2.Arkaadaşım
Üstlenmiş olduğu sorumluluğu zamanında yerine getirmiştir.										
Yapılan çalışmada gönüllü olduğu görülmüştür.										
Grup çalışmasında aktiftir.										
Grup arkadaşlarıyla olumlu ilişkiler içerisindedir.										
Grup başarısının oluşmasında çok çaba harcamıştır.										
Çalışırken temiz, tertipli düzenli çalışmıştır.										
Grup içerisinde diğer bireylerle uyumlu çalışmıştır.										

Şekil 28 Akran Değerlendirme Formu Örneği

2.9.3.6. Tutum Ölçeği

Bir kimsenin herhangi bir olay, eşya veya insan grubuna karşı olumlu ya da olumsuz davranış gösterme eğilimine tutum denir. Bir öğrencinin matematik dersine ilişkin tutumu söz konusu olsun. Bu tutum henüz gelişmemiş ise “tarafsız”, matematiği

beğenmeyici veya reddedici yönde ise “olumsuz”, aksi yönde ise “olumludur” (Turgut, 1983: 154). Bireylerin belli bir kişiyi, bir grubu, düşünceyi isteme ya da istememe şeklinde gözlenen duygusal eğilimini ölçen ölçeklere ise tutum ölçekleri denir.

Tutumlar, okuldaki başarıyı etkileyen ilgilerin yanında, yukarıda sözünü ettiğimiz önemli duyuşsal özelliklerden bir başkasıdır. Gerçekten, bir öğrenci, bir derse karşı olumlu tutuma sahipse o derse daha çok çalışır, onu diğer derslerden ayrı tutar ve o derste daha başarılı olur. Eğer o derse tutumu olumsuz ise ilgisiz kalır, ders sıkıcı gelir, çalışmak istemez, hatta derse değer vermez; bütün bunların sonucu olarak başarısız olur (Baykul vd., 2011: 83). Şekil 29’da Ersöz’ün (2012: 34) kaynağında bulunan tutum ölçeği örneğine yer verilmiştir.

SOSYAL BİLGİLER DERSİNE YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ

Sevgili öğrenciler, aşağıda sosyal bilgiler dersine yönelik duygu ve düşünceleri yansıtan cümleler yer almaktadır. Bu cümlelerin karşısında da “Hiç katılmıyorum.”, “Katılmıyorum.”, “Katılıyorum.” ve “Tamamen katılıyorum.” olmak üzere dört seçenek verilmiştir. Lütfen cümleleri dikkatle okuyunuz ve sonra kendinize uygun olan seçeneklerden birini işaretleyiniz.

	Hiç katılmıyorum.	Katılmıyorum.	Katılıyorum.	Tamamen katılıyorum.
1. Sosyal bilgiler benim için ilgi çekicidir.				
2. Sosyal bilgiler dersine girerken büyük sıkıntı duyarım.				
3. Sosyal bilgiler konularını severim.				
4. Arkadaşlarımla sosyal bilgiler konularını tartışmaktan zevk alırım.				
5. Sosyal bilgiler, bütün dersler içinde en korktuğum derstir.				
6. Sosyal bilgiler dersi benim için gereksizdir.				
7. Boş zamanlarımda sosyal bilgiler dersine çalışırım.				
8. Sosyal bilgiler dersi sınavından çekinirim.				
9. Boş zamanlarımda sosyal bilgiler konularını okumaktan zevk alırım.				
10. Sosyal bilgiler dersinde zaman geçmek bilmez.				
11. Yıllarca sosyal bilgiler dersi okusam bıkmam.				
12. Sosyal bilgiler dersi beni huzursuz eder.				
13. Diğer derslere göre sosyal bilgileri daha çok severek çalışırım.				
14. Sosyal bilgiler dersi beni korkutur.				
15. Çalışma zamanımın çoğunu sosyal bilgiler dersine ayırmak isterim.				
16. Sosyal bilgiler dersinin konuları aklıma karıştırır.				
17. Sosyal bilgiler dersinin konuları ilgi çekicidir.				
18. Sosyal bilgiler dersinin gelmesini dört gözle beklerim.				
19. Sosyal bilgiler dersinin yaşantımda önemli yararlar sağlayacağına inanırım.				
20. Sosyal bilgiler dersi çalışırken canım sıkılır.				
21. Sosyal bilgiler öğrenmek hayatımı renklendirir.				

NOT: Öğrencilerinizin dersinize yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla gözlem, soru listeleri, tamamlanmamış cümleler ve hikâye anlatma gibi çeşitli yöntemleri kullanabileceğiniz gibi yukarıdaki ölçeği de kullanabilirsiniz. Bu ölçeği, I. dönemin başında, II. dönemin başında ve II. dönemin sonunda uygulayabilirsiniz. Öğrencilerinizin ölçekten aldıkları toplam puanlarına göre eğer tutumları olumsuzsa olumlu tutumlar geliştirmeleri için gereken önlemleri alınız.

Öğrencinin;
Adı ve soyadı:

Tarih:

Şekil 29 Tutum Ölçeği Örneği

2.9.3.7. Gözlem

Gözlem, bireysel veya grup etkinliklerinde, tamamlayıcı lme ve değerlendirme etkinliklerinin uygulandığı ortamlarda öğrencilerin ortaya koyduğu gözlemlenebilir her türlü performansı izlemek ve değerlendirmek amacı ile kullanılabilir (Bahar vd., 2012: 115; Alıcı, 2008: 145).

Gözlem, davranışlar hakkında daha somut ve ayrıntılı veri sağlama olanağı sunar. Gerçek ortam ve şartlarda davranışların gözlenmesi olanağı sunar. Gözlemler doğal ortamda yapılabildiği gibi yapay ortamlarda da yapılmaktadır (Tan, 2009: 343).

Gözlem yoluyla öğrencilerin öğrenme ve gelişimlerinin izlenebilmesi için öncelikle öğretmenin gözlemek istediği özelliği tanımlaması ve daha sonra da bu özelliğin varlığını ya da yokluğunu ifade eden davranışsal göstergeleri (ltleri) tanımlaması gerekir. Bir sonraki aşamada, belirlenen ölçütlerin gözlenerek kaydedilmesinde hangi lme aracından yararlanılacağının belirlenmesi gerekir. Gözlem sonuçlarının kaydedilmesinde çoğunlukla kontrol listelerinden yararlanılmaktadır (Alıcı, 2008: 145). şekil 30'da Ersöz'n (2012: 32) kaynağında bulunan gözlem formu örneğine yer verilmiştir.

ÖĞRENCİ GÖZLEM FORMU

Açıklama: Bu form, etkinlik süresince öğrencilerin, yapılan çalışmalara katılma düzeylerini gözlemeniz amacıyla hazırlanmıştır.

Ünite adı:

Adı soyadı:

Öğrenci nu.:

Sınıfı :

GÖZLENECEK ÖĞRENCİ KAZANIMLARI	DERECELER				
	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
	1	2	3	4	5
I. DERSE HAZIRLIK					
1. Bilgi kaynaklarına nasıl ulaşacağını bilir.					
2. Ulaştığı kaynaklardan etkin bir biçimde yararlanır.					
3. Derse değişik yardımcı kaynaklarla gelir.					
4. Derse hazırlıklı gelir.					
Toplam					
II. ETKİNLİKLERE KATILMA					
1. Konu ile ilgili görüşlerini çekinmeksizin ifade eder.					
2. Görüşü sorulduğunda söyler.					
3. Yeni ve özgün sorular sorar.					
4. Belirttiği görüşler ve verdiği örnekler özgündür.					
5. Dersi iyi dinlediği izlenimi veren sorular sorar.					
Toplam					
III. İNCELEME, ARAŞTIRMA, GÖZLEM					
1. Bilgi toplamak için çeşitli kaynaklara başvurur.					
2. Kendisine verilen kaynaklarla yetinmeyip başka kaynaklar araştırır.					
3. İnceleme ve araştırma ödevlerini özenerek yapar.					
4. Gözlemlerini dikkatli bir şekilde yapar.					
5. Gözlemleri sonucunda mantıksal çıkarımlarda bulunur.					
6. Araştırma ve inceleme sonucunda genellemeler yapar.					
Toplam					
IV. BİLİMSEL YÖNTEM					
1. Bilinenlerden bilinmeyi kestirir.					
2. Verileri çizelgelere ve grafiklere dönüştürür.					
3. Yönteme uygun deney yapar.					
4. Deney sonuçlarını doğru yorumlar.					
5. Deneye uygun rapor yazar.					
6. Deneyin sonucunu sunar.					
7. Araştırma inceleme ve deney sonuçlarından genellemelere ulaşır.					
Toplam					
Genel Toplam					

Şekil 30 Gözlem Formu Örneği

2.10. KONU İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.10.1. Konuyla İlgili Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Aşağıda bu konuda ülkemizde yapılmış çalışmalar incelenmiştir.

Sosyal bilgiler alanında ölçme ve değerlendirme ile ilgili birçok çalışma yapılmıştır (Aşkar, 2009; Aktürk, 2012; Aydoğmuş, 2012; Başkonuş, 2011; Birgin, 2010; Dikici, 2008; Karaca, 2003; Üztemur, 2013; Yalçınkaya, 2009; Yıldırım, 2010).

Sosyal bilgiler alanında ölçme ve değerlendirme ile ilgili öğretmen veya öğrenci görüşlerine dayanan çok sayıda çalışma yapılmıştır (Algan, 2008; Ataman, 2007; Bayram, 2012; Demirezen, 2005; Duran, 2013; Turan, 2010; Zorbaz, 2005).

Sosyal bilgiler alanında konuyla ilgili sadece **Turgut'un (2011)** yapmış olduğu bu çalışmada sosyal bilgiler 6. ve 7. sınıf ders kitapları, içerdikleri sorular açısından içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Ders kitaplarında ünite hazırlık soruları, konu hazırlık soruları, metin içi sorular, konu değerlendirme soruları ve ünite değerlendirme soruları olmak üzere toplam 5 çeşit soru kategorisi kullanılmıştır. Bu kategoriler içerisinde yer alan soru adetleri ünitelere göre tablolar haline getirilerek yorumlanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilköğretim okullarında okutulan Talim Terbiye Kurulu onaylı Sosyal Bilgiler 6. ve 7. sınıf ders kitapları incelenirken doküman analizi kullanılmıştır. Çalışma kapsamında söz konusu kitaplarda yer alan ünite hazırlık, konu hazırlık, metin içi, konu değerlendirme ve ünite değerlendirme soruları incelenmiştir. Araştırmanın evrenini, Talim Terbiye Kurulu onaylı Sosyal Bilgiler 6. ve 7. sınıf ders kitapları oluştururken bu evren içinden birer adet Talim Terbiye Kurulu onaylı Sosyal Bilgiler 6. ve 7. sınıf özel yayınevine ait ders kitabı (6. sınıf Gizem Yayıncılık, 7. sınıf Anıttepe Yayıncılık) örneklem olarak seçilmiştir. İlköğretim Sosyal Bilgiler 6. sınıf ders kitabında toplam 641 adet soru yer almaktadır. Bu kitapta en çok soru en hacimli ünite olan 3. ünite dedir. İlköğretim Sosyal Bilgiler 7. sınıf ders kitabında 423 adet soru yer almaktadır. 7. sınıf kitabının içeriğinde ise en çok soruya 1. ünite de yer verilmiştir.

Sosyal bilgiler alanı dışındaki farklı alanlarda ise ölçme ve değerlendirme ile ilgili çok sayıda çalışma yapılmıştır (Acar, 2008; Akata, 2009; Aksu, 2013; Aktaş, 2008; Alkan, 2012; Arda, 2009; Arık, 2013; Arık, 2006; Arslan, 2011; Aşık, 2009; Aydın, 2004; Aydın, 2001; Aytar, 2007; Bal, 2009; Bağcı, 2011; Bayram, 2011; Beyhan, 2012; Birgin, 2010; Buldur, 2009; Bülbül, 2010; Can, 2014; Candur, 2007; Canibey, 2013; Çakmak, 2011; Çalışkan, 2009; Çelik, 2006; Çermik, 2011; Demirbaş, 2012;

Demiroğlu, 2013; Doğan, 2009; Eğri, 2006; Erdal, 2007; Erdemir, 2007; Erdin, 2010; Eyitmiş, 2007; Fidan, 2010; Genç, 2008; Gl, 2011; Glbetekin, 2011; Güngör, 2001; Güneş, 2007; Ger, 2005; Irmak, 2013; Kabaca, 2003; Kanatlı, 2008; Karaaslan, 2015; Karadağ, 2014; Karahan, 2007; Karaman, 2014; Karaoğlu, 2014; Kart, 2012; Kaynak, 2000; Kılıç, 2014; Kırık, 2008; Kirman, 2008; Ko, 2008; Kklkaya, 2010; Kuzucu, 2005; Maral, 2009; Mjdecı, 2009; Okur, 2008; Orhan, 2012; Orhan, 2007; zen, 2013; zeren, 2013; zelik, 2011; ztrk, 2003; Pektaş, 2010; Poyraz, 2005; Pınarbaşı, 2007; Pilten, 2001; Rençber, 2010; Sağlam, 2013; Sağlam, 2011; Sever, 2012; şeker, 2012; şenel, 2008; şengül, 2011; Tabak, 2007; Taşdemir, 2005; Taşdere, 2010; Taşpınar, 2009; Topal, 1999; Toruk, 2008; Tuncel, 2013; Uğurlu, 2009; Ulu, 2011; Uysal, 2008; Uzun, 2013; Uzunkavak, 2012; Yapalak, 2009; Yavuz, 2011; Yaykın, 2015; Yayla, 2012; Yazıcı, 2012; Yıldız, 2011; Yılmaz, 2014; Yılmaz, 2007; Yiğit, 2013). Yurtdışında ise yapılan bu araştırmayla ilgili başka bir çalışmaya rastlanmamıştır.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmada kullanılan yöntem ele alınmıştır. Araştırmada kullanılan model, evren ve örneklem, incelenen kitaplar, verilerin toplanması ile ilgili yapılan çalışmalar ve verilerin analizi açıklanmıştır.

3.1. ARAşTIRMA MODELİ

Ortaokul 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal bilgiler kitaplarındaki ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin içerik analizini belirlemeye yönelik olarak gerçekleştirilen bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi ile gerçekleştirilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde tümevarım analizi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve şimşek, 2003: 140).

3.2. ARAşTIRMA EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Bu araştırmada ortaokul 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler programındaki ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin hem MEB hem de Özel yayınevi öğretmen kılavuz kitabı son baskıları incelenmek üzere ele alınmıştır. Araştırmada;

- 5.sınıf özel yayınevi (pasifik yay.) Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu'nun 18.12.2011 gün ve 244 sayılı kurul kararıyla; 5.sınıf MEB yayınevi öğretmen kılavuz kitabı Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu'nun 18.12.2009 gün ve 290 sayılı kararı ile;

- 6.sınıf özel yayınevi (İmyay yay.) Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu'nun 26.12.2012 tarih ve 245 sayılı kararıyla; 6.sınıf MEB yayınevi öğretmen kılavuz kitabı Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu'nun 17.12.2010 gün ve 239 sayılı kararı ile;
- 7.sınıf özel yayınevi (Anıttepe yay.) Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu'nun 20.12.2009 gün ve 309 sayılı kurul kararı ile; 7.sınıf MEB yayınevi öğretmen kılavuz kitabı Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu'nun 08.12.2011 gün ve 258 sayılı kararı ile kabul edilen ortaokul 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler öğretmen kılavuz kitapları kullanılmıştır.

3.3. VERİ TOPLAMA ARACI

Araştırma verileri nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır.Bu bağlamda inceleme, Milli Eğitim Bakanlığı(MEB) ve özel yayınevleri tarafından basılan Ortaokul Sosyal Bilgiler 5., 6. ve 7 sınıf öğretmen kılavuz kitapları üzerinden yapılmış olup kılavuz kitabın içinde ayrıca hem öğrenci ders kitabı ve hem öğrenci çalışma kitabı da incelenmiştir. Bulgular bu kitabın içinde yer alan verilerden oluşmaktadır. Verilen örnekler kılavuz, ders ve çalışma kitaplarının tamamını kapsamaktadır. Örneğin; “Demokrasinin Serüveni” ünitesine ait verilerden biri kılavuz kitabında sayfa 193’te yer alırken, ders kitabında sayfa 159, öğrenci çalışma kitabında ise sayfa 109’da yer almaktadır. Sayfa numaraları her kitapta farklı olduğu için elde edilen verilere ilişkin sunulan örnek alıntılarının sayfa numaraları öğretmen kılavuz kitabında bulunduğu yeri göstermektedir.

Kazanımların bireyde gerçekleşme düzeyini belirlemek için birçok ölçme ve değerlendirme yöntemi kullanılmaktadır. Bu yöntemler özelliklerine göre üç başlık altında toplanabilir. Bunlardan ilki geçmişten günümüze kadar eğitim ortamlarında

sıklıkla kullanılan geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemleri, diğerleri ise son yıllarda kullanılmaya başlanan alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemleri ile ölçme formlarıdır. Kitaplardan toplanan veriler Tablo 1 ve 2 de gösterildiği gibi geleneksel, alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemleri ve ölçme formları olmak üzere 3 ana başlık altında toplanmıştır. Bu ana başlıklar kitapta yer verilen ölçme ve değerlendirme yöntemleri dikkate alınarak alt başlıklara ayrılmıştır. Geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemleri 5 alt başlık, alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemleri 7 alt başlık ve ölçme formları ise 4 alt başlık olarak verilmiştir. Öğretmen kılavuz kitabında alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerinden yapılandırılmış grid, tanılayıcı dallanmış ağaç ve kelime ilişkilendirme testine yer verilmediği ve ölçme formları başlığı altında kontrol listeleri, akran değerlendirme, gözleme yer verilmediği için veri toplama aracında kullanılmamıştır.

Tablo 1: Öğrenme Alanlarına Göre Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerinin Dağılımı

Ölçme ve Değerlendirme Yöntem Grupları	Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri	Öğrenme Alanları							
		1. Birey ve Toplum	2.Kültür ve Miras	3.İnsanlar, Yerler ve Çevreler	4.Üretim, Dağıtım ve Tüketim	5.Bilim, Teknoloji ve Toplum	6.Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler	7.Güç, Yönetim ve Toplum	8.Küresel Bağlantılar
Geleneksel Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri	Yazılı Yoklama (Açık Uçlu Sorular)								
	Kısa Cevaplı Testler								
	Çoktan Seçmeli Testler								
	Doğru –Yanlış Testler								
	Eşleştirmeli Sorular								
Toplam									
TOPLAM									
Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri	Kavram Bulmacası								
	Kavram Haritası								
	Kavram Ağı								
	Anlam Çözümleme Tablosu (AÇT)								
	Performans (Ev ödevleri)								
	Proje								
	Balık Kılıcı								
Toplam									
TOPLAM									
Ölçme Formları	Dereceli Puanlama Anahtarı								
	Öz Değerlendirme								
Toplam									
TOPLAM									

Tablo 2: Ünitelere Göre Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerinin Dağılımı

Ünite		MEB Yayınevi			ÖZEL Yayınevi		
		Sınıf			Sınıf		
		5	6	7	5	6	7
Geleneksel Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri	Yazılı Yoklama(Açık Uçlu Sorular)						
	Kısa Cevaplı Testler						
	Çoktan Seçmeli Testler						
	Doğru –Yanlış Testler						
	Eşleştirmeli Sorular						
Toplam							
Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri	Kavram Bulmacası						
	Kavram Haritası						
	Kavram Ağı						
	Anlam Çözümleme Tablosu (AÇT)						
	Performans (Ev ödevleri)						
	Proje						
	Balık Kılıçığı						
Toplam							
Ölçme Formları	Dereceli Puanlama Anahtarı (Rubric)						
	Öz Değerlendirme						
	Grup Değerlendirme						
Toplam							

3.4. VERİLERİN ANALİZİ

Araştırma sorularına cevap bulabilmek adına ortaokul 5., 6, ve 7. sınıf sosyal bilgiler kitaplarında ölçme ve değerlendirme anlayışı çerçevesinde ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin, MEB ve Özel yayınevi tarafından hazırlanan ders kitapları ve çalışma kitaplarındaki ünite hazırlık, konu hazırlık, metin içi, konu değerlendirme ve ünite değerlendirme soruları tek tek tespit edilerek ayrı ayrı tüm ünitelerde, öğrenme alanlarında ve sınıf düzeyinde hangi ölçme ve değerlendirme yönteminden toplam kaç kez kullanıldığı analiz edilmiş ve elde edilen sonuçlar yöntemlerin sınıflandırılmış olduğu tabloya aktarılmıştır. Bunun yanı sıra sorularda yapılan hatalarda sayıca tespit edilip, bu hataların nasıl giderileceği örneklerle açıklanmıştır.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın sonucunda elde edilen veriler tablolaştırılarak yorumlanmıştır. Tablolaştırma aşamasında MEB ve Özel yayınevi tarafından hazırlanan ortaokul 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler kitaplarındaki ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin içerik analizi dikkate alınmıştır.

Tablo 3: MEB Yayınevi Tarafından Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Kitaplarındaki Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerinin Öğrenme Alanlarında Kullanım Sıklığına İlişkin Bulgular

Ölçme ve Değerlendirme Yöntem Grupları	Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri	Öğrenme Alanları							
		1. Birey ve Toplum	2. Kültür ve Miras	3. İnsanlar, Yerler ve Çevreler	4. Üretim, Dağıtım ve Tüketim	5. Bilim, Teknoloji ve Toplum	6. Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler	7. Güç, Yönetim ve Toplum	8. Küresel Bağlantılar
Geleneksel Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri	Yazılı Yoklama (Açık Uçlu Sorular)	221	199	321	212	218	175	209	83
	Kısa Cevaplı Testler	31	66	37	59	14	22	25	32
	Çoktan Seçmeli Testler	37	41	39	37	38	45	35	10
	Doğru –Yanlış Testler	10	8	10	-	5	25	10	-
	Eşleştirmeli Sorular	-	25	7	8	-	4	19	-
Toplam		299	339	414	316	275	271	298	125
TOPLAM		2337							
Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri	Kavram Bulmacası	1	1	1	-	-	-	1	-
	Kavram Haritası	4	4	6	3	3	4	2	-
	Kavram Ağı	-	1	-	-	-	-	-	-
	Anlam Çözümleme Tablosu (AÇT)	1	1	3	-	-	-	-	-
	Performans (Ev ödevleri)	3	4	7	6	7	6	4	-
	Proje	1	1	-	1	-	-	-	1
	Balık Kılıcı	1	-	-	-	-	-	-	1
Toplam		11	12	17	10	10	10	7	2
TOPLAM		79							
Ölçme Formları	Dereceli Puanlama Anahtarı	1	1	1	1	-	-	-	1
	Öz Değerlendirme	-	1	-	1	-	-	1	-
Toplam		1	2	1	2	-	-	1	1
TOPLAM		8							

Tablo 3 incelendiğinde, Sosyal Bilgiler Kitaplarındaki Öğrenme Alanlarında ölçme ve değerlendirme yöntemlerine MEB yayınevinde ne kadar sıklıkta yer verildiği belirlenmeye çalışılmıştır. Tablo 3 incelendiğinde;

Geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerine **en çok** (414) “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanında; açık uçlu (321), çoktan seçmeli (39), kısa cevaplı (37), doğru-yanlış (10) ve eşleştirmeli (7) sorularına yer verilmiştir. **En az** ise (125) “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanında; açık uçlu (83), kısa cevaplı (32) ve çoktan seçmeli (10) soruları şeklinde yer verilmiş olup burada doğru-yanlış ve eşleştirme düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir**.

Soru türlerine göre **en çok** açık uçlu sorulara 321 soru ile “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanında; kısa cevaplı testlere 66 soruyla “Kültür ve Miras”, çoktan seçmeli testlere 45 soruyla “Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler”, eşleştirmeli sorulara 25 soruyla “Kültür ve Miras”, doğru-yanlış testlerine 25 soruyla “Kültür ve Miras” ve “Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” öğrenme alanlarında rastlanılmaktadır.

Soru türlerine göre **en az** açık uçlu sorulara 83 soruyla “Küresel Bağlantılar”, kısa cevaplı testlere 14 soruyla “Bilim, Teknoloji ve Toplum”, çoktan seçmeli testlere 10 soruyla “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanında, doğru-yanlış testlerine 5 soruyla “Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanında, eşleştirmeli sorularına 4 soruyla “Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” öğrenme alanında yer verilirken doğru-yanlış testlerine dördüncü ve sekizinci öğrenme alanlarında, eşleştirmeli sorulara birinci, beşinci ve sekizinci öğrenme alanlarında hiç **yer verilmemiştir**.

Alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine **en çok** (17) “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanında; performans (ev ödevleri) (7), kavram haritası (6), anlam

çözümleme tablosu (3), kavram bulmacası (1) soruları şeklinde yer verilmiş olup burada kavram ağı, proje, balık kılıçığı düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir. En az** ise (2) “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanında; proje (1) ve balık kılıçığı (1) soruları şeklinde yer verilmiş olup burada kavram bulmacası, kavram haritası, kavram ağı, anlam çözümleme tablosu (AÇT), performans (ev ödevleri) düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir.**

Soru türlerine göre **en çok** kavram haritasına 6 soruyla, anlam çözümleme tablosuna (AÇT) 3 soruyla “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanında; kavram bulmacasına 1 soruyla birinci, ikinci, üçüncü, beşinci ve yedinci öğrenme alanlarında, kavram ağına 1 soruyla “Kültür ve Miras” öğrenme alanında, projeye 1 soruyla birinci, ikinci, dördüncü ve sekizinci öğrenme alanlarında rastlanılmaktadır.

Soru türlerine göre **en az** performansa (ev ödevleri) 3 soruyla “Birey ve Toplum” öğrenme alanında, kavram haritasına 2 soruyla “Güç, Yönetim ve Toplum” öğrenme alanında, anlam çözümleme tablosuna (AÇT) 1 soruyla “Birey ve Toplum” ve “Kültür ve Miras” öğrenme alanlarında yer verilirken kavram bulmacasına dördüncü, beşinci, altıncı ve sekizinci öğrenme alanlarında, kavram ağına birinci, üçüncü, dördüncü, beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci öğrenme alanlarında, anlam çözümleme tablosuna (AÇT) dördüncü, beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci öğrenme alanlarında, performansa (ev ödevleri) sekizinci öğrenme alanında, projeye üçüncü, beşinci, altıncı ve yedinci öğrenme alanlarında, balık kılıçığına ise ikinci, üçüncü, dördüncü, beşinci, altıncı ve yedinci öğrenme alanlarında hiç **yer verilmemiştir.**

Ölçme formlarına en çok 1 formla “Birey ve Toplum” öğrenme alanında; sadece dereceli puanlama anahtarına (1), “Kültür ve Miras” öğrenme alanında; dereceli puanlama anahtarına (1), öz değerlendirme (1), “İnsanlar, Yerler ve Çevreler”

öğrenme alanında; sadece dereceli puanlama anahtarına (1), “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanında; dereceli puanlama anahtarına (1), öz değerlendirme (1), “Güç, Yönetim ve Toplum” öğrenme alanında; sadece öz değerlendirme (1) formlar şeklinde yer verilmiştir. **En az** ise “Bilim, Teknoloji ve Toplum” ve “Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” öğrenme alanlarında öz değerlendirme, kontrol listesi, grup değerlendirme, akran değerlendirme ve tutum ölçeğine hiç yer verilmemiştir.

Tablo 4: Özel Yayınevi Tarafından Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Kitaplarındaki Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerinin Öğrenme Alanlarında Kullanım Sıklığına İlişkin Bulgular

Ölçme ve Değerlendirme Yöntem Grupları	Ölçme ve Değerlendirme Teknikleri	Öğrenme Alanları							
		1. Birey ve Toplum	2. Kültür ve Miras	3. İnsanlar, Yerler ve Çevreler	4. Üretim, Dağıtım ve Tüketim	5. Bilim, Teknoloji ve Toplum	6. Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler	7. Güç, Yönetim ve Toplum	8. Küresel Bağlantılar
Geleneksel Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri	Yazılı Yoklama (Açık Uçlu Sorular)	234	274	293	230	250	195	192	51
	Kısa Cevaplı Testler	52	60	102	76	32	61	59	7
	Çoktan Seçmeli Testler	18	23	18	19	20	17	19	6
	Doğru –Yanlış Testler	26	20	22	23	32	24	28	8
	Eşleştirmeli Sorular	16	33	7	14	5	14	28	8
Toplam		346	410	442	362	339	311	326	80
TOPLAM		2716							
Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri	Kavram Bulmacası	2	-	1	2	3	1	1	-
	Kavram Haritası	3	1	2	2	2	6	6	1
	Kavram Ağı	-	2	-	-	-	-	-	1
	Anlam Çözümleme Tablosu (AÇT)	3	1	-	-	-	-	-	1
	Performans (Ev ödevleri)	21	31	46	27	43	32	27	3
	Proje	1	-	-	7	2	3	1	1
	Portfolyo	-	-	-	-	-	2	-	-
	Balık Kılıçığı	-	-	-	1	-	-	-	-
Toplam		30	35	49	39	50	44	35	7
TOPLAM		289							
Ölçme Formları	Dereceli Puanlama Anahtarı	2	-	-	1	1	1	1	1
	Öz Değerlendirme	5	3	4	3	3	1	3	3
	Grup Değerlendirme	3	-	-	-	-	-	-	-
	Tutum Ölçeği	-	-	-	1	-	-	-	-
Toplam		10	3	4	5	4	2	4	4
TOPLAM		36							

Tablo 4 incelendiğinde, Sosyal Bilgiler Kitaplarındaki Öğrenme Alanlarında ölçme ve değerlendirme yöntemlerine Özel yayınevinde ne kadar sıklıkta yer verildiği belirlenmeye çalışılmıştır. Tablo 4 incelendiğinde;

Geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerine **en çok** (442) “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanında, açık uçlu (293), kısa cevaplı (102), doğru-yanlış (22) testlere, çoktan seçmeli (18) ve eşleştirmeli (7) sorulara yer verilmiştir. **En az** ise (80) “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanında; açık uçlu (51), eşleştirmeli (8), doğru-yanlış (8), kısa cevaplı (7) ve çoktan seçmeli (6) sorulara yer verilmiştir.

Soru türlerine göre **en çok** açık uçlu sorulara 293 soru ile “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanında, kısa cevaplı testlere 102 soruyla “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanında, eşleştirmeli sorulara 33 soruyla “Kültür ve Miras”, doğru-yanlış testlere 32 soruyla “Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanında ve çoktan seçmeli testlere 23 soruyla “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanlarında rastlanılmaktadır.

Soru türlerine göre **en az** açık uçlu sorulara 51 soruyla, doğru-yanlış testlere 8 soruyla, kısa cevaplı testlere 7 soruyla, çoktan seçmeli testlere 6 soruyla “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanında, eşleştirmeli sorulara 5 soruyla “Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanında rastlanılmaktadır.

Alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine **en çok** (50) “Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanında; performans (ev ödevleri) (43), anlam çözümleme tablosu (AÇT) (16), kavram bulmacasına (3), kavram haritasına (2), ve proje (2) soruları şeklinde yer verilmiş olup burada kavram ağı, proje, portfolyo ve balık kılıcı düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir**. **En az** ise (7) “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanında; performans (ev ödevleri) (3), anlam çözümleme

tablosu (AÇT) (1), kavram haritası (1), proje (1) soruları şeklinde yer verilmiş olup burada kavram bulmacası, portfolyo ve balık kılıçığı düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir.**

Soru türlerine göre **en çok** performansa (ev ödevleri) 46 soruyla “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanında, projeye 7 soruyla “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanında, kavram haritasına (6) soruyla “Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” ve “Güç, Yönetim ve Toplum” öğrenme alanlarında, kavram bulmacasına (3) soruyla “Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanında, anlam çözümleme tablosuna (AÇT) 3 soruyla “Birey ve Toplum” öğrenme alanında, portfolyoya (2) “Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” öğrenme alanında yer verilmiştir.

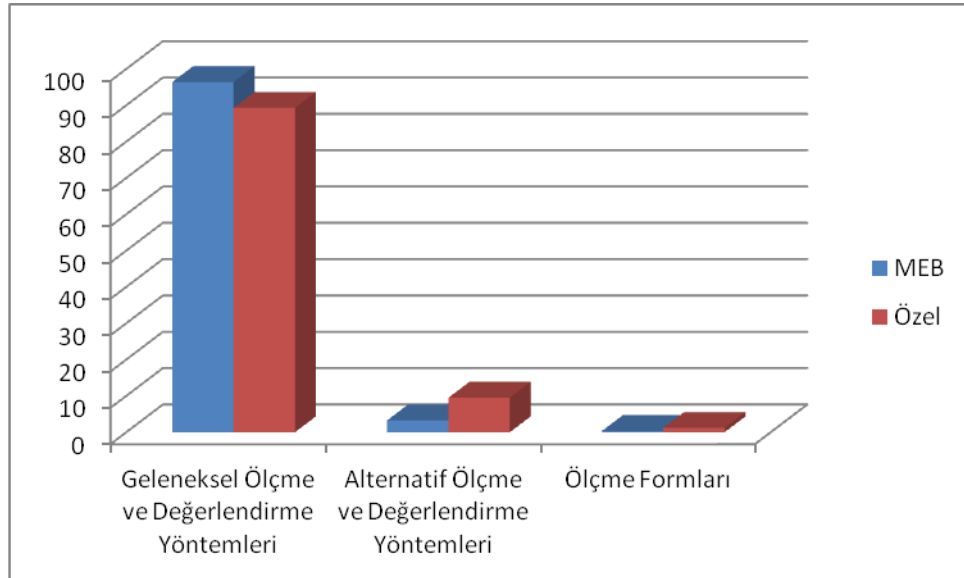
Soru türlerine göre **en az** performansa (ev ödevleri) 3 soruyla “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanında, anlam çözümleme tablosuna (AÇT) 1 soruyla “Kültür ve Miras” ve “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanlarında, kavram bulmacasına 1 soruyla üçüncü, altıncı ve yedinci öğrenme alanlarında, kavram haritasına ve kavram ağına 1 soruyla ikinci ve sekizinci öğrenme alanlarında, projeye 1 soruyla birinci, üçüncü, yedinci ve sekizinci öğrenme alanlarında, balık kılıçığına 1 soruyla sadece dördüncü öğrenme alanında yer verilmiştir.

Ölçme formlarına en çok 10 formla “Birey ve Toplum” öğrenme alanında öz değerlendirme (5) formla, grup değerlendirme (3) formla ve dereceli puanlama anahtarı (2) formla yer verilmiş olup, kontrol listesi, akran değerlendirmeye **rastlanılmamıştır.** **En az** (1) formla “Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” öğrenme alanında; dereceli puanlama anahtarına (1) formla, öz değerlendirmeye (1) formla, “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanında ise tutum ölçeğine (1) formla yer verilmiştir. Kontrol listesi ve akran değerlendirmeye tüm öğrenme

alanlarında hiç yer verilmemiştir. Tablo 5’de ölçme ve değerlendirme gruplarının öğrenme alanlarına göre kullanım sıklığı ve yüzde dağılımına ve Grafik 1’de öğrenme alanlarına göre MEB ve Özel yayınevi ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 5: Ölçme ve Değerlendirme Gruplarının Öğrenme Alanlarına Göre Kullanım Sıklığı ve Yüzde Dağılımı

Ölçme ve Değerlendirme Grupları	Öğrenme Alanları Kullanım Sıklığı		Yüzde Dağılım (%)	
	MEB	Özel	MEB	Özel
Geleneksel Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri	2337	2716	96,4	89,3
Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri	79	289	3,3	9,5
Ölçme Formları	8	36	0,3	1,2

Grafik 1: Öğrenme Alanlarına Göre MEB ve Özel Yayınevi Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerinin Dağılımı

4.1. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YÖNTEMLERİNİN SINIF VE ÜNİTELERDE KULLANIM SIKLIĞINA İLİŞKİN BULGULAR

Tablo 6: MEB ve Özel Yayınevi Tarafından Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Kitaplarındaki Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerinin Birinci Üniteye Kullanım Sıklığı

Ünite 1		MEB Yayınevi			ÖZEL Yayınevi		
		Sınıf			Sınıf		
		5	6	7	5	6	7
Geleneksel Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri	Yazılı Yoklama(Açık Uçlu Sorular)	76	55	90	57	113	64
	Kısa Cevaplı Testler	23	6	2	16	25	11
	Çoktan Seçmeli Testler	9	12	16	5	5	8
	Doğru –Yanlış Testler	5	5	-	9	7	10
	Eşleştirmeli Sorular	-	-	-	6	-	10
Toplam		113	78	108	93	150	103
Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri	Kavram Bulmacası	-	-	1	2	-	-
	Kavram Haritası	3	1	-	3	-	-
	Kavram Ağı	-	-	-	-	-	-
	Anlam Çözümleme Tablosu (AÇT)	1	-	-	2	1	-
	Performans (Ev ödevleri)	-	3	-	5	13	3
	Proje	-	1	-	1	-	-
Balık Kılıçığı	-	1	-	-	-	-	
Toplam		4	6	1	13	14	3
Ölçme Formları	Dereceli Puanlama Anahtarı (Rubric)	-	1	-	1	-	1
	Öz Değerlendirme	-	-	-	3	1	1
	Grup Değerlendirme	-	-	-	2	1	-
Toplam		-	1	-	6	2	2

Tablo 6 incelendiğinde, ortaokul 5., 6. ve 7. sınıf MEB ve Özel yayınevi tarafından hazırlanan Sosyal Bilgiler kitaplarında 1. üniteye ölçme ve değerlendirme yöntemlerine sınıflar düzeyinde hangi sıklıkta yer verildiği belirlenmeye çalışılmıştır.

Tablo 6 incelendiğinde;

MEB yayınevinde Geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerine **en çok** (113) soru ile “5. sınıfta”; açık uçlu (76), kısa cevaplı (23), çoktan seçmeli (9), doğru-yanlış (5) sorularıyla yer verilmiş olup burada eşleştirmeli düzeyinde sorulara **yer verilmemiştir. En az** (78) soru ile “6. sınıfta”; açık uçlu (55), çoktan seçmeli (12),

kısa cevaplı (6), doğru-yanlış (5) soruları şeklinde yer verilmiş olup burada da eşleştirmeli düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir**.

MEB yayınevinde Alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine **en çok** (6) soru ile “6. sınıfta”; performans (ev ödevleri) (3), kavram haritası (1), proje (1), balık kılçığı (1) soruları şeklinde yer verilmiş olup burada kavram bulmacası, kavram ağı, anlam çözümleme tablosu (AÇT) düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir**.

En az (1) soru ile “7. sınıfta”; kavram bulmacası (1) sorusu şeklinde yer verilmiş olup kavram haritası, kavram ağı, anlam çözümleme tablosu (AÇT), performans (ev ödevleri), proje ve balık kılçığı düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir**.

Özel yayınevinde Geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerine **en çok** (150) soru ile “6. sınıfta”; açık uçlu (113), kısa cevaplı (25), doğru-yanlış (7), çoktan seçmeli (5) soruları şeklinde yer verilmiş olup burada eşleştirmeli düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir**. **En az** (93) soru ile “5. sınıfta”; açık uçlu (57), kısa cevaplı (16), doğru-yanlış (9), eşleştirmeli (6), çoktan seçmeli (5) soruları şeklinde yer verilmiştir.

Özel yayınevinde Alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine **en çok** (14) soru ile “6. sınıfta”; performans (ev ödevleri) (13), anlam çözümleme tablosu (AÇT) (1) yer verilmiş olup burada kavram bulmacası, kavram haritası, kavram ağı, proje ve balık kılçığı düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir**. **En az** (3) olmak üzere “7. sınıfta”; performans (ev ödevleri) (3) şeklinde yer verilmiş olup burada kavram bulmacası, kavram haritası, kavram ağı, anlam çözümleme tablosu (AÇT), proje ve balık kılçığı düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir**.

MEB yayınevinde ölçme formlarına sadece dereceli puanlama anahtarına **yer verilirken**, **Özel yayınevinde** ise dereceli puanlama anahtarına “5. ve 7. sınıfta”, öz

değerlendirmeye “5., 6. ve 7. sınıfta”, grup değerlendirmeye ise “5. ve 6. sınıfta” yer verilmiştir.

Tablo 7: MEB ve Özel Yayınevi Tarafından Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Kitaplarındaki Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerinin İkinci Ünite de Kullanım Sıklığı

Ünite 2		MEB Yayınevi			ÖZEL Yayınevi		
		Sınıf			Sınıf		
		5	6	7	5	6	7
Geleneksel Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri	Yazılı Yoklama(Açık Uçlu Sorular)	80	64	55	58	155	61
	Kısa Cevaplı Testler	39	15	12	24	27	9
	Çoktan Seçmeli Testler	8	14	19	7	9	7
	Doğru –Yanlış Testler	4	-	4	11	-	9
	Eşleştirmeli Sorular	19	6	-	24	4	5
Toplam		150	99	90	124	195	91
Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri	Kavram Bulmacası	1	-	-	-	-	-
	Kavram Haritası	1	2	1	-	-	1
	Kavram Ağı	-	2	-	-	-	1
	Anlam Çözümleme Tablosu (AÇT)	1	-	-	1	-	-
	Performans (Ev ödevleri)	2	1	1	7	11	13
	Proje	1	-	-	-	-	-
	Balık Kılıçığı	-	-	-	-	-	-
Toplam		6	5	2	8	11	15
Ölçme Formları	Dereceli Puanlama Anahtarı (Rubric)	1	-	-	-	-	-
	Öz Değerlendirme	-	-	-	1	1	1
	Grup Değerlendirme	-	-	-	-	-	-
Toplam		1	-	-	1	1	1

Tablo 7 incelendiğinde, ortaokul 5., 6. ve 7. sınıf MEB ve Özel yayınevi tarafından hazırlanan Sosyal Bilgiler kitaplarında 2. ünite de ölçme ve değerlendirme yöntemlerine sınıflar düzeyinde hangi sıklıkta yer verildiği belirlenmeye çalışılmıştır. Tablo 7 incelendiğinde;

MEB yayınevinde Geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerine **en çok** (150) soru ile “5. sınıfta”; açık uçlu (80), kısa cevaplı (39), eşleştirmeli (19), çoktan seçmeli (8), doğru-yanlış (4) sorulara yer verilmiştir. **En az** (90) soru ile “7. sınıfta”; açık uçlu (55), çoktan seçmeli (19), kısa cevaplı (12), doğru-yanlış (4) soruları

şeklinde yer verilmiş olup burada eşleştirmeli düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir.**

MEB yayınevinde Alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine **en çok** (6) soru ile “5. sınıfta”; performans (ev ödevleri) (2), kavram bulmacası (1), kavram haritası (1), anlam çözümleme tablosu (AÇT) (1), proje (1) soruları şeklinde yer verilmiştir.

En az (2) soru ile “7. sınıfta”; kavram haritası (1), performans (ev ödevleri) (1) soruları şeklinde yer verilmiş olup burada kavram bulmacası, kavram ağı, anlam çözümleme tablosu (AÇT) ve balık kılıcı düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir.**

Özel yayınevinde Geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerine **en çok** (195) soru ile “6. sınıfta”; açık uçlu (155), kısa cevaplı (27), çoktan seçmeli (9), eşleştirmeli (4) sorulara yer verilmiş olup burada doğru-yanlış soruları düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir.** **En az** (91) soru ile “7. sınıfta”; açık uçlu (61), kısa cevaplı (9), doğru-yanlış (9), çoktan seçmeli (7), eşleştirmeli (5) soruları şeklinde yer verilmiştir.

Özel yayınevinde Alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine **en çok** (15) soru ile “7. sınıfta”; performans (ev ödevleri) (13), kavram haritası (1), kavram ağı (1) yer verilmiş olup burada kavram bulmacası, anlam çözümleme tablosu (AÇT) ve balık kılıcı düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir.** **En az** (8) olmak üzere “5. sınıfta”; performans (ev ödevleri) (7), anlam çözümleme tablosu (AÇT) (1) şeklinde yer verilmiş olup burada kavram bulmacası, kavram haritası, kavram ağı ve balık kılıcı düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir.**

MEB yayınevinde ölçme formlarına sadece dereceli puanlama anahtarına yer verilirken, *Özel yayınevinde* ise sadece öz değerlendirme formuna “5., 6. ve 7. sınıfta” yer verilmiştir.

Tablo 8: MEB ve Özel Yayınevi Tarafından Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Kitaplarındaki Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerinin Üçüncü Ünite Kullanım Sıklığı

Ünite 3		MEB Yayınevi			ÖZEL Yayınevi		
		Sınıf			Sınıf		
		5	6	7	5	6	7
Geleneksel Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri	Yazılı Yoklama(Açık Uçlu Sorular)	84	95	142	69	168	56
	Kısa Cevaplı Testler	24	9	4	21	48	33
	Çoktan Seçmeli Testler	9	22	8	5	5	8
	Doğru –Yanlış Testler	-	10	-	17	5	-
	Eşleştirmeli Sorular	1	-	6	7	-	-
Toplam		118	136	160	119	226	97
Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri	Kavram Bulmacası	-	1	-	1	-	-
	Kavram Haritası	-	1	5	2	-	-
	Kavram Ağı	-	-	-	-	-	-
	Anlam Çözümleme Tablosu (AÇT)	-	2	1	-	-	-
	Performans (Ev ödevleri)	2	5	-	5	16	25
	Proje	-	-	-	-	-	-
	Balık Kılıcı	-	-	-	-	-	-
Toplam		2	9	6	8	16	25
Ölçme Formları	Dereceli Puanlama Anahtarı (Rubric)	-	-	-	-	-	-
	Öz Değerlendirme	-	1	-	1	1	1
	Grup Değerlendirme	-	-	-	-	-	-
Toplam		-	1	-	1	1	1

Tablo 8 incelendiğinde, ortaokul 5., 6. ve 7. sınıf MEB ve Özel yayınevi tarafından hazırlanan Sosyal Bilgiler kitaplarında 3. ünite ölçme ve değerlendirme yöntemlerine sınıflar düzeyinde hangi sıklıkta yer verildiği belirlenmeye çalışılmıştır.

Tablo 8 incelendiğinde;

MEB yayınevinde Geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerine **en çok** (160) soru ile “7. sınıfta”; açık uçlu (142), çoktan seçmeli (8), eşleştirmeli (6), kısa cevaplı (4) soruları şeklinde yer verilmiş olup burada doğru-yanlış soruları düzeyinde

herhangi bir soruya **yer verilmemiştir**. **En az** (118) soru ile “5. sınıfta”; açık uçlu (84), kısa cevaplı (24), çoktan seçmeli (9), eşleştirmeli (1) soruları şeklinde yer verilmiş olup burada doğru-yanlış soruları düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir**.

MEB yayınevinde Alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine **en çok** (9) soru ile “6. sınıfta”; performans (ev ödevleri) (5), anlam çözümleme tablosu (AÇT) (2), kavram bulmacası (1), kavram haritası (1) soruları şeklinde yer verilmiştir. **En az** (2) soru ile “5. sınıfta”; performans (ev ödevleri) (2) sorusu şeklinde yer verilmiş olup burada kavram bulmacası, kavram haritası, kavram ağı, anlam çözümleme tablosu (AÇT), proje ve balık kılıcı düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir**.

Özel yayınevinde Geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerine **en çok** (226) soru ile “6. sınıfta”; açık uçlu (168), kısa cevaplı (48), çoktan seçmeli (5), doğru-yanlış (5) soruları şeklinde yer verilmiş olup burada eşleştirmeli soruları düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir**. **En az** (97) soru ile “7. sınıfta”; açık uçlu (56), kısa cevaplı (33), çoktan seçmeli (8) soruları şeklinde yer verilmiş olup burada doğru-yanlış ve eşleştirmeli soruları düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir**.

Özel yayınevinde Alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine **en çok** (25) soru ile “7. sınıfta”; performans (ev ödevleri) (25) şeklinde yer verilmiş olup burada kavram bulmacası, kavram haritası, kavram ağı, anlam çözümleme tablosu (AÇT), proje ve balık kılıcı düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir**. **En az** (8) olmak üzere “5. sınıfta”; performans (ev ödevleri) (5), kavram haritası (2), kavram bulmacası (1) soruları şeklinde yer verilmiş olup burada kavram ağı, anlam

çözümleme tablosu (AÇT), proje ve balık kılıcı düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir**.

MEB yayınevinde ölçme formlarından sadece “6. sınıfta” öz değerlendirmeye yer verilirken, **Özel yayınevinde** ise öz değerlendirme formuna ise “5., 6. ve 7. sınıfta” yer verilmiştir.

Tablo 9: MEB ve Özel Yayınevi Tarafından Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Kitaplarındaki Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerinin Dördüncü Üniteye Kullanım Sıklığı

Ünite 4		MEB Yayınevi			ÖZEL Yayınevi		
		Sınıf			Sınıf		
		5	6	7	5	6	7
Geleneksel Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri	Yazılı Yoklama(Açık Uçlu Sorular)	79	88	45	61	118	51
	Kısa Cevaplı Testler	39	13	7	28	36	12
	Çoktan Seçmeli Testler	9	13	15	7	6	6
	Doğru – Yanlış Testler	-	-	-	8	4	11
	Eşleştirmeli Sorular	1	-	7	9	5	-
Toplam		128	114	74	113	169	80
Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri	Kavram Bulmacası	-	-	-	1	1	-
	Kavram Haritası	1	1	1	2	-	-
	Kavram Ağı	-	-	-	-	-	-
	Performans (Ev ödevleri)	3	3	-	2	10	15
	Proje	-	1	-	2	3	2
	Balık Kılıcı	-	-	-	1	-	-
Toplam		4	5	1	8	14	17
Ölçme Formları	Dereceli Puanlama Anahtarı (Rubric)	-	1	-	1	1	1
	Öz Değerlendirme	-	1	-	1	1	1
	Grup Değerlendirme	-	-	-	-	-	-
	Tutum Ölçeği	-	-	-	-	1	-
Toplam		-	2	-	2	3	2

Tablo 9 incelendiğinde, ortaokul 5., 6. ve 7. sınıf MEB ve Özel yayınevi tarafından hazırlanan Sosyal Bilgiler kitaplarında 4. üniteye ölçme ve değerlendirme yöntemlerine sınıflar düzeyinde hangi sıklıkta yer verildiği belirlenmeye çalışılmıştır.

Tablo 9 incelendiğinde;

MEB yayınevinde Geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerine **en çok** (128) soru ile “5. sınıfta”; açık uçlu (79), kısa cevaplı (39), çoktan seçmeli (9), eşleştirmeli (1) soruları şeklinde yer verilmiş olup burada doğru-yanlış soruları düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir**. **En az** (74) soru ile “7. sınıfta”; açık uçlu (45), çoktan seçmeli (15), kısa cevaplı (7), eşleştirmeli (7) soruları şeklinde yer verilmiş olup burada doğru-yanlış soruları düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir**.

MEB yayınevinde Alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine **en çok** (5) soru ile “6. sınıfta”; performans (ev ödevleri) (3), kavram haritası (1), proje (1) soruları şeklinde yer verilmiş olup burada kavram bulmacası, kavram ağı ve balık kılıcı soruları düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir**. **En az** (1) soru ile “7. sınıfta”; kavram haritası (1) sorusu şeklinde yer verilmiş olup burada kavram bulmacası, kavram ağı, performans (ev ödevleri), proje ve balık kılıcı soruları düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir**.

Özel yayınevinde Geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerine **en çok** (169) soru ile “6. sınıfta”; açık uçlu (118), kısa cevaplı (36), çoktan seçmeli (6), eşleştirmeli (5), doğru-yanlış (4) soruları şeklinde yer verilmiştir. **En az** (80) soru ile “7. sınıfta”; açık uçlu (51), kısa cevaplı (12), doğru-yanlış (11), çoktan seçmeli (6) soruları şeklinde yer verilmiş olup burada eşleştirmeli sorular düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir**.

Özel yayınevinde Alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine **en çok** (17) soru ile “7. sınıfta”; performans (ev ödevleri) (15), proje (2) şeklinde yer verilmiş olup burada kavram bulmacası, kavram haritası, kavram ağı ve balık kılıcı soruları düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir**. **En az** (8) olmak üzere “5. sınıfta”;

kavram haritası (2), performans (ev ödevleri) (2), kavram bulmacası (1), proje (2) ve balık kılıçığı (1) soruları şeklinde yer verilmiştir.

MEB yayınevinde ölçme formlarından “6. sınıfta” dereceli puanlama anahtarı ve öz değerlendirmeye yer verilirken, **Özel yayınevinde** ise dereceli puanlama anahtarına “5., 6. ve 7. sınıfta”, öz değerlendirme formuna “5., 6. ve 7. sınıfta” ve tutum ölçeğine ise sadece “6. sınıfta” yer verilmiştir.

Tablo 10: MEB ve Özel Yayınevi Tarafından Hazırlanan 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Kitaplarındaki Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerinin Beşinci Ünite Kullanım Sıklığı

Ünite 5		MEB Yayınevi			ÖZEL Yayınevi		
		Sınıf			Sınıf		
		5	6	7	5	6	7
Geleneksel Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri	Yazılı Yoklama(Açık Uçlu Sorular)	66	47	105	68	123	59
	Kısa Cevaplı Testler	7	1	6	5	22	5
	Çoktan Seçmeli Testler	6	15	17	4	11	5
	Doğru –Yanlış Testler	5	-	-	13	7	12
	Eşleştirmeli Sorular	-	-	-	5	-	-
Toplam		84	63	128	95	163	81
Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri	Kavram Bulmacası	-	-	-	-	-	3
	Kavram Haritası	2	1	-	-	-	2
	Kavram Ağı	-	-	-	-	-	-
	Performans(Ev ödevleri)	3	2	2	10	13	20
	Proje	-	-	-	-	1	1
	Balık Kılıçığı	-	-	-	-	-	-
Toplam		5	3	2	17	14	26
Ölçme Formları	Dereceli Puanlama Anahtarı (Rubric)	-	-	-	-	1	1
	Öz Değerlendirme	-	-	-	1	1	1
	Grup Değerlendirme	-	-	-	-	-	-
Toplam		-	-	-	1	2	2

Tablo 10 incelendiğinde, ortaokul 5., 6. ve 7. sınıf MEB ve Özel yayınevi tarafından hazırlanan Sosyal Bilgiler kitaplarında 5. ünite ölçme ve değerlendirme yöntemlerine sınıflar düzeyinde hangi sıklıkta yer verildiği belirlenmeye çalışılmıştır.

Tablo 10 incelendiğinde;

MEB yayınevinde Geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerine **en çok** (128) soru ile “7. sınıfta”; açık uçlu (105), kısa cevaplı (6), çoktan seçmeli (17) soruları şeklinde yer verilmiş olup burada doğru-yanlış ve eşleştirmeli soruları düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir**. **En az** (63) soru ile “6. sınıfta”; açık uçlu (47), çoktan seçmeli (15), kısa cevaplı (1) soruları şeklinde yer verilmiş olup burada doğru-yanlış ve eşleştirmeli soruları düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir**.

MEB yayınevinde Alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine **en çok** (5) soru ile “5. sınıfta”; performans (ev ödevleri) (3), kavram haritası (2) soruları şeklinde yer verilmiş olup burada kavram bulmacası, kavram ağı ve proje düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir**. **En az** (2) soru ile “7. sınıfta”; performans (ev ödevleri) (2) şeklinde yer verilmiş olup burada kavram bulmacası, kavram haritası, kavram ağı ve proje düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir**.

Özel yayınevinde Geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerine **en çok** (163) soru ile “6. sınıfta”; açık uçlu (123), kısa cevaplı (18), çoktan seçmeli (11), doğru-yanlış (7) soruları şeklinde yer verilmiş olup burada eşleştirmeli soruları düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir**. **En az** (81) soru ile “7. sınıfta”; açık uçlu (59), doğru-yanlış (12), kısa cevaplı (5), çoktan seçmeli (5) soruları şeklinde yer verilmiş olup burada eşleştirmeli soruları düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir**.

Özel yayınevinde Alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine **en çok** (26) soru ile “7. sınıfta”; performans (ev ödevleri) (20), kavram bulmacası (3), kavram haritası (2), proje (1) şeklinde yer verilmiştir. **En az** (14) olmak üzere “6. sınıfta”; performans (ev ödevleri) (13), proje (1) şeklinde yer verilmiş olup burada kavram

bulmacası, kavram haritası ve kavram ağı düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir**.

MEB yayınevinde ölçme formlarına hiç yer verilmezken, Özel yayınevinde dereceli puanlama anahtarına “6. ve 7. sınıfta” yer verilirken “5., 6. ve 7. sınıfta” sadece öz değerlendirme formuna yer verilmiştir.

Tablo 11: MEB ve Özel Yayınevi Tarafından Hazırlanan 5.,6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Kitaplarındaki Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerinin Altıncı Ünite Kullanım Sıklığı

Ünite 6		MEB Yayınevi			ÖZEL Yayınevi		
		Sınıf			Sınıf		
		5	6	7	5	6	7
Geleneksel Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri	Yazılı Yoklama(Açık Uçlu Sorular)	55	69	51	29	115	51
	Kısa Cevaplı Testler	16	6	-	7	19	35
	Çoktan Seçmeli Testler	8	20	17	4	7	6
	Doğru –Yanlış Testler	11	5	9	7	5	12
	Eşleştirmeli Sorular	-	4	-	10	4	-
Toplam		90	104	77	57	150	104
Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri	Kavram Bulmacası	-	-	-	1	-	-
	Kavram Haritası	2	-	2	3	2	1
	Kavram Ağı	-	-	-	-	-	-
	Performans (Ev ödevleri)	3	2	1	6	13	13
	Proje	-	-	-	1	1	1
	Balık Kılıcı	-	-	-	-	-	-
	Portfolyo	-	-	-	-	-	2
Toplam		5	2	3	11	14	17
Ölçme Formları	Dereceli Puanlama Anahtarı (Rubric)	-	-	-	1	1	1
	Öz Değerlendirme	-	-	-	1	1	1
	Grup Değerlendirme	-	-	-	-	-	-
Toplam		-	-	-	2	2	2

Tablo 11 incelendiğinde, ortaokul 5., 6. ve 7. sınıf MEB ve Özel yayınevi tarafından hazırlanan Sosyal Bilgiler kitaplarında 6. ünite de ölçme ve değerlendirme yöntemlerine sınıflar düzeyinde hangi sıklıkta yer verildiği belirlenmeye çalışılmıştır.

Tablo 11 incelendiğinde;

MEB yayınevinde Geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerine en çok (104) soru ile “6. sınıfta”; açık uçlu (69), çoktan seçmeli (20), kısa cevaplı (6), doğru-

yanlış (5) ve eşleştirmeli (4) soruları şeklinde yer verilmiştir. **En az** (77) soru ile “7. sınıfta”; açık uçlu (51), çoktan seçmeli (17), doğru-yanlış (9) soruları şeklinde yer verilmiş olup burada kısa cevaplı ve eşleştirmeli soruları düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir.**

MEB yayınevinde Alternatif lme ve değerlendirme yöntemlerine **en çok** (5) soru ile “5. sınıfta”; performans (ev ödevleri) (3), kavram haritası (2) soruları şeklinde yer verilmiş olup burada kavram bulmacası, kavram ağı, proje ve balık kılçığı düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir. En az** (2) soru ile “6. sınıfta”; performans (ev ödevleri) (2) şeklinde yer verilmiş olup burada kavram bulmacası, kavram haritası, kavram ağı, proje, balık kılçığı ve portfolyo düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir.**

Özel yayınevinde Geleneksel lme ve değerlendirme yöntemlerine **en çok** (150) soru ile “6. sınıfta”; açık uçlu (115), kısa cevaplı (19), çoktan seçmeli (7), doğru-yanlış (5), eşleştirmeli (4) soruları şeklinde yer verilmiştir. **En az** (57) soru ile “5. sınıfta”; açık uçlu (29), eşleştirmeli (10), kısa cevaplı (7), doğru-yanlış (7) ve çoktan seçmeli (4) soruları şeklinde yer verilmiştir.

Özel yayınevinde Alternatif lme ve değerlendirme yöntemlerine **en çok** (17) soru ile “7. sınıfta”; performans (ev ödevleri) (13), kavram haritası (1), proje (1) şeklinde yer verilmiş olup burada kavram bulmacası ve kavram ağı düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir. En az** (11) olmak üzere “5. sınıfta”; performans (ev ödevleri) (6), kavram bulmacası (1), kavram haritası (3) ve proje (1) şeklinde yer verilmiş olup burada kavram bulmacası ve kavram ağı düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir.**

MEB yayınevinde ölçme formlarına hiç yer verilmezken, *Özel yayınevinde* ise dereceli puanlama anahtarına ve öz değerlendirme formuna ise “5., 6. ve 7. sınıfta” yer verilmiştir.

Tablo 12: MEB ve Özel Yayınevi Tarafından Hazırlanan 5.,6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Kitaplarındaki Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerinin Yedinci Ünite de Kullanım Sıklığı

Ünite 7		MEB Yayınevi			ÖZEL Yayınevi		
		Sınıf			Sınıf		
		5	6	7	5	6	7
Geleneksel Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri	Yazılı Yoklama(Açık Uçlu Sorular)	88	56	65	53	88	51
	Kısa Cevaplı Testler	18	2	5	16	8	35
	Çoktan Seçmeli Testler	9	6	20	8	5	6
	Doğru –Yanlış Testler	-	5	5	10	6	12
	Eşleştirmeli Sorular	19	-	-	23	5	-
Toplam		134	69	95	110	112	104
Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri	Kavram Bulmacası	-	1	-	1	-	-
	Kavram Haritası	1	1	-	1	4	1
	Kavram Ağı	-	-	-	-	-	-
	Performans (Ev ödevleri)	3	-	1	5	7	15
	Proje	-	-	-	-	-	1
	Balık Kılıcı	-	-	-	-	-	-
Toplam		4	2	1	7	11	17
Ölçme Formları	Dereceli Puanlama Anahtarı (Rubric)	-	-	-	-	-	1
	Öz Değerlendirme	-	1	1	1	1	1
	Grup Değerlendirme	-	-	-	-	-	-
Toplam		-	1	1	1	1	2

Tablo 12 incelendiğinde, ortaokul 5., 6. ve 7. sınıf MEB ve Özel yayınevi tarafından hazırlanan Sosyal Bilgiler kitaplarında 7. ünite de ölçme ve değerlendirme yöntemlerine sınıflar düzeyinde hangi sıklıkta yer verildiği belirlenmeye çalışılmıştır. Tablo 12 incelendiğinde;

MEB yayınevinde Geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerine **en çok** (134) soru ile “5. sınıfta”; açık uçlu (88), eşleştirmeli (19), kısa cevaplı (18), çoktan seçmeli (9) soruları şeklinde yer verilmiş olup burada doğru-yanlış soruları düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir. En az** (69) soru ile “6. sınıfta”;

açık uçlu (56), çoktan seçmeli (6), doğru-yanlış (5), kısa cevaplı (2) soruları şeklinde yer verilmiş olup burada eşleştirmeli soruları düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir.**

MEB yayınevinde Alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine **en çok** (4) soru ile “5. sınıfta”; performans (ev ödevleri) (3), kavram haritası (1) soruları şeklinde yer verilmiş olup burada kavram bulmacası, kavram ağı, proje ve balık kılıcı düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir. En az** (1) soru ile “7. sınıfta”; performans (ev ödevleri) (1) şeklinde yer verilmiş olup burada kavram bulmacası, kavram haritası, proje ve balık kılıcı düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir.**

Özel yayınevinde Geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerine **en çok** (112) soru ile “6. sınıfta”; açık uçlu (88), eşleştirmeli (5), kısa cevaplı (8), doğru-yanlış (6), çoktan seçmeli (5) soruları şeklinde yer verilmiştir. **En az** (104) soru ile “7. sınıfta”; açık uçlu (51), kısa cevaplı (35), doğru-yanlış (12), çoktan seçmeli (6) soruları şeklinde yer verilmiş olup burada eşleştirmeli sorular düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir.**

Özel yayınevinde Alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine **en çok** (17) soru ile “7. sınıfta”; performans (ev ödevleri) (15), kavram haritası (1), proje (1) şeklinde yer verilmiş olup burada kavram bulmacası, kavram ağı ve balık kılıcı düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir. En az** (7) olmak üzere “5. sınıfta”; kavram bulmacası (1), kavram haritası (1), performans (ev ödevleri) (5) şeklinde yer verilmiş olup burada kavram ağı, proje ve balık kılıcı düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir.**

MEB yayınevinde ölçme formlarından “6. ve 7. sınıfta” sadece öz değerlendirmeye yer verilirken, *Özel yayınevinde* ise dereceli puanlama anahtarına sadece “7. sınıfta” yer verilirken, öz değerlendirme formuna ise “5., 6. ve 7. sınıfta” yer verilmiştir.

Tablo 13: MEB ve Özel Yayınevi Tarafından Hazırlanan 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Kitaplarındaki Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerinin Sekizinci Ünite Kullanım Sıklığı

Ünite 8		MEB Yayınevi	ÖZEL Yayınevi
		Sınıf	Sınıf
		5	5
Geleneksel Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri	Yazılı Yoklama(Açık Uçlu Sorular)	83	51
	Kısa Cevaplı Testler	32	7
	Çoktan Seçmeli Testler	10	6
	Doğru –Yanlış Testler	-	8
	Eşleştirmeli Sorular	-	8
Toplam		125	80
Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri	Kavram Haritası	-	1
	Kavram Ağı	-	1
	Anlam Çözümleme Tablosu (AÇT)	-	1
	Performans (Ev ödevleri)	-	3
	Proje	1	1
	Balık Kılıcı	1	-
Toplam		2	7
Ölçme Formları	Dereceli Puanlama Anahtarı (Rubric)	1	1
	Öz Değerlendirme	-	1
	Grup Değerlendirme	-	-
Toplam		1	2

Tablo 13 incelendiğinde, 8. ünite sadece ortaokul 5. sınıfta olduğu için MEB ve Özel yayınevi tarafından hazırlanan Sosyal Bilgiler kitaplarında 8. ünite ölçme ve değerlendirme yöntemlerine sınıflar düzeyinde hangi sıklıkta yer verildiği belirlenmeye çalışılmıştır. Tablo 13 incelendiğinde;

MEB yayınevinde Geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerine (125) soru ile “5. sınıfta”; açık uçlu (83), kısa cevaplı (32), çoktan seçmeli (10) soruları şeklinde yer verilmiş olup burada doğru-yanlış ve eşleştirmeli soruları düzeyinde herhangi bir soruya yer verilmemiştir.

MEB yayınevinde Alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine (2) soru ile “5. sınıfta”; proje (1) ve balık kılıcı (1) soruları şeklinde yer verilmiş olup kavram haritası, anlam çözümleme tablosu (AÇT) ve performans (ev ödevleri) düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir.**

Özel yayınevinde Geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerine (80) soru ile “5. sınıfta”; açık uçlu (51), doğru-yanlış (8), eşleştirmeli (8), kısa cevaplı (7), çoktan seçmeli (6) soruları şeklinde yer verilmiştir.

Özel yayınevinde Alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine (7) soru ile “5. sınıfta”; performans (ev ödevleri) (3), kavram haritası (1), kavram ağı (1), anlam çözümleme tablosu (AÇT) (1), proje (1) şeklinde yer verilmiş olup burada balık kılıcı düzeyinde herhangi bir soruya **yer verilmemiştir.**

MEB yayınevinde ölçme formlarına sadece dereceli puanlama anahtarına yer verilirken, *Özel yayınevinde* sadece dereceli puanlama anahtarı ve öz değerlendirme formlarına yer verilmiştir.

Tablo 14: Ortaokul Sosyal Bilgiler Kitaplarında Ölçme Değerlendirme Yöntemleriyle İlgili Açıklamalara Yer Verilme Durumuna İlişkin Bulgular

Ölçme ve Değerlendirme Yöntem Grupları	Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri	MEB	ÖZEL	MEB	ÖZEL	MEB	ÖZEL
		5. sınıf		6. sınıf		7. sınıf	
Geleneksel Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri	Yazılı Yoklama (Açık Uçlu Sorular)	✓	-	-	✓	✓	-
	Kısa Cevaplı Testler	✓	-	-	✓	✓	-
	Çoktan Seçmeli Testler	✓	-	-	✓	✓	-
	Doğru-Yanlış Testler	✓	-	-	✓	✓	-
	Eşleştirmeli Sorular	✓	-	-	✓	✓	-
Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri	Kavram Bulmacası	-	-	-	-	-	-
	Kavram Haritası	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	Kavram Ağı	-	-	✓	-	✓	-
	Anlam Çözümleme Tablosu (AÇT)	-	-	✓	-	✓	-
	Performans (Ev ödevleri)	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	Proje	✓	-	✓	✓	✓	-
	Portfolyo	✓	✓	-	✓	✓	✓
	Balık Kılıcı	-	-	✓	-	-	✓
	Yapılandırılmış Grid (YG)	-	-	-	-	-	-
	Tanılayıcı Dallonmuş Ağaç (TA)	-	-	-	-	-	-
	Kelime İlişkilendirme Testi (KİT)	-	-	-	-	-	-
Ölçme Formları	Dereceli Puanlama Anahtarı (Rubric)	✓	✓	✓	-	✓	✓
	Öz Değerlendirme	✓	-	✓	✓	✓	-
	Kontrol Listesi	-	-	-	-	-	-
	Grup Değerlendirme	-	-	-	-	✓	-
	Akran Değerlendirme	✓	-	-	-	✓	-
	Tutum Ölçeği	-	✓	-	-	-	-
Gözlem	-	-	-	✓	-	✓	

Tablo 14 incelendiğinde, ortaokul sosyal bilgiler kitaplarında 5., 6. ve 7. sınıf MEB ve Özel yayınevi tarafından hazırlanan sosyal bilgiler öğretmen kılavuz kitaplarında ölçme ve değerlendirme yöntemleriyle ilgili açıklamalara ne düzeyde yer verildiği belirlenmeye çalışılmıştır. Tablo 14 incelendiğinde;

MEB yayınevinde Geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerine “5. sınıfta ve 7. sınıfta”; açık uçlu sorular, kısa cevaplı testler, çoktan seçmeli testler, doğru-yanlış testler ve eşleştirmeli sorularla ilgili açıklamalara yer verilmiş olup “6. sınıfta” bu yöntemlerle ilgili herhangi bir açıklamaya **yer verilmemiştir.**

MEB yayınevinde Alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine “5. sınıfta, 6. sınıfta ve 7. sınıfta”; kavram haritasına, performansa ve projeye, “6. sınıfta ve 7. sınıfta”; kavram ağına ve anlam çözümleme tablosuna, “5. sınıfta ve 7. sınıfta”; portfolyoya, balık kılıçına ise sadece “6. sınıfta” yer verilmiş olup hiçbir sınıf düzeyinde kavram bulmacasına, yapılandırılmış gride, tanılayıcı dallanmış ağaca ve kelime ilişkilendirme testine **yer verilmemiştir.**

Özel yayınevinde Geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerine “6. sınıfta” açık uçlu sorular, kısa cevaplı testler, çoktan seçmeli testler, doğru-yanlış testler ve eşleştirmeli sorularla ilgili açıklamalara yer verilmiş olup “5. sınıfta ve 7. sınıfta”; bu yöntemlerle ilgili herhangi bir açıklamaya **yer verilmemiştir.**

Özel yayınevinde Alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine “5. sınıfta, 6. sınıfta ve 7. sınıfta”; kavram haritasına, performansa ve portfolyoya, projeye sadece “6. sınıfta”, balık kılıçına ise sadece “7. sınıfta” yer verilmiş olup hiçbir sınıf düzeyinde kavram bulmacasına, kavram ağına, anlam çözümleme tablosuna, yapılandırılmış gride, tanılayıcı dallanmış ağaca ve kelime ilişkilendirme testine **yer verilmemiştir.**

MEB yayınevinde ölçme formlarına, “5. sınıfta, 6. sınıfta ve 7. sınıfta”; dereceli puanlama anahtarına ve öz değerlendirmeye, grup değerlendirmeye sadece “7. sınıfta”, akran değerlendirmeye ise sadece “5. sınıfta ve 7. sınıfta” yer verilmiş olup

kontrol listesine, tutum ölçeğine ve gözleme hiçbir sınıf düzeyinde **yer verilmemiştir**.

Özel yayınevinde ölçme formlarına, dereceli puanlama anahtarına “5. sınıfta ve 7. sınıfta”, gözleme “6. sınıfta ve 7. sınıfta”, öz değerlendirmeye sadece “6. sınıfta” ve tutum ölçeğine ise sadece “5. sınıfta” yer verilmiş olup kontrol listesine, grup değerlendirmeye ve akran değerlendirmeye hiçbir sınıf düzeyinde **yer verilmemiştir**.

Tablo 15: MEB Yayınevinde Hatalara İlişkin Bulgulara Ait Soru Sayıları

Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri	Ünite 1			Ünite 2			Ünite 3			Ünite 4			Ünite 5			Ünite 6			Ünite 7			Ünite 8
	5	6	7	5	6	7	5	6	7	5	6	7	5	6	7	5	6	7	5	6	7	5
Yazılı Yoklama (Açık Uçlu Sorular)	-	-	2	2	-	-	-	-	1	2	-	2	2	-	3	2	-	1	2	-	1	3
Kısa Cevaplı Testler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	2	3	-	-
Çoktan Seçmeli Testler	1	3	3	3	2	-	4	8	-	4	4	1	3	7	-	1	11	2	5	1	2	5
Doğru-Yanlış Testler	-	1	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	2	-	-	2	2	3	-	-	1	-
Eşleştirmeli Sorular	-	-	-	2	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-
Kavram Bulmacası	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Kavram Haritası	-	-	-	1	-	-	-	1	4	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Kavram Ağı	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anlam Çözümleme Tablosu (AÇT)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Balık Kılıcı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Toplam	1	4	5	9	2	-	4	13	6	7	4	4	8	7	4	6	15	6	11	6	4	9
Genel Toplam	10			11			23			15			19			27			21			9

Tablo 15 incelendiğinde, MEB yayınevinde hatalara ilişkin bulgulara ait soru sayılarına yer verilmiştir. Tablo 15 incelendiğinde;

MEB yayınevinde ünitelere göre; ünite 1' de en çok hata “7. sınıfta” olup (5), en çok hatanın yaşandığı soru tipi çoktan seçmeli testler (3), **en az** hata “5. sınıfta” olup (1) en çok hatanın yaşandığı soru tipi çoktan seçmeli testlerdir (1).

Ünite 2' de en çok hata “5. sınıfta” olup (9), en çok hatanın yaşandığı soru tipi çoktan seçmeli testler (3), **en az** hata “7. sınıfta” olmakla birlikte herhangi bir hataya rastlanılmamıştır.

Ünite 3' de en çok hata “6. sınıfta” olup (13), en çok hatanın yaşandığı soru tipi çoktan seçmeli testler (8), **en az** hata “5. sınıfta” olup (4) en çok hatanın yaşandığı soru tipi çoktan seçmeli testlerdir (4).

Ünite 4' de en çok hata “5. sınıfta” olup (7), en çok hatanın yaşandığı soru tipi çoktan seçmeli testler (4), **en az** hata “6. ve 7. sınıflarda” olup (4) en çok hatanın yaşandığı soru tipi “6. sınıfta” çoktan seçmeli testler (4), “7. sınıfta” ise açık uçlu sorulardır (2).

Ünite 5' de en çok hata “5. sınıfta” olup (8), en çok hatanın yaşandığı soru tipi çoktan seçmeli testler (3), **en az** hata “7. sınıfta” olup (4) en çok hatanın yaşandığı soru tipi açık uçlu sorulardır (3).

Ünite 6' da en çok hata “6. sınıfta” olup (15), en çok hatanın yaşandığı soru tipi çoktan seçmeli testler (11), **en az** hata “5. ve 7. sınıflarda” olup (6) en çok hatanın yaşandığı soru tipi “5. sınıfta” açık uçlu ve doğru-yanlış testler (2), “7. sınıfta” ise doğru-yanlış testlerdir (3).

Ünite 7' de en çok hata “5. sınıfta” olup (11), en çok hatanın yaşandığı soru tipi çoktan seçmeli testler (5), **en az** hata “7. sınıfta” olup (4) en çok hatanın yaşandığı soru tipi çoktan seçmeli testlerdir (2).

Ünite 8’ de “5. sınıfta” hata sayısı (9) olup en çok hatanın yaşandığı soru tipi çoktan seçmeli testler (5) olmakla birlikte “6. ve 7. sınıflarda” ünite 8 bulunmamaktadır.

Tablo 16: Özel Yayınevinde Hatalara İlişkin Bulgulara Ait Soru Sayıları

Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri	Ünite 1			Ünite 2			Ünite 3			Ünite 4			Ünite 5			Ünite 6			Ünite 7			Ünite 8
	5	6	7	5	6	7	5	6	7	5	6	7	5	6	7	5	6	7	5	6	7	5
Yazılı Yoklama (Açık Uçlu Sorular)	-	1	-	-	2	-	-	-	-	1	1	-	-	4	1	-	-	-	3	5	2	-
Kısa Cevaplı Testler	-	1	2	1	2	-	1	6	4	2	1	-	-	2	-	3	3	-	4	3	-	-
Çoktan Seçmeli Testler	5	-	1	5	2	1	4	3	1	5	2	4	3	5	-	-	4	2	3	1	-	2
Doğru-Yanlış Testler	6	6	4	3	-	4	3	2	-	5	2	3	3	5	5	3	2	4	2	2	2	3
Eşleştirmeli Sorular	1	-	1	3	1	1	2	-	-	3	1	-	1	-	-	1	-	-	2	1	1	1
Kavram Bulmacası	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	2	1	-	-	1	-	-	-
Kavram Haritası	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	2	2	-	-	2	-	1
Kavram Ağı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anlam Çözümleme Tablosu (AÇT)	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Balık Kılıçığı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Toplam	14	8	8	12	7	7	12	11	5	18	7	7	7	16	8	10	11	6	15	14	5	8
Genel Toplam	30			26			28			32			31			27			34			8

Tablo 16 incelendiğinde, Özel yayınevinde hatalara ilişkin bulgulara ait soru sayılarına yer verilmiştir. Tablo 16 incelendiğinde;

Özel yayınevinde ünitelere göre; ünite 1’ de en çok hata “5. sınıfta” olup (14), en çok hatanın yaşandığı soru tipi doğru-yanlış testler (6), **en az** hata “6. ve 7. sınıflarda” olup (8) en çok hatanın yaşandığı soru tipi “6. sınıfta” doğru-yanlış testler (6), “7. sınıfta” da doğru-yanlış testlerdir (4).

Ünite 2' de en çok hata “5. sınıfta” olup (12), en çok hatanın yaşandığı soru tipi çoktan seçmeli testler (5), **en az** hata “6. ve 7. sınıflarda” olup (7) en çok hatanın yaşandığı soru tipi “6. sınıfta” açık uçlu (2), kısa cevaplı testler (2) ve çoktan seçmeli testler (2), “7. sınıfta” ise doğru-yanlış testlerdir (4).

Ünite 3' de en çok hata “5. sınıfta” olup (12), en çok hatanın yaşandığı soru tipi çoktan seçmeli testler (4), **en az** hata “7. sınıfta” olup (5) en çok hatanın yaşandığı soru tipi kısa cevaplı testlerdir (4).

Ünite 4' de en çok hata “5. sınıfta” olup (18), en çok hatanın yaşandığı soru tipi çoktan seçmeli testler (5) ve doğru-yanlış testler (5), **en az** hata “6. ve 7. sınıflarda” olup (7) en çok hatanın yaşandığı soru tipi “6. sınıfta” çoktan seçmeli testler (2) ve doğru-yanlış testler (2), “7. sınıfta” ise doğru-yanlış testlerdir (3).

Ünite 5' de en çok hata “6. sınıfta” olup (16), en çok hatanın yaşandığı soru tipi çoktan seçmeli testler (5) ve doğru-yanlış testler (5), **en az** hata “5. sınıfta” olup (7) en çok hatanın yaşandığı soru tipi çoktan seçmeli testler (3) ve doğru-yanlış testlerdir (3).

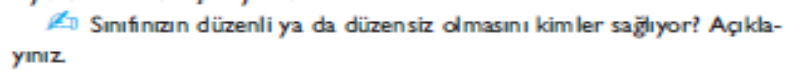
Ünite 6' da en çok hata “6. sınıfta” olup (11), en çok hatanın yaşandığı soru tipi çoktan seçmeli testler (4), **en az** hata “7. sınıfta” olup (6) en çok hatanın yaşandığı soru tipi doğru-yanlış testlerdir (4).

Ünite 7' de en çok hata “5. sınıfta” olup (15), en çok hatanın yaşandığı soru tipi kısa cevaplı testler (4), **en az** hata “7. sınıfta” olup (5) en çok hatanın yaşandığı soru tipi açık uçlu (2) ve doğru-yanlış testlerdir (2). **Ünite 8' de** ise “5. sınıfta” hata sayısı (8) olup en çok hatanın yaşandığı soru tipi doğru-yanlış testler (3) olmakla birlikte “6. ve 7. sınıflarda” ünite 8 bulunmamaktadır.

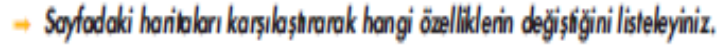
4.2. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YÖNTEMLERİNDE TESPİT EDİLEN HATALARA İLİŞKİN BULGULAR

Yazılı Yoklama Sorularında Hatalara İlişkin Bulgular

Soru 1 (Ersöz, 2012: 220)

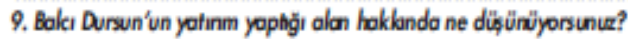

Soru 2 (Kaya, 2013: 71)

Yukarıda verilen yazılı yoklama sorularında “kimler, listeleyiniz” ifadelerinin kullanılmaması gerekirdi. Tan (2009: 249) yazılı yoklama sorularında kullanımı önerilmeyen ifadelerin söz konusu olduğunu ifade etmektedir. Mesela; “ne”, “kim”, “ne zaman” ve “listeleyiniz” gibi ifadeler çok alt düzeyde zihinsel etkinliklerin ölçülmesine yöneliktir. Bu soru “Sınıfınızın düzenli olmasını kimler nasıl sağlıyor?” şeklinde sorulabilirdi.

Soru 3 (Kaya, 2013: 153)

Yukarıda verilen yazılı yoklama sorusunda “ne düşünüyorsunuz” ifadesinin kullanılmaması gerekirdi. Tan (2009: 250) sadece öğrenci düşüncelerini değil, doğru düşüncelerin istendiğinin vurgulanmasını ifade etmektedir. Öğrencilerin akademik başarılarını ölçmede, “..... ne düşünüyorsunuz?”, “..... fikriniz ne” veya “..... tüm bildiğinizi yazınız” gibi soru cümlelerinde, öğretmenlerin gerçek anlamda öğrencilerin ne düşündükleriyle ilgilenmemeleri gerektiğini vurgulamaktadır. Bu

soru “Balcı Dursun’ un yatırım yaptığı alanın özellikleri nelerdir?” şeklinde sorulabilirdi.

Kısa Cevaplı Sorularda Hatalara İlişkin Bulgular

Soru 1 (Ersöz, 2012: 105)

Ç. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri verilen anahtar sözcüklerle tamamlayınız.

Türk kadınları cumhuriyetle birlikte ..... *seçme - seçilme* ..... hakkına sahip oldu.
..... *Türk Dil ve Türk Tarih kurumları* ..... milli kültürümüzün devamlılığını sağlamak için kuruldu.
..... *Atatürk ilkeleri* ..... halkın ihtiyaçları sonucu ortaya çıkmıştır.
Cumhuriyetçilik ilkesi doğrultusunda ..... *saltanat* ..... kaldırıldı.
Milletini sevmek, milletini yönetmek ve bu yolda çalışmak ..... *milliyetçilik* ..... ilkesinin amaçlarından biridir.
Hiçbir kişiye, zümreye ve aileye ayrıcalık tanınmaması ..... *halkçılık* ..... ilkesi ile ilgilidir.
..... *inkılapçılık* ..... ilkesi yeni Türk Devletini çağdaş medeniyetler seviyesine ulaştırmak için yapılan bütün inkılapları kapsar.

Soru 2 (Ersöz, 2012: 214)

B. Aşağıdaki cümleleri anahtar sözcüklerden uygun olanları ile eşleştiriniz.

Sanatçılar ..... *sosyal katılım* ..... inisiyatif göstererek okul yaptırdılar.
..... *Sivil toplum kuruluşu* ..... halk için çalışan, gönüllülükten oluşan bir örgütlenmedir.
..... *Milli Eğitim Bakanlığı* ..... eğitim ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik devlet tarafından yapılandırılmıştır.
..... *Türk Kalp Vakfı* ..... toplumun kalp sağlığı için çalışmalar yapan.
..... *Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu* ..... ülkemizde kadınlara yönelik faaliyet yapan dernekleri bir araya getiren bir yapılanmadır.
..... *SHÇEK* ..... kimsesiz çocukların, yardıma ihtiyacı olan yaşlı, engelli ve kadınların topluma kazandırılması, desteklenmesi için uğraşan bir devlet kurumudur.
..... *Umut Çocukları Vakfı* ..... sokak çocuklarının sorunlarını çözmek için kurulmuştur.

Soru 3 (Kaya, 2013: 236)

B. Aşağıdaki cümlelerde noktalı yerleri uygun kavramlarla doldurunuz.

Dil ve Tarih-Coğrafya, psikoloji, patent, organ nakli, kan bağıışı, dayanışma

1. İnsanların davranışlarını inceleyen, etkili iletişim kumanın yollarını öğreten bilim dalına **psikoloji** denir.
2. **Kan bağıışı**.....her altı ayda bir yapmamız tavsiye edilen bir bağııştır.
3. Bir doku ve organın bir hastaya verilmesine **organ nakli**..... denir.
4. Atatürk'ün bilime önem verdiğini gösteren bir örnek **Dil ve Tarih-Coğrafya**.....
..... Fakültesinin kurulmasıdır.
5. Buluş sahibinin ürününü belirli bir süre üretme, kullanma, satma veya ithal etme hakkına **patent**..... denir.

Hatalar

- ❖ Yukarıda verilen soruların içerisinde cevabını içerecek ifadelerin yani ipuçlarının olmaması gerekirdi. Örneğin, soru 2' de "Türk Kalp Vakfı" sorusunda kalp sağlığı ifadesinin geçmemesi,
Soru 3' de "Dil ve Tarih-Coğrafya" sorusunda fakültesinin geçmemesi gerekirdi. Aktın ve Çeken (2014: 93) soru maddesinde cevaba ipucu olacak ifadelerin kullanılmaması gerektiğini vurgulamaktadır.
- ❖ Sorular homojen olması gerekirken heterojen yapıdadır. Bu durum öğrencinin şans başarısını artırmaktadır. Örneğin, soru 1' de bütün cevaplar Atatürk'ün ilkelerini kapsayacak şekilde,
Soru 2' de ise bütün cevaplar vakıf ya da sivil toplum kuruluşlarını kapsayacak şekilde,
Soru 3' de aynı şekilde bütün cevaplar akılcılık ve bilim ya da duyu ve organ naklini kapsayacak şekilde sorulabilirdi.

Soru 4 (Kaya, 2013: 138)

3. Ortun Kitabeleri, ...**Köktürkler**.....'e aittir.

Boşluğun sonundaki dir, nın, -e, -a gibi ipucu veren ekler yazılmamalıdır. Örneğin, soru 4’ de ‘e ekinin kullanılması gibi. Bu soru “Orhun Kitabeleri ..... devletine aittir.” şeklinde düzeltilebilirdi.

Soru 5 (Komisyon, 2013b: 200)

5. Öyle bir .....seç ki, seni zirveye taşısin.

Cevap: Meslek

Yukarıda verilen sorunun açık, net ve kesin bir şekilde sorulması gerekirdi. Tan (2009: 266) öğrenciler tarafından, maddede ne sorulduğu tartışma götürmeyecek şekilde, çok açık ve net olarak anlaşılmasını başka bir ifadeyle sorunun sadece tek bir doğru cevabının olması gerektiğini vurgulamaktadır.

Çoktan Seçmeli Testlerde Hatalara İlişkin Bulgular

Soru 1 (Ersöz, 2012: 168)

1. Ayçiçeği ülkemizin her bölgesinde yetiştirilen bir bitki türüdür. Ülkemizin en çok ayçiçeği üretimi yapılan ve ayçiçeği yağına dayalı sanayisi gelişmiş olan bölgesi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Karadeniz Bölgesi	B) Akdeniz Bölgesi
☒ C) Marmara Bölgesi	D) Ege Bölgesi

2. Aşağıdakilerden hangisi sanayi kuruluşlarının en fazla olduğu bölgemizdir?

A) Doğu Anadolu Bölgesi	B) Karadeniz Bölgesi
☒ C) Marmara Bölgesi	D) İç Anadolu Bölgesi

Yukarıda verilen 1. ve 2. soruda madde köklerindeki en çok ve en fazla ifadelerinin altlarının çizili ya da koyu bir şekilde belirtilmiş olması gerekirdi. Çakan (2008: 104) öğrencinin okumasını ve algılamasını kolaylaştırmak için soru kökündeki “değildir, olamaz vb.” olumsuz sözcüklerin veya “en uygundur, en önemlidir vb.” gibi vurgu sözcüklerinin altının çizilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Sorunun Düzeltilmiş Hali:

1. Ayçiçeği ülkemizin her bölgesinde yetiştirilen bir bitki türüdür. Ülkemizin en çok ayçiçeği üretimi yapılan ayçiçeği yağına dayalı sanayisi gelişmiş olan bölgesi aşağıdakilerden hangisidir?
A) Akdeniz Bölgesi
B) Ege Bölgesi
C) Karadeniz Bölgesi
D) Marmara Bölgesi
2. Aşağıdakilerden hangisi sanayi kuruluşlarının en fazla olduğu bölgemizdir?
A) Doğu Anadolu Bölgesi
B) İç Anadolu Bölgesi
C) Karadeniz Bölgesi
D) Marmara Bölgesi

Soru 2 (Ersöz, 2012: 168)

4. Aşağıdakilerden hangisi ekonomik faaliyetin tanımıdır?
- A) Bir ürünün üretiminden tüketiciye ulaşmasına kadar oluşan süreç
  - B) Bir ürünün tüketiciye ulaştırılması
  - C) Bir ürünün başka bir ülkeye satılması
  - D) Bir ürünün başka bir ülkeden alınması

Yukarıda verilen seçeneklerde tekrar eden kelime grubunun madde köküne alınması gerekirdi. Baştürk (2014: 129) seçeneklerin tümünde tekrar eden kelime ya da kelime grubu varsa, bunların madde köküne alınması; seçeneklerin mümkün olduğunca kısa olması gerektiğini vurgulamaktadır.

Sorunun Düzeltilmiş Hali:

4. Aşağıdakilerden hangisi bir ürününki ekonomik faaliyetin tanımıdır?
A) Başka bir ülkeden alınması
B) Başka bir ülkeye satılması
C) Tüketiciye ulaştırılması
D) Üretiminden tüketiciye ulaşmasına kadar oluşan süreç

Soru 3 (Ersöz, 2012: 169)

6. Bazı tarım ürünleri belirli iklim koşullarında yetişir. Aşağıdaki şehirlerden hangisi çay yetiştirmek için gerekli olan iklim koşullarına sahiptir?
- A) Mersin   B) Diyarbakır   C) Ankara   **D) Rize**

Yukarıda verilen soruda madde kökündeki gereksiz açıklamalardan ve ifadelerden kaçınılmalıdır. Açıklayıcı olma düşüncesiyle gereksiz açıklamalara yer verilmemelidir. Tan (2009: 290) madde kökünde sorunun çözümü için gereğinden fazla bilgi verilmesinin testin okuma yükünü artırmasının yanı sıra öğrencilerin kafasını karıştıracaklarını ifade etmektedir.

Sorunun Düzeltilmiş Hali:

1. Aşağıdaki şehirlerden hangisi çay yetiştirmek için gerekli olan iklim koşullarına sahiptir?

- A) Ankara   B) Diyarbakır   C) Mersin   D) Rize

Soru 4 (Ersöz, 2012: 192)

4. Dünya'nın kendi eksenini etrafında döndüğünü ispatlayan ancak kilisenin baskısı nedeniyle bu görüşünü söylemekten vazgeçen bilim insanı aşağıdakilerden hangisidir?
- A) Pavlov   B) Newton   C) Galileo   **D) Kopernik**

Soru (Başol vd., 2013: 186)

Atatürk, bilim ve teknolojinin gelişmesi ve hayatımızın bir parçası haline gelmesi için çalışmıştır. Aşağıdakilerden hangisi onun bu çalışmalarına örnek olarak gösterilemez?

- A) Yurt dışına öğrenci gönderilmesi
B) Türk tarihi ile ilgili araştırma yapılması
C) Türk Dil Kurultayının toplanması
D) Resim ve Heykel Müzesinin açılması

Yukarıda verilen seçeneklerdeki isimlerin alfabetik sıraya göre dizilmesi gerekirdi. Çakan (2008: 102) seçenekler isimlerden oluşuyor ise, örneğin yazar isimleri gibi, alfabetik sıraya göre dizilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Sorunun Düzeltilmiş Hali:

4. Dünya'nın kendi eksenini etrafında döndüğünü ispatlayan ancak kilisenin baskısı nedeniyle bu görüşünü söylemekten vazgeçen bilim insanı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Galileo   B) Kopernik   C) Newton   D) Pavlov

Sorunun Düzeltilmiş Hali:

Atatürk bilim ve teknolojinin gelişmesi ve hayatımızın bir parçası haline gelmesi için çalışmıştır. Aşağıdakilerden hangisi onun bu çalışmalarına örnek olarak **gösterilemez**?

- A) Resim ve Heykel Müzesinin açılması
B) Türk Dil Kurultayının toplanması
C) Türk tarihi ile ilgili araştırma yapılması
D) Yurt dışına öğrenci gönderilmesi

Soru 5 (Ersöz, 2012: 240)

3. Kaymakam, kim tarafından atanır?

- A) Başbakan   B) Vali   C) Cumhurbaşkanı   D) İçişleri Bakanı

6. Aşağıdakilerden hangisi, seçim yolu ile iş başına gelmez?

- A) Milletvekili   B) Muhtar   C) Belediye başkanı   D) Kaymakam

Yukarıdaki 6. soruya dikkat edildiğinde, öğrenciden seçim yolu ile iş başına gelenin kim olduğunu bilmesi ve buna göre soruyu cevaplama istenmektedir. Ancak bunu bilmeyen öğrenci aynı testin 3. sorusunda 6. sorunun cevabını öğrenerek soruyu cevaplayabilir ya da yanlış yapmışsa düzeltebilir. Baştürk (2014: 129) seçenekler birbirinden bağımsız olmasını, birinin diğerini içermemesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Soru 6 (Ersöz, 2012: 260)

6. Aşağıdaki cümlelerden hangisi olgudur?
- A) TÜİK verilerine göre bor ihracatında dünyada birinci sıradayız.
B) Halay en hareketli folklor oyunudur.
C) Çocuklar en çok yüzmeyi sever.
D) Türkiye, dünyanın en güzel ülkesidir.

Yukarıda verilen soruda seçeneklerin uzunluklarının birbirine yakın olması gerekirdi. Çakan (2008: 103-104) seçenek uzunluklarının birbirine mümkün olduğunca yakın olmasını, öğretmenlerin doğru seçeneği daha ayrıntılı, eksiksiz yazma eğiliminde oldukları için farkında olmadan doğru seçenekleri diğerlerinden daha uzun yazıp doğru cevabı bilmeyen öğrencilerin bu durumu fark ettiğinde onlar için ipucu teşkil edip ve diğer sorularda bilmeseler de uzunluğuna göre tahminde bulunma yoluna gideceklerini ifade etmektedir.

Sorunun Düzeltilmiş Hali:

6. Aşağıdaki cümlelerden hangisi olgudur?

- A) Bor ihracatında dünyada birinci sıradayız.
B) Çocuklar en çok yüzmeyi sever.
C) Halay en hareketli folklor oyunudur.
D) Türkiye, dünyanın en güzel ülkesidir.

Soru 7 (Başol vd, 2013: 119)

4. Yanda fotoğrafı verilen el sanatımıza bakarak hangi konuda bilgi edinemeyiz?
- A) Yapıldığı malzeme
B) Kimler tarafından kullanıldığı
C) Süslemelerin nasıl olduğu
D) Ne amaçla kullanıldığı

Yukarıda verilen 4.sorunun madde kökündeki “edinemeyiz?” olumsuz ifadesinin ya altının çizilmesi ya da koyu renkle yazılması gerekirdi. Tan’ a (2009: 288) göre çoktan seçmeli testlerde zamanı etkili kullanmak ve dikkat toplamak önemli

olduğundan, bazı öğrenciler olumsuz ifadeyi olumlu algılayabilirler. Bu sorunu gidermek için olumsuz ifadenin altı çizilmeli veya koyu yazılmalıdır.

Sorunun Düzeltilmiş Hali:

E

4. Yanda fotoğrafı verilen el sanatımıza bakarak hangi konuda bilgi **edinemeyiz**?

- A) Kimler tarafından kullanıldığı
- B) Ne amaçla kullanıldığı
- C) Süslemelerin nasıl olduğu
- D) Yapıldığı malzeme

Soru 8 (Başol vd., 2013: 167)

4. Türkiyede ekonomik faaliyetlerin en çok geliştiği bölgenin Marmara olmasında aşağıdaki faktörlerden hangisi daha fazla etkilidir?

- I- Ova ve platoların geniş yer kaplaması
- II- Yükseltinin fazla ve arazinin engebeli olması
- III- İklim çeşitliliğinin olması
- IV- İstanbul ve Çanakkale boğazlarının olması

A) I-II-III

B) I-III-IV

C) I-II-IV

D) II-III-IV

Yukarıda verilen sorunun madde kökündeki “daha fazla” ifadesinin altının çizilmesi veya koyu renkle belirtilmiş olması gerekirdi. Sorunun madde kökündeki yapılan bir diğer hata da “Türkiyede” ifadesinde “-de” ekinin kesme işaretiyle ayrılması gerekirdi. Baştürk (2014: 130) maddelerin yazımında noktalama ve imla kurallarına dikkat edilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Sorunun Düzeltilmiş Hali:

4. Türkiye’de ekonomik faaliyetlerin en çok geliştiği bölgenin Marmara olmasında aşağıdaki faktörlerden hangisi **daha fazla** etkilidir?

- I- İklim çeşitliliğinin olması
- II- İstanbul ve Çanakkale boğazlarının olması
- III- Ova ve platoların geniş yer kaplaması
- IV- Yükseltinin fazla ve arazinin engebeli olması

A) I-II-III

B) I-III-IV

C) I-II-IV

D) II-III-IV

Soru 9 (Kaya, 2013: 95)

1. Yaşadığınız yeri daha ayrıntılı görebilmeniz için aşağıdaki ölçeklerden hangisi ile çizilen haritayı kullanmamız gerekir?

A. 1/50.000 B. 1/500.000 C. 1/100.000 D. 1/1.000.000

Yukarıda verilen sorunun seçeneklerinde rakamların büyükten küçüğe ya da küçükten büyüğe doğru sıralanması gerekirdi. Çakan (2009: 102) seçenekler rakamlardan oluşuyor ise okumayı kolaylaştırmak amacıyla küçükten büyüğe ya da büyükten küçüğe doğru sıralanması gerektiğini ifade etmektedir.

Sorunun Düzeltilmiş Hali:

1. Yaşadığınız yeri daha ayrıntılı görebilmeniz için aşağıdaki ölçeklerden hangisi ile çizilen haritayı kullanmamız gerekir?
A. 1/ 50.000 B. 1/ 100.000 C. 1/ 500.000 D. 1/1.000.000

Doğru-Yanlış Testlerde Hatalara İlişkin Bulgular

Soru 1 (Ersöz, 2012: 72)

B. Aşağıdaki cümlelerden doğru olanların başına "D", yanlış olanların başına "Y" yazınız.

1. (D) Kurumlar, varlıklarını uzun süre devam ettiren gruplardır.
2. (Y) Kamelerimiz, faydalandığımız bütün kurumların ispatı olan kanıtlardır.
3. (Y) Toplumun en küçük grubu bireydir.

Yukarıda verilen sorularda düzeltme gerektiren doğru-yanlış soru tipi kullanılması gerekirdi. Yani düzeltme gerektirmeyen doğru-yanlış soru tipi kullanıldığından öğrencinin verilen bir maddeyi bilmeden şansla cevaplama olasılığı % 50' dir. Bu da çok yüksek bir orandır. Yukarıdaki soruları bu şans başarısından arındırmak için farklı yaklaşımlar kullanılabilir:

Bunlardan aşağıda belirtilen düzeltme gerektiren D/Y soru tiplerinden biri kullanılabilir:

“**Yönerge:** Aşağıdaki ifadeleri doğru ise (D) yanlış ise (Y) olarak cevaplayınız. Eğer altı çizili ifade yanlış ise doğrusunu cümledeki paranteze yazınız.”

ya da

Soruların Düzeltilmiş Hali:

Aşağıdaki ifadeleri doğru ise (D) yanlış ise (Y) olarak cevaplayınız. Eğer altı çizili ifade yanlış ise doğrusunu cümledeki paranteze yazınız.

Soru: (...) Kurumlar, varlıklarını uzun süre devam ettiren unsurlardır. (.....)

Cevap: (D) Kurumlar, varlıklarını uzun süre devam ettiren unsurlardır. (.....)

Soru: (...) Karnelerimiz, bütün kurumlardan faydalanma imkanı sağlayan belgelerdir. (.....)

Cevap: (Y) Karnelerimiz, bütün kurumlardan faydalanma imkanı sağlayan belgelerdir. (Nüfus Cüzdanı)

Soru: (...) Birey toplumun en küçük grubudur. (.....)

Cevap: (Y) Birey toplumun en küçük grubudur. (Aile)

“**Yönerge:** Aşağıdaki ifadeleri doğru ise (D) yanlış ise (Y) olarak cevaplayınız. Eğer cümle yanlış ise doğrusunu cümledeki altındaki paranteze yazınız.” şeklinde olması gerekirdi.

Soru 2 (Komisyon, 2013b: 109)

B. Aşağıda yer alan bilgilerin doğru ya da yanlış olduğunu cümledeki kutuya doğru (D), yanlış (Y) şeklinde işaretleyiniz. Yanlış olan cümlelerin doğrularını altlarında yer alan boşluklara yazınız.

1. ( ) Beyin göçü, alanında uzman olanların yurt dışına göçüdür.

2. ( ) Seyahat hüriyeti, suç işlenmesini önlemek için sınırlandırılabilir.

3. ( ) İsteyen herkes dilediği ülkeye giderek yerleşebilir.

4. ( ) Yönetim isterse hakların kullanımını kısıtlayabilir.

Soru 3 (Komisyon, 2013a: 132)

( ) 3. İlk Türk devletlerinde devlet işlerinin görüldüğü “kut” isimli bir meclis toplanırdı.
.....

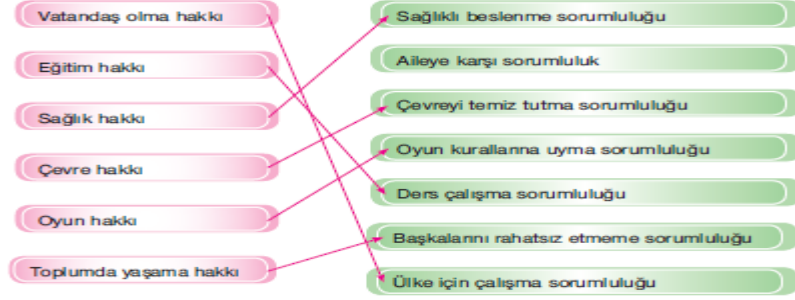
( ) 5. Töre, kağana devlet yönetme yetkisinin tanrı tarafından verilmesidir.
.....

Yukarıda verilen üçüncü soruda “kut” ifadesinin ne olduğu beşinci soruda açıklanmıştır. Bu durum bilmeyen öğrenciye ipucu niteliği oluşturmaktadır.

Eşleştirmeli Sorularda Hatalara İlişkin Bulgular

Soru 1 (Ersöz, 2012: 73)

C. Aşağıda sahip olduğumuz haklar ve sorumluluktan bazıları verilmiştir. Birbirleriyle ilgili hak ve sorumlulukları eşleştiriniz.

Yukarıda verilen soruda öncüller ve seçenekler arasındaki eşleştirmenin ok yardımıyla yapılmaması gerekirdi. Eşleştirmede numaralandırma veya harflendirme yapılması gerekirdi. Öncül ve seçeneklerin önüne rakam/harf konulmalı. Yavuz ve Kepceoğlu (2014: 115) puanlamadaki karışıklığı önlemek için eşleştirmenin ok yardımıyla yapılmasına izin verilmemesi gerektiğini ifade etmektedir. Ayrıca seçenekler öncüllerden daha kısa olmalı. Seçenek sayısı öncülden en az 2 fazla olmalı. Seçenek sayısının öncül sayısından en az iki madde fazla olması gerekirdi. Çalışkan ve Yiğittir (2011: 240) soru ifadelerinin sayısı ile muhtemel cevapların sayısının farklı olmasını, cevapların 2 veya 3 tane daha fazla olmasının şans faktörünü düşüreceğini ifade etmektedir.

Sorunun Düzeltilmiş Hali:

Aşağıda öncüllerde sahip olduğumuz sorumluluklar, seçeneklerde ise sahip olduğumuz haklar bazıları verilmiştir. Öncüllerin önündeki paranteze seçeneklerdeki rakamlardan uygun olanları yazınız?

( ) Sağlıklı beslenme sorumluluğu	1 Vatandaş olma hakkı
( ) Aileye karşı sorumluluk	2 Eğitim hakkı
( ) Çevreyi temiz tutma sorumluluğu	3 Sağlık hakkı
( ) Oyun kurallarına uyma sorumluluğu	4 Çevre hakkı
	5 Oyun hakkı
	6 Toplumda yaşama hakkı

Soru 2 (Başol vd., 2013: 166)

C. Aşağıda çeşitli meslekler ve ekonomik faaliyetler verilmiştir. Bu meslekleri ilgili oldukları ekonomik faaliyetle eşleştiriniz. Bazı meslekler birden fazla ekonomik faaliyetle ilgili olabilir.

Meslekler
İşçi
Çiftçi
Tüccar
Şoför
Lokantacı
Ziraat Mühendisi
Öğretmen
Doktor

Ekonomik Faaliyetler
Sanayi
Ticaret
Tarım
Hizmet
Ulaşım

102

Yukarıda verilen soruda öncüller ve seçenekler arasındaki eşleştirmede numaralandırma veya harflerle belirtilmesi gerekirdi. Öncüller ve seçeneklerdeki kavramların alfabetik sıraya göre sıralanması gerekirdi. Ayrıca öncüller ve seçeneklerin yer değiştirmesi gerekirdi.

- ❖ Cevap listesinde verilen öğelerin mantıklı bir sıra içerisinde verilmesine özen gösterilmelidir (Bahar vd., 2012: 48).

Sorunun Düzeltilmiş Hali:

Yönerge: Öncüllerde ekonomik faaliyetler seçeneklerde ise meslekler verilmiştir. Öncüllerin önündeki paranteze seçeneklerdeki harflerden uygun olanları yazınız?	
Öncüller	Seçenekler
( ) 1. Hizmet ( ) 2. Sanayi ( ) 3. Tarım ( ) 4. Ticaret ( ) 5. Ulaşım	A. Çiftçi B. Doktor C. İşçi D. Lokantacı E. Öğretmen F. Şoför G. Tüccar H. Ziraat Mühendisi

Soru 3 (Kaya, 2013: 92)

2.21. ETKİNLİK Mezopotamya Uygarlıkları

Aşağıda verilen bilgileri ait olduğu uygarlıkta eşleştiriniz.

Dünya'da ilk anayasayı onlar yaptı.	Babililer
Anadolu'ya ilk yazıyı onlar getirdi.	Sümerler
İlk kütüphaneyi onlar kurdu.	Asurlular
Dünya da ilk yazıyı onlar kullandı.	Urartular

Yukarıda verilen soruda öncül ve seçenek sayılarının eşit olmaması gerekirdi.

Seçenekler kısmında verilen kavramlarda alfabetik sıraya uyulması gerekirdi.

Öncüller ve seçenekler arasındaki eşleştirmede numaralandırma ve harflerle belirtilmesi gerekirdi.

Sorunun Düzeltilmiş Hali:

Yönerge: Öncüllerde uygarlıkların özellikleri seçeneklerde ise ait olduğu uygarlıklar verilmiştir. Öncüllerin önündeki paranteze seçeneklerdeki harflerden uygun olanları yazınız?	
Öncüller	Seçenekler
( ) 1. Anadolu'da ilk yazıyı onlar getirdi. ( ) 2. Dünya'da ilk anayasayı onlar yaptı. ( ) 3. Dünya'da ilk yazıyı onlar kullandı. ( ) 4. İlk kütüphaneyi onlar kurdu.	A. Asurlular B. Babililer C. Hititler D. Lidyalılar E. Sümerler F. Urartular

Soru 4 (Arslan, 2013: 221)

• Aşağıda uluslararası kuruluşlar ile bu kuruluşların adlarının kısaltmaları verilmiştir. Adlarla kısaltmaları eşleştiriniz. Kısaltma numaralarını adların önündeki boşluğa yazınız.

☐ Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu	1. AB
☐ Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü	2. BM
☐ Dünya Sağlık Örgütü	3. WHO
☐ Dünya Gıda ve Tarım Örgütü	4. FAO
☐ Kuzey Atlantik Asamblesi	5. UNESCO
☐ Avrupa Birliği	6. UNICEF
☐ Birleşmiş Milletler	7. NATO
	8. ESCAP
	9. WTO
	10. UNFPA

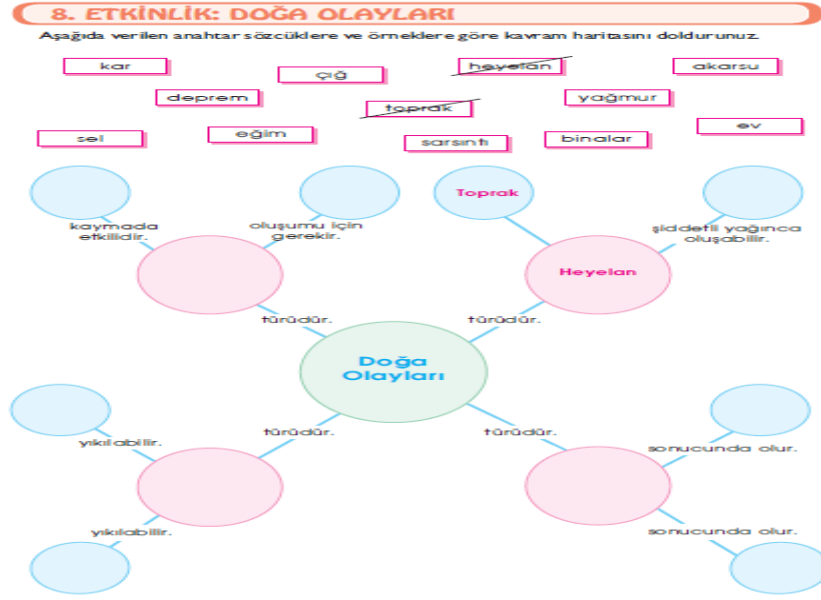
Yukarıda verilen sorudaki seçenekler kısmında bulunan kavramların alfabetik sıraya göre sıralanması gerekirdi.

Sorunun Düzeltilmiş Hali:

Yönerge: Öncüllerde uluslar arası kuruluşlar seçeneklerde ise bu kuruluşları adlarının kısaltmaları verilmiştir. Öncüllerin önündeki paranteze seçeneklerdeki harflerden uygun olanları yazınız?	
Öncüller	Seçenekler
☐ 1. Avrupa Birliği	A. AB
☐ 2. Birleşmiş Milletler	B. BM
☐ 3. Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu	C. ESCAP
☐ 4. Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü	D. FAO
☐ 5. Dünya Gıda ve Tarım Örgütü	E. NATO
☐ 6. Dünya Sağlık Örgütü	F. UNESCO
☐ 7. Kuzey Atlantik Asamblesi	G. UNICEF
	H. UNFPA
	I. WHO
	İ. WTO

Kavram Haritalarında Hatalara İlişkin Bulgular

Soru 1 (Ersöz, 2012: 130)

Yukarıdaki kavram haritasında verilen kavram sayısının boşluktan fazla olması gerekirdi. Burada eşit sayıda verilmiştir.

Soru 2 (Ersöz, 2012: 168)

Yukarıda verilen yönergede belirtilen “zihin haritası” kavramı hatalı olup, bunun yerine “kavram haritası” şeklinde belirtilmesi gerekirdi. Çünkü bu bir zihin haritası olmayıp kavram haritasıdır.

Kavram Bulmacalarında Hatalara İlişkin Bulgular

Soru 1 (Ersöz, 2012: 71) ve **Soru 2** (Ersöz, 2012: 215)

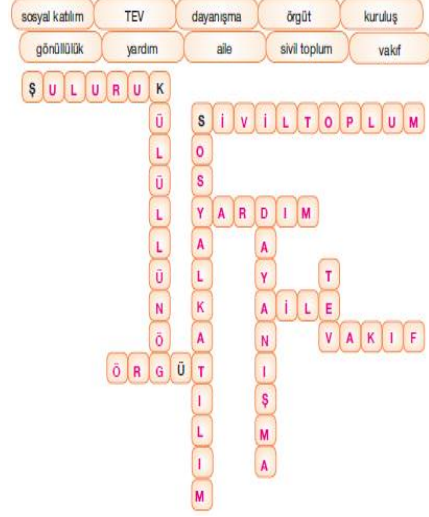
8. ETKİNLİK: ÜNİTE KAVRAMLARI

Aşağıda, ünitemiz süresince karşılaştığımız kavramlardan bazıları yer almaktadır. Bu kavramlar, bulmaca içinde sağdan sola, soldan sağa, yukarıdan aşağıya ve aşağıdan yukarıya yerleştirilmiştir. Sözcükleri bularak çizgiyle belirtiniz.

K	I	M	L	I	K	U	D	S	Ü	K	N	S
U	E	I	K	M	G	I	O	Ö	Ç	T	I	O
R	G	U	C	I	K	I	P	Z	I	B	T	R
U	R	A	K	R	A	B	A	L	I	K	K	U
M	I	U	F	O	G	D	E	N	A	M	M	
A	D	Ö	E	L	I	A	Z	Ş	H	A	F	L
J	L	Ç	A	L	D	C	P	M	I	G	U	U
Ö	I	U	I	K	B	I	R	E	Y	R	I	L
S	B	H	P	I	U	D	M	O	K	U	D	U
O	T	Ü	R	Ö	G	Ş	O	H	A	P	R	K

Ç. Aşağıdaki bulmacayı verilen anahtar sözcüklere göre aşağıdan yukarı, soldan sağa ve sağdan sola yazılacak şekilde doldurunuz.

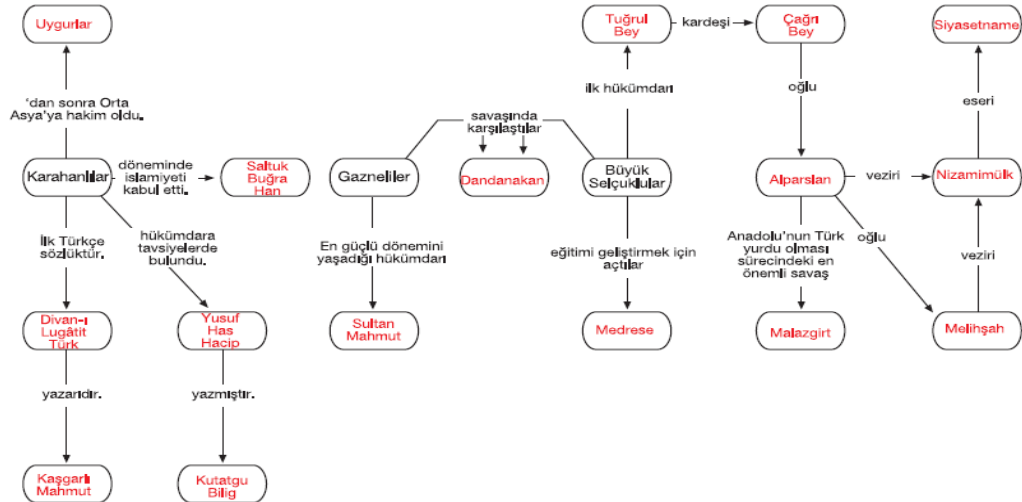

Yukarıda verilen kavram bulmacalarında kavramların verilmeyip kavramlarla ilgili tanımların verilmesi gerekirdi. Kavramların ne olduğunu cevaplayıcıların araştırıp bulması gerekirdi.

- ❖ Kavram bulmacalarında öğrenciler, bulmacadaki kavramları bulur, tanımlarını araştırır (Bahçeci vd., 2011: 59).

Kavram Ağında Hatalara İlişkin Bulgular

Soru 1 (Komisyon, 2013a: 125)

KAVRAM AĞINI TAMAMLAYALIM
Aşağıda yer alan kavram ağını tamamlayınız.

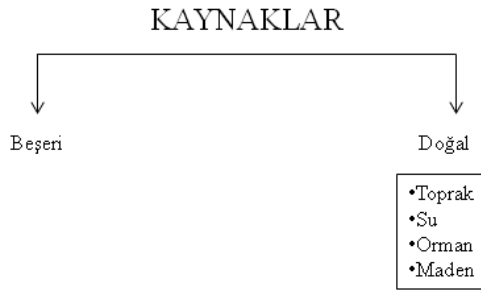
Yukarıda verilen soruda belirtilen kavram ağı değil, kavram haritasıdır.

Soru 2 (Komisyon, 2013a: 27)

Yukarıda verilen kavram ağı olarak belirtilen kaynakta hatalı olarak verilmiş olup kavram haritasıdır.

Sorunun Düzeltilmiş Hali:

Anlam Çözümleme Tablosunda Hatalara İlişkin Bulgular

Soru 1 (Ersöz, 2012: 259)

6. ETKİNLİK: ORTAK MİRAS

Aşağıdaki tabloda verilen ortak miras varlıklarının özellikleriyle ilgili örnekten yola çıkarak boş bırakılan yerleri tamamlayınız.

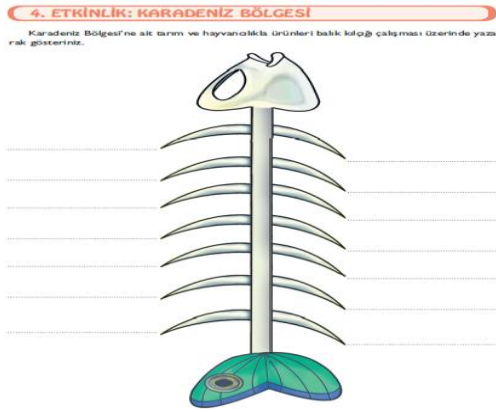
Ortak Miras Varlıkları	Doğal	Tarihi	Bulunduğu Ülke
Büyük Kanyon	X	—	ABD
Truva Abı			
Pamukkale			
Safranbolu Evleri			
Kapadokya			
Sümela Manastırı			
Efes Artemis Tapınağı			
Çın Seddi			

Yukarıda verilen anlam çözümleme tablosunda açıklamaya yer verilmesi ve özelliğe sahip olmayan kavrama eksi konulmaması gerekirdi.

- ❖ Kavramlar ve özelliklerin uyumlu olduğu satır ve sütun koordinatına 'X' işareti konur (Bahçeci vd., 2011: 94).

Balık Kılçığında Hatalara İlişkin Bulgular

Soru 1 (Ersöz, 2012: 152) ve **Soru 2** (Başol vd., 2013: 233)

Yukarıda verilen balık kılçığının neden-sonuç ilişkisi içerisinde verilmesi gerekirdi.

- ❖ Karmaşık bir olayın nedenlerini ve sonuçlarını ortaya koymak için kullanılır (Komisyon, 2013a: 39).

BÖLÜM V

5. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

5.1. SONUÇ VE TARTIŞMA

Turgut'un (2011) yapmış olduğu çalışmada Sosyal Bilgiler 6. ve 7. sınıf ders kitapları, içerdikleri sorular açısından incelenmiş olup ders kitaplarındaki soru sayılarına değinilmiş fakat 5. sınıf düzeyine, soru türlerine ve sorulardaki mevcut hatalara değinilmemiştir. Dolayısıyla yapılan bu çalışmada sadece soru sayısından ziyade soru türlerine, mevcut hatalar ve hataların tespitinin alana katkı sağlayacağı düşüncesinden yola çıkarak böyle bir çalışmaya ihtiyaç duyulmuştur.

MEB yayınevi tarafından hazırlanan 5., 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler programındaki ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin öğrenme alanlarında kullanılma sıklığına bakıldığında geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin ağırlıklı olarak kullanıldığı görülmektedir. Geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerinden de özellikle açık uçlu sorulara, kısa cevaplı testlere ve çoktan seçmeli testlere ağırlık verilmiştir. Doğru-yanlış testler ve eşleştirmeli sorular kullanılmakla birlikte diğer geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerine kıyasla daha az rastlandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine bakıldığında performansın (ev ödevleri) fazla olmamakla birlikte ağırlık kazandığı görülmektedir. Yapılandırılmış grid (YG), tanılayıcı dallanmış ağaç (TDA), kelime ilişkilendirme testi (KİT), portfolyoya hiç yer verilmemiş, kavram bulmacası, kavram haritası, kavram ağı, anlam çözümlene tablosu (AÇT), proje ve balık kılıcı sorularının da sayısı yetersiz kalmıştır. Oysaki öğretmen merkezli öğretim uygulamalarında sıklıkla tercih edilen

geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin, 2005 yılında yenilenen öğretim programı çerçevesinde, öğrenme ezbere bilgiyi alarak değil, öğrencilere kazandırılmaya çalışılan davranışları ölçmede, öğrenme süreci içerisinde öğrencinin değerlendirme sürecine aktif olarak katılımını sağlamada yetersiz kaldığı düşünülerek alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemleri geliştirilmiştir. Bu bağlamda program içerisinde geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerinden ziyade alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin önemi artmıştır. Ancak MEB ve Özel yayınevleri tarafından hazırlanan 5., 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler kitaplarındaki alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin yetersiz kaldığı gözlenmiştir.

Ölçme formlarına bakıldığında ise kontrol listesi, grup değerlendirme, akran değerlendirme, tutum ölçeği ve gözleme hiç yer verilmemesi dereceli puanlama anahtarı ve öz değerlendirmeye çok az yer verilmesi öğrenciyi değerlendirme sürecine katmada büyük öneme sahip bunun yanında öz eleştiri ve empati yeteneklerinin gelişmesine, öğrenci merkezli dolayısıyla etkinlik merkezli, öğrencileri düşünmeye ve soru sormaya yönlendiren, bireysel ve grupsal çalışmaya katkı sağlayan bu tekniklerin kullanılmaması kitapların büyük eksikliği olarak ortaya çıkmaktadır.

Özel yayınevi tarafından hazırlanan 5., 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler programındaki ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin öğrenme alanlarında kullanım sıklığına bakıldığında geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin ağırlıklı olarak kullanıldığı görülmektedir. Geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerinden de özellikle açık uçlu sorulara ve kısa cevaplı testlere ağırlık verilmiştir. Çoktan seçmeli testler, doğru-yanlış testler ve eşleştirmeli sorular kullanılmakla birlikte diğer

geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerine kıyasla daha az yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine bakıldığında performansın (ev ödevleri) ağırlık kazandığı görülmektedir. Yapılandırılmış grid (YG), tanılayıcı dallanmış ağaç (TDA) ve kelime ilişkilendirme testine (KİT) hiç yer verilmemiş, kavram bulmacası, kavram haritası, proje sorularına yer verilmekle birlikte kavram ağı, anlam çözümleme tablosu (AÇT), portfolyo ve balık kılıcı soru sayılarının artırılması sonucuna ulaşılmıştır. Portfolyonun öğrencilerin yıl boyu gelişimini izleme, öğrencilerin yeteneklerini ve ilgilerini sergilemelerine yardımcı olma işlevlerinin olduğu düşünülürse Özel yayınevinde portfolyo ile birlikte diğer alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine daha fazla yer verilmesi sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçme formlarına bakıldığında ise öz değerlendirmeye sıklıkla yer verilmiş olup dereceli puanlama anahtarı, grup değerlendirmeye ve tutum ölçeğine daha az yer verilmiştir. Kontrol listesi, akran değerlendirme ve gözleme hiç yer verilmemesi öğrencide istenen davranış değişikliğinin gerçekleşip gerçekleşmediğini, öğrencilerin birbirlerinin yaptığı çalışmalarını değerlendirmeleri, herhangi bir olaya karşı tutumlarının ve her türlü performansının ölçülememesi açısından bu durum kitapların büyük eksikliği olarak ortaya çıkmaktadır.

Birinci ünite her iki yayınevinin hazırladığı kitapların genel eksikliği olarak göze çarpan geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerine ağırlık verildiği gözlenmektedir. Özellikle 5., 6. ve 7. sınıfların her iki yayınevinde de açık uçlu, kısa cevaplı testler, çoktan seçmeli testler ve doğru-yanlış testlere ağırlık verilmişken alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine ya çok az yer verilmiş ya da hiç

değnilmemiştir. Ölçme formlarına bakıldığında ise MEB yayınevi 5., 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler kitaplarında öz değerlendirme ve grup değerlendirmeye hiç yer verilmezken Özel yayınevi 5., 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler kitaplarında öz değerlendirme ve grup değerlendirmeye yer verilmiştir. MEB yayınevinde dereceli puanlama anahtarına sadece 6. sınıfta yer verilirken dereceli puanlama anahtarına 5. ve 7. sınıfta yer verilmiştir.

İkinci ünite de geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerinden 5., 6. ve 7. sınıfların her iki yayınevinde de açık uçlu, kısa cevaplı testler ve çoktan seçmeli testlere ağırlık verilmiştir. Doğru-yanlış testler MEB ve Özel yayınevinde 6. sınıfta yer verilmezken, eşleştirmeli testlere ise MEB yayınevinde sadece 7. sınıfta yer verilmemiştir. Alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine ve ölçme formlarına bakıldığında ise her iki yayınevinde de çok fazla yer verilmediği gözlenmiş olup 5., 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler kitaplarının bu yöndeki büyük eksikliği göze çarpmaktadır.

Üçüncü ünite de MEB ve Özel yayınevi tarafından hazırlanan 5., 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler kitaplarındaki geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerinden açık uçlu sorular, kısa cevaplı testler ve çoktan seçmeli testlere yer verilmiştir. Doğru-yanlış testlere MEB yayınevinde 5. ve 7. sınıfta yer verilmemiş olup özel yayınevinde ise doğru-yanlış testlere 7. sınıfta yer verilmemiştir. Eşleştirmeli testlere ise MEB yayınevinde 6. sınıfta, Özel yayınevinde ise 6. ve 7. sınıflarda yer verilmemiştir. MEB yayınevinde alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerinden 5. sınıfta sadece performans (ev ödevleri) yer verilirken kavram bulmacası, kavram haritası ve anlam çözümleme tablosuna (AÇT) hiç yer verilmemiştir. 6. sınıfta tüm alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine yer verilirken 7. sınıfta kavram bulmacası ve

performansa yer verilmemiştir. Özel yayınevi alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine 5. sınıfta kavram ağı ve anlam çözümleme tablosuna (AÇT) yer verilmemiş olup 6. ve 7. sınıfta da kavram bulmacası, kavram haritası, kavram ağı ve anlam çözümleme tablosuna (AÇT) yer verilmemiştir. Ölçme formlarından dereceli puanlama anahtarına her iki yayınevinde de yer verilmemesi MEB ve Özel yayınevi tarafından hazırlanan kitapların bu konuda eksik kaldığı gözlenmektedir. Özel yayınevinin aksine MEB yayınevinde öz değerlendirmenin daha az kullanıldığı görülmektedir. Grup değerlendirmeye ise her iki yayınevinde de hiç yer verilmemiştir.

Dördüncü ünite MEB ve Özel yayınevi tarafından hazırlanan 5., 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler kitaplarındaki geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerinden açık uçlu sorular, kısa cevaplı testler ve çoktan seçmeli testlere yer verilmiştir. Doğru-yanlış testlere MEB yayınevinde yer verilmemiş olup Özel yayınevinde tüm sınıf düzeylerinde yer verilmiştir. Eşleştirmeli sorulara ise MEB yayınevinde sadece 6. sınıfta, Özel yayınevinde ise sadece 7. sınıfta yer verilmediği görülmektedir. MEB yayınevinde alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerinden kavram bulmacası, kavram ağı ve balık kılçığının tüm sınıf düzeylerinde gözlenmemesine rağmen Özel yayınevinde kavram bulmacası ve balık kılçığına yer verilmiştir. Ölçme formlarından dereceli puanlama anahtarının MEB yayınevinde sadece 6. sınıfta, Özel yayınevinde ise 5. sınıfta yer verildiği gözlenmektedir. Öz değerlendirme her iki yayınevinde de yer verilmesinin aksine grup değerlendirmeye hiç yer verilmemiştir.

Beşinci ünite MEB ve Özel yayınevi tarafından hazırlanan 5., 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler kitaplarındaki geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerinden açık uçlu sorular, kısa cevaplı testler ve çoktan seçmeli testlere yer verilmiştir. Doğru-yanlış

testlere Özel yayınevinde tüm sınıf düzeylerinde yer verilmesine rağmen MEB yayınevinde sadece 5. sınıfta yer verildiği gözlenmektedir ki bu durum MEB yayınevinin hazırladığı kitapların eksikliği olarak ortaya çıkmaktadır. Eşleştirmeli sorulara ise Özel yayınevinde sadece 5. sınıfta rastlanırken MEB yayınevinde hiç rastlanmaması bu yayının eksik yönü olarak ifade edebiliriz. MEB yayınevi alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerinden kavram bulmacası, kavram ağı ve projenin tüm sınıf düzeylerinde gözlenmemesine rağmen kavram bulmacası ve projeye Özel yayınevinde yer verilmiştir. Ölçme formlarından öz değerlendirmeye MEB yayınevinde yer verilmemesine rağmen Özel yayınevinde yer verildiği gözlenmektedir. Dereceli puanlama anahtarına sadece Özel yayınevinde yer verilmesi ve grup değerlendirmeye ise her iki yayınevinde de hiç yer verilmemesi bu yayınların eksik yönü olarak ifade edilebilir.

Altıncı ünite MEB ve Özel yayınevinde geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerinden açık uçlu sorularda tüm sınıf düzeylerinde bir yığılma olduğu görülmektedir. MEB yayınevi alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerinden kavram bulmacası, kavram ağı, proje ve portfolyonun tüm sınıf düzeylerinde gözlenmemesine rağmen Özel yayınevinde kavram bulmacası, proje ve portfolyoya yer verilmiştir. Ölçme formlarından dereceli puanlama anahtarı ve öz değerlendirmeye MEB yayınevinde yer verilmemesine rağmen Özel yayınevinde yer verildiği gözlenmektedir. Grup değerlendirmeye her iki yayınevinde de hiç yer verilmemesi bu yayınların eksik yönü olarak ifade edilebilir.

Yedinci ünite MEB ve Özel yayınevinde geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerinden tüm sınıf düzeylerinde açık uçlu sorulara yığılma olmuşken, genel itibariyle kısa cevaplı testler ve çoktan seçmeli testlerin sıklıkla kullanıldığı

görülmektedir. Doğru-yanlış testlere Özel yayınevinde tüm sınıf düzeylerinde yer verilmesine rağmen MEB yayınevinde sadece 6. ve 7. sınıflarda yer verilmiştir. MEB yayınevinde alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerinden kavram ağı ve proje tüm sınıf düzeylerinde gözlenmemesine rağmen Özel yayınevinde sadece projeye yer verilmiştir. Ölçme formlarından dereceli puanlama anahtarına sadece 7. sınıfta yer verilmişken grup değerlendirmeye her iki yayınevinde de hiç yer verilmemiştir.

Sadece 5. sınıfta bulunan sekizinci üniteye bakıldığında MEB yayınevinde geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerinden açık uçlu sorulara ağırlık verildiği gözlenmektedir. Doğru-yanlış ve eşleştirmeli testlerin Özel yayınevinde yer verilmesinin aksine MEB yayınevinde bu soru tiplerinin kullanılmaması bu yayınevinin hazırladığı kitabın eksik yanı olarak göze çarpmaktadır. MEB yayınevinde alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerinden kavram haritası, kavram ağı, anlam çözümleme tablosu (AÇT) ve performans (ev ödevleri) 5. sınıfta yer verilmemesine rağmen Özel yayınevinde yer verilmesi MEB yayınevi tarafından hazırlanan kitabın eksikliği olarak ortaya çıkmaktadır. Ölçme formlarından öz değerlendirme ve grup değerlendirmeye MEB yayınevinde hiç yer verilmemiş olmasına rağmen Özel yayınevinde dereceli puanlama anahtarı ve öz değerlendirme görülüp grup değerlendirmeye yer verilmemiştir.

Ortaokul sosyal bilgiler kitaplarındaki ölçme değerlendirme yöntemleriyle ilgili açıklamalara yer verilme durumuna bakıldığında MEB yayınevinde geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemleriyle ilgili açıklamalara 5. ve 7. sınıflarda yer verilirken 6. sınıfta bu yöntemlerle ilgili herhangi bir açıklamaya değinilmemesi bu yayınevi tarafından hazırlanan kitabın bir eksikliği olarak göze çarpmaktadır. Özel yayınevinde ise geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemleriyle ilgili açıklamalara

sadece 6. sınıfta yer verilmesi bu yayınevi tarafından hazırlanan kitabın bu konuda eksik olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerinden yapılandırılmış grid, tanılayıcı dallanmış ağaç ve kelime ilişkilendirme testi ile ilgili gerek MEB yayınevinde gerekse Özel yayınevinde herhangi bir açıklamaya yer verilmemiştir. Kavram bulmacasının ise her iki yayınevinde bu yöntemle ilgili soru bulunmasına rağmen kitapların başındaki açıklamalar kısmında herhangi bir bilgiye rastlanılmamıştır. MEB ve Özel yayınevinde kontrol listesiyle ilgili herhangi bir açıklama bulunmamakla birlikte grup değerlendirme, akran değerlendirme, tutum ölçeği ve gözlemle ilgili çok az da olsa açıklamalar bulunmasına rağmen bu yayınevleri tarafından hazırlanan kitaplarda bu formlarla ilgili herhangi bir etkinliğe yer verilmemiştir. Bu durum kitapların bu konudaki eksiklikleri olarak göze çarpmaktadır.

MEB yayınevinde hatalara bakıldığında genel itibariyle geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerinden çoktan seçmeli testlerde yer alan hatalı soru sayılarının çoğunlukta olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Özel yayınevinde ise geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerinden çoktan seçmeli testler ve doğru-yanlış testler de yer alan hatalı soru sayılarının çoğunlukta olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerinde ise her iki yayınevinde de hatalar olduğu gözlenmiştir.

5.2. ÖNERİLER

1. Kitaplarda yapılandırılmış grid, tanılayıcı dallanmış ağaç, kelime ilişkilendirme testi, kontrol listesi ve tutum ölçeği yöntemlerine hiç yer verilmemiştir. Bu tekniklerin gerekli bilgilendirme ile ders kitaplarında yer almaları sağlanmalıdır.

2. Alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerinden kavram bulmacası, proje ve portfolyonun yetersiz, kavram ağının ise yok denecek kadar az olduğu gözlenmiştir. Bu ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin sayısı artırılarak soru türleri çeşitlendirilmelidir.
3. Öğrencilerin değerlendirme sürecine katılmalarını sağlayan öz, grup ve akran değerlendirme formlarından öz değerlendirme ve grup değerlendirme yetersiz, akran değerlendirme formuna ise hiç rastlanmamaktadır. Bu ölçme formlarının sayısı artırılarak öğrenciler ölçme ve değerlendirme sürecine dahil edilmelidir.
4. Sosyal Bilgiler ders kitaplarında ölçme değerlendirmeye gereken önem verilerek soru kategorileri artırılmalıdır.
5. Ders kitaplarında yer alan soru adetleri çoğaltılmalıdır.
6. Ders kitaplarının hazırlanmasında, incelenmesinde mutlaka ölçme-değerlendirme uzmanlarından destek alınmalıdır.
7. Ölçme-değerlendirme uzmanları ışığında gerek geleneksel gerekse alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemleriyle ilgili sorularda var olan hatalar en aza indirgenmelidir.
8. Ders kitaplarında ünitelerin hacimlerine ve niteliklerine göre soru adetleri ve çeşitleri değiştirilmelidir.
9. Yapmış olduğumuz bu çalışma ışığında yeni hazırlanacak olan kitaplar içinde benzer çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

ACAR, Meltem (2008). **Sınıf Öğretmenlerinin Yeni Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerine İlişkin Yeterlikleri** (Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

ADANALI, Kamuran (2008). **Sosyal Bilgiler Eğitiminde Alternatif Değerlendirme: 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Eğitiminin Alternatif Değerlendirme Etkinlikleri Açısından Değerlendirilmesi** (Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

AKSU, Özlem (2013). **Biyoloji Öğretmenlerinin Uyguladıkları Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Tekniklerinin Değerlendirilmesi ve Öğretmen-Öğrenci Görüşleri** (Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

AKTIN, Kibar ve ÇEKEN, Ramazan (2014). **“Kısa Cevaplı Sorular” Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme** (Editör: Savaş Baştürk), Nobel Akademi Yayıncılık, Ankara, ss: 89-98.

AKTÜRK, Arzu (2012). **Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sürece Dayalı Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerini Kullanabilme Durumları** (Yüksek Lisans Tezi), Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.

ALGAN, Serkan (2008). **İlköğretim 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Ölçme ve Değerlendirme Ögesinin Öğretmen Görüşleri Açısından İncelenmesi** (Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

ALICI, Devrim (2008). “*Öğrenci Performansının Değerlendirilmesinde Kullanılan Diğer Ölçme Araç ve Yöntemleri*” **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**. (Editör: Satılmış TEKİNDAL). Ankara: Pegem Akademi. ss: 127-170.

ALKAN, Fatih (2012). **Okul Yöneticilerinin İlköğretim Okullarında Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımlarına İlişkin Görüşleri (Uşak İli Örneği)** (Yüksek Lisans Tezi), Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.

ANAGÜN, Şengül S. (2014). “Öğrenci Değerlendirmelerinin Ölçme Değerlendirme Sürecine Katılması”, **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme** (Editör: Savaş Baştürk), Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, ss.287-303.

ARDA, Damla (2009). **İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin 2005 Öğretim Programı Ekseninde Ölçme ve Değerlendirme Alanındaki Yeterlilik ve Görüşlerinin İncelenmesi** (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

ARIK, Recep Serkan (2013). **Öğretmenlerin Ölçme ve Değerlendirme Alanı Yeterliliklerinin Yargıcı Kararlarına Dayalı Ölçeklenmesi** (Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

ARIK, Recep Serkan (2006). **İlköğretim Öğretmenlerinin Ölçme ve Değerlendirme Alanındaki Kavram Yanılgılarının Belirlenmesi** (Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

ARSLAN, Mehmet Metin (2013). **İlköğretim Sosyal Bilgiler 7 Öğretmen Kılavuz Kitabı**, Anıttepe Yayıncılık, Ankara.

ARSLAN, Yunus (2011). **Ölçme ve Değerlendirme Gelişim Programının Beden Eğitimi Öğretmen Adayları ve Ders Verdikleri Öğrencilerinin Ölçme ve Değerlendirmeye İlişkin Algı Düzeylerine Etkisi** (Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

AŞIK, İbrahim (2009). **Matematik Öğretmenlerinin Ölçme Değerlendirme Araçlarını Kullanabilme Düzeyleri ve Yaklaşımları** (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

AŞKAR, Uğur (2009). **Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ölçme ve Değerlendirme Uygulamalarının Çeşitli Değişkenler Bakımından İncelenmesi** (Yüksek Lisans Tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

ATAMAN, Meltem (2007). **Benzeşen ve Ayrışan Yönleriyle 1998 ve 2004 İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında (4.-5. Sınıflar) Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Teknikleri ve Bunlara İlişkin Öğretmen Görüşleri** (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

ATILGAN, Hakan (2011). *“Değerlendirme ve Not Verme”*, **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**, (Editör: Hakan Atılgan), Anı Yayıncılık, Ankara, ss: 349-395.

ATILGAN, Hakan (2011). *“Doğru-Yanlış Testleri”*, **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**, (Editör: Hakan Atılgan), Anı Yayıncılık, Ankara, ss: 204-222.

AYDIN, Seda (2011). **İlköğretim 5. Sınıf Matematik Dersinde Dereceli Puanlama Anahtarı Kullanılarak Verilen Geribildirim Öğrenci Başarısına Etkisi** (Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

AYDIN, Fatih (2004). **Ölçme Değerlendirme Tekniği Olarak Yapılandırılmış İletişim Gridi ve Bilgisayar Ortamında Uygulanabilirliğine İlişkin Görüşler** (Yüksek Lisans Tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

AYDIN, Ali (2001). **Eğitim Fakültesi Mezunu Olan ve Olmayan Öğretmenlerin Ölçme ve Değerlendirme Yeterliliklerinin Karşılaştırılmasına Yönelik Bir Çalışma** (Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

AYDOĞMUŞ, Ayşe (2012). **Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Süreç Odaklı Ölçme ve Değerlendirme Araçlarını Kullanma Durumları: İstanbul İli Örneği** (Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

AYTAR, Aynur (2007). **Ortaöğretim Tarih Öğretmenlerinin Öğrenme-Öğretme Sürecinde Ölçme ve Değerlendirme Tekniklerine Ait Görüşleri** (Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

BAĞCI, Mutlu Sibel (2011). **İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Alternatif Ölçme Değerlendirme Tekniklerini Etkin Kullanabilme Yeterliliklerinin Araştırılması** (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

BAHAR, Mehmet, NARTGÜN, Zekeriya, DURMUŞ, Soner ve BIÇAK, Bayram (2012). **Geleneksel-Tamamlayıcı Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri Öğretmen El Kitabı**, 5. Baskı, Ankara: Pegem Akademi.

BAHÇECİ, Dilber, GÖDEK ALTUN, Yasemin ve KAYA, Volkan Hasan (2011). **Fen Bilimlerinde Kavramsal Algılamalar**, Kırşehir: Sohbet Kitabevi Yayınları.

BAL, Ayten Pınar (2009). **İlköğretim Beşinci Sınıf Matematik Öğretiminde Uygulanan Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımlarının Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi** (Doktora Tezi), Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çukurova.

BAŞKONUŞ, Turan (2011). **İlköğretim I.Kademe Sosyal Bilgiler Programında Yer Alan Ölçme ve Değerlendirme Araç ve Yöntemlerinin Kullanılma Düzeyleri** (Yüksek Lisans Tezi), Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.

BAŞOL, Gülşah (2013). **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**, 2. Baskı, Pegem Akademi, Ankara.

BAŞOL, Samettin, ÜNAL, Fatma, AZER, Hikmet, YILDIZ, Abdullah ve EVİRGEN, Ömer Faruk (2013). **İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 5. Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabı**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.

BAŞTÜRK, Savaş (2014). “Çoktan Seçmeli Testler”, **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme** (Editör: Savaş Baştürk), Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, ss: 121-153.

BAYINDIR, Pınar (2006). **İlköğretim Altıncı Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya Konularında Kavram Haritalarının Öğrenci Başarısına Etkisi**, (Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

BAYKUL, Yaşar, GELBAL, Selahattin ve KELECİOĞLU, Hülya (2011). **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**, 4. Baskı, MEB, Ankara.

BAYKUL, Yaşar (2000). **Eğitimde ve Psikolojide Ölçme: Klasik Test Teorisi ve Uygulaması**, ÖSYM Yayınları, Ankara.

BAYRAM, Hüseyin (2012). **Sosyal Bilgiler Dersinde Alternatif Ölçme Değerlendirme Yöntemi Olarak Portfolyo (Öğrenci Ürün) Dosyası, Performans ve Proje Görevi Uygulamasına İlişkin Öğretmen Görüşleri** (Yüksek Lisans Tezi), Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kilis.

BAYRAM, Emrah (2011). **Öğretmenlerin Ölçme ve Değerlendirme Yeterliklerinin İncelenmesi** (Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

BEYHAN, Serdar (2012). **Türkçe Öğretmenlerinin Ölçme ve Değerlendirme Uygulamalarına İlişkin Görüşleri (Düzce İli Örneği)** (Yüksek Lisans Tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.

BİRGİN, Osman (2010). **4 - 5. Sınıf Matematik Öğretim Programında Öngörülen Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımlarının Öğretmenler Tarafından Uygulanabilirliği** (Doktora Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

BULDUR, Serkan (2009). **Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımlarına Yönelik Okuryazarlık ve Öz Yeterlik Düzeylerinin Geliştirilmesi** (Yüksek Lisans Tezi), Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.

BÜLBÜL, Kemal (2010). **Zihin Engelliler Sınıf Öğretmenlerinin Ölçme ve Değerlendirme Yeterlikleri, Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri** (Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

CAN, Mehmet Fatih (2014). **Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Ölçme ve Değerlendirme Yeterliliklerine İlişkin Alguları (Muğla İli Örneği)** (Yüksek Lisans Tezi), Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Muğla.

CANDUR, Fatih (2007). **Öğretmenlerin Fen ve Teknoloji Öğretimi, Kullanılan Ölçme-Değerlendirme Yöntemleri ve Bu Yöntemlerin Öğretim Sürecindeki Önemi Hakkındaki Düşüncelerinin Belirlenmesi** (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

CANİBEY, Köksal (2013). **Yeni Matematik Öğretim Programında Benimsenen Ölçme ve Değerlendirme Anlayışının 9. Sınıf Matematik Ders Kitaplarına Yansımalarının İncelenmesi** (Yüksek Lisans Tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.

CANSIZ AKTAŞ, Meral (2008). **Öğretmenlerin Yeni Ortaöğretim Matematik Öğretim Programının Ölçme Değerlendirme Boyutuna Bakışlarının İncelenmesi** (Doktora Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

ÇAKAN, Mehtap (2008). *“Eğitim Sistemimizde Yaygın Olarak Kullanılan Test Türleri” Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme.* (Editör: Satılmış TEKİNDAL). Ankara: Pegem Akademi. ss: 92-125.

ÇAKMAK, Alaaddin (2011). **Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretiminde Ölçme ve Değerlendirme Teknikleri ve Öğretmenlerin Bunları Kullanma Düzeyleri** (Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

ÇAKMAK AKATA, Aylin (2009). **Türkçe Programıyla İlgili Ölçme ve Değerlendirme Sürecinin İşlevselliği Üzerine Bir Araştırma (Tekirdağ İli**

Örneği) (Yüksek Lisans Tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

ÇALIŞKAN, Hüseyin ve YİĞİTTİR, Süleyman (2011). “*Sosyal Bilgilerde Ölçme ve Değerlendirme*”, **Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi**, (Editör: Bayram Tay ve Adem Öcal), Pegem A Akademi, Ankara, ss: 224-288.

ÇALIŞKAN, İlke (2009). **Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının Tamamlayıcı Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımlarını Kullanma Becerileri İle Fen ve Teknoloji Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Bu Yaklaşımlarla İlgili Görüşleri Hakkında Durum Belirleme Çalışması** Ankara İli ve Hacettepe Üniversitesi Örneği (Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

ÇELİK, Zeynep (2006). **Web Tabanlı Otomasyon ve Ölçme Değerlendirme Yönetim Sistemi : KTU Fatih Eğitim Fakültesi Örneği** (Yüksek Lisans Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

ÇELİKKAYA, Tekin (2014). “*Tanılayıcı Dallanmış Ağaç*”, **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**, (Editör: Savaş Baştürk), 1. Basım, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, ss: 177-193.

ÇELİKKAYA, Tekin (2014). “*Yapılandırılmış Grid*”, **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**, (Editör: Savaş Baştürk), 1. Basım, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, ss: 197-214.

ÇERMİK, Fatih (2011). **Yeni İlköğretim Programlarının Öngördüğü Tamamlayıcı Ölçme ve Değerlendirme Teknikleri Hakkındaki Öğretmen**

Görüşlerinin Değerlendirilmesi (Yüksek Lisans Tezi), Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

ÇOBAN TORÇUK, Feyzan (2008). **2006–2007 Eğitim Öğretim Yılı İlköğretim 6. Sınıf Matematik Dersi Öğretim Programının “Ölçme ve Değerlendirme” Boyutunun Uygulanma Düzeyinin İncelenmesi (Muğla İli Örneği)** (Yüksek Lisans Tezi), Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.

DEMİRALP, Ozan (2009). **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**, Kırklareli, Güven Matbaa.

DEMİRBAŞ, Burcu (2012). **İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Yansıtıcı Düşünme Beceri Düzeyleri İle Öğretmenlerinin Alternatif Ölçme-Değerlendirme Tekniklerini Bilme ve Tercih Etme Sıklıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi** (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

DEMİREL, Özcan ve KIROĞLU, Kasım (2006). **Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi**, PegemA Yayıncılık, Ankara.

DEMİREZEN, Serpil (2005). **Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ölçme ve Değerlendirme Tekniklerine İlişkin Görüş ve Önerileri** (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

DEMİROĞLU, Derya (2013). **Matematik ve Fizik Alan ve Alan Eğitimi Lisans ve Lisansüstü Programlarında Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımları ve Ders İçi Uygulamalar** (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

DİKİCİ, Turgut (2008). **Çoklu Zekâ Kuramında Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerinin İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanımı** (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

DOĞAN, Nuri (2011). “*Çoktan Seçmeli Testler*”, **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**, (Editör: Hakan Atılgan), 5. Baskı, Anı yayıncılık, Ankara, ss: 224-268.

DOĞAN, Nuri (2011). “*Yazılı Yoklamalar*”, **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**, (Editör: Hakan Atılgan), 5. Baskı, Anı yayıncılık, Ankara, ss: 145-168.

DOĞAN, Nuri (2011). “*Kısa Yanıtlı Sorular*”, **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**, (Editör: Hakan Atılgan), 5. Baskı, Anı yayıncılık, Ankara, ss: 189-202.

DOĞAN, Ali Cihan (2009). **Öğretim Elemanlarının Ölçme ve Değerlendirme Araçlarına Yönelik Görüşleri** (Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

DOĞANAY, Ahmet (2002). “*Sosyal Bilgiler Öğretimi*”, **Yaşam Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi** (Editörler: Cemil Öztürk ve Dursun Dilek), Pegem Yayıncılık, Ankara.

DUMAN, Ruşen (2011). **Demokrat Parti Döneminde (1950–1960) Sosyal Bilgiler Eğitimi** (Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

DURAN, Adem (2013). **Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Kullandıkları Alternatif Ölçme Değerlendirme Tekniklerine İlişkin**

Görüşlerinin Değerlendirilmesi (Yüksek Lisans Tezi), Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Hatay.

EĞİTİM, Seda (2004). **Sosyal Bilgiler Öğretiminde Proje Tabanlı Öğretim Yaklaşımının Akademik Başarıya ve Tutuma Etkisi** (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

EĞRİ, Güllü (2006). **Coğrafya Öğretmenlerinin Ölçme Değerlendirme Yapabilme Yeterliliği** (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

EKMEKÇİOĞLU, Esin (2007). **Ortaöğretim Kimya Dersinde Asit Baz Konusunun Anlamlı Öğrenme Kuramı ve Kavram Haritası İle Öğretiminin Başarıya Etkisi** (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.

ERDAL, Hüsniye (2007). **2005 İlköğretim Matematik Programı Ölçme Değerlendirme Kısımının İncelenmesi (Afyonkarahisar İli Örneği)** (Yüksek Lisans Tezi), Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.

ERDEMİR, Zeynel Abidin (2007). **İlköğretim İkinci Kademe Öğretmenlerinin Ölçme Değerlendirme Tekniklerini Etkin Kullanabilme Yeterliklerinin Araştırılması (Kahramanmaraş Örneği)** (Yüksek Lisans Tezi), Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.

ERDİN, Yasemin (2010). **Tamamlayıcı Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımının Verimli Çalışma Alışkanlıkları ve Öğrenmenin Kalıcılığı Üzerine Etkisi** (Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

ERK, Serhat Onur (2009). **Etik Açından İlköğretim Sosyal Bilgiler Eğitimi Programının Eleştirel Olarak Değerlendirilmesi** (Yüksek Lisans Tezi), İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

EROĞLU, Melek Gülşah, KELECİOĞLU, Hülya (2011). **Kavram Haritası ve Yapılandırılmış Gridle Elde Edilen Puanların Geçerlik ve Güvenirliklerinin İncelenmesi**, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education), 40, ss.210-220.

ERSÖZ, Tahir (2012). **İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 5. Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabı**, Pasifik Yayınları, Ankara.

FİDAN, Betül (2010). **Fen ve Teknoloji Programındaki Ölçme ve Değerlendirme Anlayışının 4. ve 5. Sınıf Ders Kitaplarına Yansımaları** (Yüksek Lisans Tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

GENÇ, Neşe (2008). **Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Ölçme - Değerlendirme Uygulamaları ve Yeterlik Alguları** (Yüksek Lisans Tezi), Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Mersin.

GÖÇER, Ali (2005). **İlköğretim II. Kademe Türkçe Öğretiminde Ölçme ve Değerlendirme** (Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

GÖZDE, Müge (2013). **İlköğretim Fen ve Teknoloji Dersinde Alternatif Değerlendirme Yöntemlerinden Portfolyo (Ürün Seçki Dosyası) ve İçeriğine**

İlişkin Öğretmen Adayları Görüşlerinin İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

GÜL, Emrah (2011). **İlköğretim Öğretmen Adaylarının Ölçme-Değerlendirme Okuryazarlığı ve Ölçme-Değerlendirmeye İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi** (Yüksek Lisans Tezi), Fırat Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.

GÜLBETEKİN, Murat (2011). **Coğrafya Öğretmenlerinin Sürece Dayalı Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerine İlişkin Tutumları** (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

GÜLER, Neşe (2011). **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**, 1. Baskı, Pegem Akademi, Ankara.

GÜNEŞ, Ayten (2007). **Sınıf Öğretmenlerinin Kendi Algılarına Göre Ölçme ve Değerlendirme Yeterlikleri** (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

GÜNDÜZ SEFER, Derya (2006). **Matematik Dersinde Problem Çözme Becerilerinin Dereceli Puanlama Anahtarı Kullanılarak Değerlendirilmesi** (Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

GÜNGÖR, Ali (2001). **İlköğretim Okulları İkinci Kademe Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretmenlerinin Ölçme ve Değerlendirme Sorunları** (Yüksek Lisans Tezi), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

IRMAK, Altınay (2013). **Fen ve Teknoloji Öğretim Programındaki Ölçme ve Değerlendirme Anlayışının 6. 7. ve 8. Sınıf Ders Kitapları İle Öğrenci Çalışma**

Kitaplarına Yansımaları (Yüksek Lisans Tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.

KAN, Adnan (2011). “*Ölçmenin Temel Kavramları*”, **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme** (Editör: Hakan Atılgan), Anı Yayıncılık, Ankara, ss: 2-22.

KAN, Adnan (2011). “*Ödev ve Projeler*”, **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme** (Editör: Hakan Atılgan), Anı Yayıncılık, Ankara, ss: 269-292.

KANATLI, Fikriye (2008). **Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Teknikleri Konusunda Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin Değerlendirilmesi** (Yüksek Lisans Tezi), Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.

KAPTAN, Fitnat (1998). **Fen Öğretiminde Kavram Haritası Yönteminin Kullanılması**, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 14: 95-99.

KARAASLAN, Osman (2015). **Fen ve Teknoloji Öğretmenlerinin Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Tekniklerini Uygulamadaki Yeterlilikleri** (Yüksek Lisans Tezi), Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.

KARACA, Erol (2003). **Öğretmen Adaylarının Ölçme ve Değerlendirme Yeterliliklerine İlişkin Algıları** (Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

KARADAĞ, Nejdet (2014). **Açık ve Uzaktan Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme: Mega Üniversitelerdeki Uygulamalar** (Doktora Tezi), Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

KARAHAN, Uğur (2007). **Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Metodlarından Grid, Tanılayıcı Dallanmış Ağaç ve Kavram Haritaları'nın Biyoloji**

Öğretiminde Uygulanması (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

KARAMAN, Pınar (2014). **Öğretmen Adaylarının Ölçme-Değerlendirme Okuryazarlıklarının Belirlenmesi ve Mikro-Öğretim Yoluyla Geliştirilmesi** (Doktora Tezi), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.

KARAOĞLU, Abdullah (2014). **İlköğretim 4.ve 5. Sınıf Fen ve Teknoloji Derslerinde Kullanılan Tamamlayıcı Ölçme-Değerlendirme Yöntemlerinin Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi** (Yüksek Lisans Tezi), Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.

KART, Arife (2012). **Demografik ve Duyuşsal Değişkenlerin Ölçme ve Değerlendirme Dersi Başarısını ve Genel Akademik Başarıyı Yordama Gücü** (Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

KASAP, Yusuf (2008). **Dereceli Puanlama Anahtarı ve Puanlama Anahtarından Elde Edilen Puanların Karşılaştırılması** (Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

KAYA, Kezban (2013). **İlköğretim Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabı**, İmyay Ders Kitapları, Ankara.

KAYA Barış (2004). **İlköğretim İkinci Kademe Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin, Öğrencilerin Başarı Düzeylerini Belirlemede Kullandıkları Ölçme Araçları ve Bunları Seçmenlerinde Etkili Olan Faktörler** (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

KAYNAK, Selahattin (2000). **Ortaöğretimdeki Branş Öğretmenlerinin, Öğrenci Başarısını Ölçme ve Değerlendirme İle İlgili Görüşlerinin Değerlendirilmesi** (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.

KILIÇ, Remzi (2014). **İlköğretim I. Kademe Öğretmenlerinin Otantik Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri İle İlgili Bilgi, Tutum ve Görüşlerinin Değerlendirilmesi** (Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

KILIÇ, Abdurrahman ve SEVEN, Selda (2006). **Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi**, 6. Basım, PegemA Yayıncılık, Ankara.

KILINÇ, Ahmet (2007). **Bir Öğretim Stratejisi Olarak Kavram Haritalarının Kullanımı**, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt: IV, Sayı: II, ss: 21-48.

KIRMAN, Arzu (2008). **İlköğretim 6., 7. ve 8. Sınıf Fen Bilgisi Dersinde, Geleneksel ve Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Sistemlerinin, Başarı Testleri Yapılarak Karşılaştırılması** (Yüksek Lisans Tezi), Kafkas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kars.

KUTLU, M. Oğuz ve KORKMAZ, Şadiye (2014). “Sınıflama Gerektiren Testler”, **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**, (Editör: Savaş Baştürk), Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, ss: 101-108.

KUZUCU, Remzi (2005). **İlköğretim Matematik Öğretiminde Kullanılan Ölçme ve Değerlendirme Teknikleri Hakkında Öğretmen Görüşleri** (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

KÜÇÜKAHMET, Leyla (2006). **Öğretimde Planlama ve Değerlendirme**, 18. Basım, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

KOCA, M. Kürşat ve YAZICI, Hakkı (2011). “*Sosyal Bilgiler Öğretimi Programı*”, **Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi**, (Editör: Bayram Tay ve Adem Öcal), Pegem A Akademi, Ankara, ss:19-40.

KOCAARSLAN, Mustafa (2012). **Tanılayıcı Dallanmış Ağaç Tekniği ve İlköğretim 5. Sınıf Fen ve Teknoloji Dersi Maddenin Değişimi ve Tanınması Adlı Ünite Kullanımı**, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9 (18), ss.269-279.

KOÇ, Alpay (2008). **Bilişim Teknolojilerinin Temelleri Eğitiminin Ölçme Değerlendirme Sisteminin Geliştirilmesi** (Yüksek Lisans Tezi), Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

KOMİSYON (2013a). **İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6. Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabı**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.

KOMİSYON (2013b). **İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 7. Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabı**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.

KORKMAZ, Yıldız (2009). **Fen Öğretiminde Rubrik Kullanma Eğitiminin Öğretmenlerin Ölçme ve Değerlendirmeye İlişkin Görüş ve Uygulamalarına Etkisi** (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.

KÖKLÜKAYA, Ayşe Nesibe (2010). **Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Teknikleri İle İlgili Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Yeterliklerinin**

Belirlenmesi (Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

MEB (2005). **6–7 Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Programı, Milli Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları Yayınları**, Ankara.

MEB (2005). **İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 4-5. Sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu**, Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.

MENEVŞE, Esra Betül (2012). **Portfolyo Uygulamasının Öğretmen Adaylarının Akademik Başarılarına Etkisi** (Yüksek Lisans Tezi), Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

MÜJDECİ, Süleyman (2009). **Matematik Eğitiminde Alternatif Bir Ölçme Değerlendirme Aracı Olarak Kavram Haritalarının Kullanılması** (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

NALBANTOĞLU EYİTMİŞ, Ayfer (2007). **Ortaöğretim Öğretmenlerinin Ölçme Değerlendirme Tekniklerini Etkin Kullanabilme Yeterliliklerinin Araştırılması (Kahramanmaraş Örneği)** (Yüksek Lisans Tezi), Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.

OKUR, Melek (2008). **4. ve 5. Sınıf Öğretmenlerinin Fen ve Teknoloji Dersinde Kullanılan Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Tekniklerine İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi** (Yüksek Lisans Tezi), Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.

ORHAN, Aslıhan (2012). **Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Etkinliklerinin 6. Sınıf Fen ve Teknoloji Dersi Yaşamımızdaki Elektrik Ünitesindeki Öğrenci**

Başarısına Etkisi (Yüksek Lisans Tezi), Ahi Evran Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kırşehir.

ORHAN, Ahmet Turan (2007). **Fen Eğitiminde Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerinin İlköğretim Öğretmen Adayı, Öğretmen ve Öğrenci Boyutu Dikkate Alınarak İncelenmesi** (Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

ÖZEREN, Ender (2013). **Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Araçları Üzerine Bir Meta Analiz Çalışması** (Yüksek Lisans Tezi), Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.

ÖZÇELİK, Durmuş Ali (2013). **Okullarda Ölçme ve Değerlendirme Öğretmen El Kitabı**, 2. Baskı, Ankara: Pegem Akademi.

ÖZÇELİK, Ayhan (2011). **Fen ve Teknoloji Öğretmenlerinin Ölçme ve Değerlendirme Araçlarını Kullanma Sıklıkları ve Karşılaştıkları Sorunlar** (Yüksek Lisans Tezi), Dicle Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Diyarbakır.

ÖZENÇ, Mehmet (2013). **Sınıf Öğretmenlerinin Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yeterliklerinin İncelenmesi** (Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

ÖZGÜROL, Melike Burcu (2012). **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**, 1. Baskı, Kriter Yayınevi, İstanbul.

ÖZTÜRK, Cemil (2006). “Sosyal Bilgiler: Toplumsal Yaşama Disiplinlerarası Bir Bakış”, **Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Yapılandırmacı Bir Yaklaşım**, Editör: Cemil Öztürk, Ankara: Pegem Yayıncılık, ss. 21-50.

ÖZTÜRK, P. Tuğba (2011). İlköğretim 8. Sınıf “Canlılar ve Enerji İlişkileri” Ünitesinin Kavram Haritaları, Yapılandırılmış Grid ve Tanılayıcı Dallanmış Ağaç Teknikleri ile İşlenmesinin Öğrencilerin Fen ve Teknoloji Dersine Karşı Tutumları Üzerine Etkisi (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

ÖZTÜRK, Seçil (2003). Ortaöğretim Fizik Öğretiminde Ölçme ve Değerlendirme Hizmetlerinin Etkinliği ve Etkililiği (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

PARLAK, Burcu (2010). Öğrenci Performansının Belirlenmesinde Puanlama Anahtarı ve Dereceli Puanlama Anahtarının Karşılaştırılması (Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

PEKTAŞ, Sami (2010). Öğretmen Adaylarının Ölçme ve Değerlendirme Yeterlik Algılarının İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

PINARBAŞI, Dönem (2007). İlköğretim 4. ve 5. Sınıflarda Eski ve Yeni Öğretim Programına Göre Okutulan Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarındaki Coğrafya Ünitelerine İlişkin Ölçme ve Değerlendirme Çalışmalarının Öğretmen Görüşlerine Göre Analizi (Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

PİLTEN, Pusat (2001). Sınıf Öğretmenlerinin Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Alanındaki Anlayış ve Uygulamalarının Değerlendirilmesi (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

POLAT, Betül (2011). **Vee Diyagramı, Tanılayıcı Dallanmış Ağaç ve Kavram Haritalarının Matematik Dersine Yönelik Tutum İle Başarıya Etkileri ve Bu Araçlara Yönelik Öğretmen Görüşleri** (Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

POYRAZ, Serap (2005). **İlköğretim 7. Sınıf Fen Bilgisi Dersi Öğretiminde Kullanılan Aktif Öğretim Modellerine Uygun Ölçme-Değerlendirme Tekniklerinin Belirlenmesi** (Yüksek Lisans Tezi), Celal Bayar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Manisa.

RENÇBER, İbrahim Halil (2010). **Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretmenlerinin Ölçme ve Değerlendirme Algıları (Şanlıurfa İli Örneği)** (Yüksek Lisans Tezi), Harran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şanlıurfa.

SAĞLAM, Fatih Şakir (2013). **İlköğretim Matematik Öğretmenlerinin Alternatif Ölçme Değerlendirme Yöntem ve Araçlarını Kullanabilme Yeterlikleri, Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri** (Yüksek Lisans Tezi), Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.

SAĞLAM, Fatma (2011). **Türkçe Dersinde Kullanılan Ölçme-Değerlendirme Yöntem ve Tekniklerine Yönelik Öğretmen Görüşleri** (Yüksek Lisans), Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

SAFRAN, Mustafa (2011). *“Sosyal Bilgiler Öğretimine Bakış”*, **Sosyal Bilgiler Öğretimi**, (Editör: Bayram Tay ve Adem Öcal), Pegem Akademi, Ankara, ss: 2-17.

SEVER, Işın (2012). **Öğretim Elemanlarının Ölçme ve Değerlendirme Yeterlik Algılarının Belirlenmesi** (Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

ŞEKER, Fatih (2012). **İlköğretim Fen ve Teknoloji Dersinde Tamamlayıcı Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımlarının Tutum ve Başarıya Etkisi** (Yüksek Lisans), Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

ŞENEL, Tülay (2008). **Fen ve Teknoloji Öğretmenleri İçin Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Tekniklerine Yönelik Bir Hizmet İçi Eğitim Programının Etkililiğinin Araştırılması** (Yüksek Lisans Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

ŞENGÜL, Murat (2011). **İlköğretim II. Kademe Türkçe Öğretiminde Yazma Becerilerine Yönelik Öğretim ve Ölçme-Değerlendirme Yaklaşımlarının Uygulamadaki Etkililiğinin Değerlendirilmesi** (Doktora Tezi), Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.

TABAK, Reyhan (2007). **İlköğretim 5. Sınıf Fen ve Teknoloji Ders Programının Öğrenme-Öğretme ve Ölçme Değerlendirme Yaklaşımları Kapsamında İncelenmesi (Muğla İli Örneği)** (Yüksek Lisans Tezi), Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.

TAN, Şeref (2009). **Öğretimde Ölçme ve Değerlendirme KPSS El Kitabı**, 3. Baskı, Ankara: Pegem Akademi.

TAŞDEMİR, Ayşenur (2005). **Ortaöğretim Kurumlarında Görevli Coğrafya Öğretmenlerinin Ölçme ve Değerlendirme Tekniklerinin Kullanımına İlişkin Durumlarının Değerlendirilmesi** (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

TAŞDERE, Ahmet (2010). **6., 7. ve 8. Sınıf Fen ve Teknoloji Ders Kitaplarına Yansıyan Ölçme Değerlendirme Anlayışının Yeni Fen ve Teknoloji Öğretim**

Programı Işığında Değerlendirilmesi (Yüksek Lisans Tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

TAŞPINAR, Mürşide (2009). **Yeni İlköğretim 6. Sınıf Matematik Programının Ölçme Değerlendirme Kısımının Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri Doğrultusunda İncelenmesi** (Yüksek Lisans Tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.

TEKİN, Halil (1993). **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**, 7. Baskı, Ankara, Yargı yayınları.

TEKİNDAL, Satılmış (2004). “Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Derslerinde Ölçme ve Değerlendirme”, **Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi** (Editör: Cemil ÖZTÜRK ve Dursun DİLEK), 4. Baskı, Pegema Yayıncılık, Ankara, ss: 409-473.

TUNCEL, Tennur (2013). **İlköğretim Okullarında Uygulanan Ölçme ve Değerlendirme Çalışmaları Üzerine Bir Araştırma (İstanbul İli Küçükçekmece İlçesi Örneği)** (Yüksek Lisans Tezi), Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

TURAN, Mahpare Aslı (2013). **İlköğretim Beşinci Sınıf Fen ve Teknoloji Dersinde Portfolyo Uygulamasının Öğrenci Başarısı ve Öğrenmenin Kalıcılığı Üzerine Etkisi** (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

TURAN, Erman (2010). **İlköğretim Birinci Kademe Sosyal Bilgiler Derslerinde Kullanılan Ölçme Değerlendirme Yöntemlerinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi** (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

TURGUT, Ahmet (2011). **İlköğretim Sosyal Bilgiler 6. ve 7. Sınıf Ders Kitaplarında Ölçme ve Değerlendirme** (Yüksek Lisans Tezi), Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.

TURGUT, M. Fuat (1983). **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Metotları**, 2.Baskı, Saydam Matbaacılık, Ankara.

TÜYSÜZ, Cengiz (2014). “*Ölçme ve Değerlendirmede Temel Kavramlar ve Eğitim Sistemindeki Uygulamaları*”, **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**, (Editör: Savaş Baştürk), 1. Basım, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, ss: 3-20.

TOPAL, Temel (1999). **İlköğretim Birinci Kademe Öğrenme-Öğretme Sürecinde Öğretmenlerin Ölçme ve Değerlendirme Tekniklerini Etkin Kullanabilme Düzeylerinin Belirlenmesi** (Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

UĞURLU, Ramazan (2009). **Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi Çerçevesinde Önerilen Eğitim Programı Sürecinde Öğretmen Adaylarının Şekillendirici Ölçme ve Değerlendirme Bilgi ve Becerilerinin Gelişiminin İncelenmesi** (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

ULU, Anıl (2011). **İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Derslerinde Kullandıkları Ölçme ve Değerlendirme Teknikleri İle Programın Önerdiği Tekniklerin Karşılaştırılması (Kahramanmaraş Örneği)** (Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

UYSAL, Mustafa, ÖZTÜRK, Hüseyin ve DÖŞ, İzzet (2013). **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**, 1. Basım, Nobel Yayınevi, Ankara.

UYSAL, Kazım (2008). **Öğrencilerin Ölçme Değerlendirme Sürecine Katılması: Akran Değerlendirme ve Öz Değerlendirme** (Yüksek Lisans Tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

UZUN, Ülkü (2013). **Farklı Türlerde Eğitim Hizmeti Veren Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Ölçme ve Değerlendirme Yeterliliklerine Ait Görüşleri** (Yüksek Lisans Tezi), Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

UZUNKAVAK, Çiçek (2012). **İlköğretim Öğrencilerinin Bilgisayar Ortamında Yapılan Ölçme ve Değerlendirme Uygulamasına Yönelik Tutumlarının İncelenmesi** (Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

ÜZTEMUR, Servet Suna (2013). **Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ölçme ve Değerlendirme Alanındaki Kavram Yanılgıları ve Öz-Yeterlik İnançlarının İncelenmesi** (Yüksek Lisans Tezi), Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.

YALÇINKAYA, Elvan (2009). **İkinci Kademe Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Ölçme ve Değerlendirme Tekniklerinin incelenmesi (Erzurum Örneği)** (Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

YAPALAK, Suat (2009). **Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yeterliliklerinin Tespiti ve Geliştirilmesine Yönelik Bir Eylem Araştırması** (Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

YAŞAR, M. Diyaddin (2014). “*Performans Ölçülmesi*”, **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme** (Editör: Savaş Baştürk), 1. Basım, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, ss: 157-174.

YAŞAR, Metin (2008). “*Ölçme ve Değerlendirme İle İlgili Temel Kavramlar*”, **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**. (Editör: Satılmış TEKİNDAL). Ankara: Pegem Akademi. ss: 9-42.

YAŞAR, Metin (2008). “*Eğitimde Ölçme ve Değerlendirmenin Önemi* ”, **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme** (Editör: Satılmış TEKİNDAL). Ankara: Pegem Akademi. ss: 2-8.

YAVUZ, İlyas ve KEPCEOĞLU, İbrahim (2014). “*Eşleştirme Testleri*”, **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme** (Editör: Savaş Baştürk). Nobel Akademi Yayıncılık, Ankara, ss: 111-118.

YAVUZ, Gamze (2011) **Öğretmen Adaylarının Öğrenme Öğretme Süreci ve Ölçme Değerlendirme Alanındaki Yeterliklerine İlişkin Görüşleri** (Yüksek Lisans Tezi), Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.

YAVUZ KIRIK, Muazzez (2008). **Yabancı Dil Olarak İngilizce Öğretmenlerinin Ölçme Değerlendirme Bağlamında Tutum ve Yaklaşımları** (Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

YAYKIN, Nurdan (2015). **Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Ölçme ve Değerlendirme Yeterlik Algılarının İncelenmesi** (Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.

YAYLA, Rabia Gamze (2012). **Fen ve Teknoloji Öğretmenlerinin Alternatif Ölçme Değerlendirme Yöntem Teknikleri ve Uygulamaları Hakkındaki Görüş**

ve Düşüncelerinin Belirlenmesi (Yüksek Lisans Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

YAZICI, Fatih (2012). **İlköğretim 6-8. Sınıf Öğretmenlerinin Ölçme-Değerlendirme Yaklaşımlarını Kullanabilme Durumları: Erzurum Örneklemi** (Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

YILDIRIM, Gülten (2010). **7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Ölçme ve Değerlendirme Boyutunun Etkililiği Üzerine Bir Eylem Araştırması** (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

YILDIRIM, Ali ve ŞİMŞEK, Hasan (2003). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri** (Tıpkı Basım 3.Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık

YILDIRIM KABACA, Meltem (2003). **Kavram Haritalarının Matematik Öğretiminde Ölçme ve Değerlendirme Aracı Olarak Kullanımının İncelenmesi** (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

YILDIZ, Süleyman (2011). **İlköğretim Programlarındaki Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımları İle İlgili Branş Öğretmenlerinin Görüşleri** (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

YILMAZ, İsa (2014). **Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Tamamlayıcı Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerinin Deyim Öğretiminde Kullanılmasına Yönelik Bir İnceleme** (Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

YILMAZ, Hasan (2012). **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**, 9. Baskı, Çizgi Kitabevi, Konya.

YILMAZ, Gürkan (2007). **Ankara'daki Merkez İlköğretim Okullarında Görevli Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Ölçme ve Değerlendirme Tekniklerinin Uygulanışına İlişkin Görüşleri** (Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

YILMAZ, Hasan ve SÜNBL, Ali Murat (2004). **Öğretimde Planlama ve Değerlendirme**, 2. Baskı, Çizgi Kitabevi, Konya.

YILMAZ, Mehmet (2011). **2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Birleştirilmiş Sınıflarda Uygulanabilirliğinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Nitel Bir Araştırma)** (Yüksek Lisans Tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.

YİĞİT, Fadime (2013). **İlköğretim 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki Alternatif Ölçme-Değerlendirme Yöntemlerine Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi** (Yüksek Lisans Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

YÜCE MARAL, Didem (2009). **Sınıf Öğretmenlerinin Ölçme ve Değerlendirme Yeterlilik Düzeyleri ve Hizmet İçi Eğitim Gereksinimleri** (Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

ZORBAZ, Kemal Zeki (2005). **İlköğretim Okulları İkinci Kademe Türkçe Öğretmenlerinin Ölçme ve Değerlendirmeye İlişkin Görüşleri ve Yazılı Sınavlarda Sordukları Sorular Üzerine Bir Değerlendirme** (Yüksek Lisans Tezi), Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.